

Täysistunto

Tiistai 20.6.2017 klo 14.01—18.29

Täysistunto alkoi klo 14.01. Täysistunto päättyi klo 18.29.

Puhetta johtivat puhemies Maria Lohela (14.01—14.59 ja 15.56—18.29) ja ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (14.59—15.56)

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Muut ilmoitukset

Veera Ruoho on 20.6.2017 ilmoittanut eronneensa Perussuomalaisten eduskuntaryhmästä 16.6.2017 lukien.

3. Valtioneuvoston tiedonanto eduskunnalle hallituksen parlamentaarisisessa pohjassa tapahtuneesta muutoksesta

Valtioneuvoston tiedonanto VNT 1/2017 vp

Pöytäkirjan liite Epäluottamusehdotukset 19.6.2017 Liite 3A

Ainoa käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia, valtioneuvoston tiedonanto hallituksen parlamentaarisisessa pohjassa tapahtuneesta muutoksesta. Keskustelu tiedonannosta päättyi 19.6.2017 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa ovat Antti Lindtman Touko Aallon kannattamana ja Laura Huhtasaari Olli Immosen kannattamana tehneet ehdotukset epäluottamuslauseen antamisesta valtioneuvostolle. Ehdotukset on monistettuna jaettu edustajille. (Pöytäkirjan liite 3A)

Selonteko hyväksyttiin.

Puhemies Maria Lohela: Ensin äänestetään Laura Huhtasaaren ehdotuksesta Antti Lindtmanin ehdotusta vastaan ja lopuksi siitä, nauttiiko valtioneuvosto eduskunnan luottamusta.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

1) Antti Lindtmanin ehdotus "jaa", Laura Huhtasaaren ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 173, ei 16; poissa 10 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Antti Lindtmanin ehdotuksen.

2) Luottamuslause valtioneuvostolle "jaa", Antti Lindtmanin ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 104, ei 85; poissa 10 (äänestys 2).

Eduskunta päätti, että valtioneuvosto nauttii eduskunnan luottamusta. Asian käsittely päättyi.

4. Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon 1. osa Jaettu ymmärrys työn murroksesta

Valtioneuvoston selonteko VNS 6/2017 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tulevaisuusvaliokuntaan, jolle sivistysvaliokunnan, sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Pääministeri Juha Sipilän esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Ryhmäpuheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia ja muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja.

Huomioikaa, että lähetekeskustelua tästä asiakohtasta käydään kello 16.30 saakka. Keskustelua jatketaan tarvittaessa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi, mutta mikäli keskustelu päättyy ennen kello 16.30, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan eli 5. asiakohtaan.

Keskustelu

14.05 **Pääministeri Juha Sipilä** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia eduskunnalle luottamuksesta. Nyt on syytä katsoa tulevaisuuteen ja eteenpäin.

Työllä on keskeinen merkitys yhteiskunnan sosiaalisen, inhimillisen ja taloudellisen kestävyuden takaamiseksi. Nyt työ on murroksessa. Korkea työllisyysaste on hyvinvoinnin edellytys. Siksi työ on myös hallituksen politiikan keskiössä. Hallitus on pyrkinyt mataltamaan kaikin keinoin työllistämisen kynnyksiä. Työ ja ahkeruus ovat olleet viimeisen sadan vuoden aikana kaikille tasa-arvoinen tie vaurauteen. Tästä on pidettävä kiinni.

Jokainen hallitus tekee tulevaisuusselonteon. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Puhemies Maria Lohela: Aivan, herra pääministeri. Odotetaan hetki, että muut keskustelut siirtyvät tuonne salin ulkopuolelle. — No niin, olkaa hyvä.

Kiitoksia, arvoisa puhemies! — Jokainen hallitus tekee tulevaisuusselonteon, jonka tehtävänä on tunnistaa huomiota vaativia asioita yli hallituskausien. Tulevaisuusselonteissa

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

linjataan valtioneuvoston yhteistä tahtotilaa tulevaisuuden rakentamiseksi. Me teemme nyt tulevaisuusselonteon kahdessa osassa, jotta siitä voidaan keskustella eduskunnan kanssa jo nyt eikä vain hallituskauden lopussa.

Selonteossa tehty työ perustuu avoimeen yhteistyöhön ja jatkuvan ennakkoinnin hyödyntämiseen päätöksenteossa. Tulevaisuusselonteon luonteeseen kuuluu myös tulevaisuuden sanoittamista ja aktiivista rakentamista. Selonteon tarkoitus on herättää kysymyksiä siitä, millaisen tulevaisuuden me Suomelle haluamme. Työn murroksessa tämä tarkoittaa esimerkiksi työn ja siitä saatavan arvon uudelleen määrittelyä. Se tarkoittaa myös murroksen johdosta tehtäviä päätöksiä, joilla voidaan vaikuttaa niin sosiaaliturvaan kuin verotukseen. Tulevaisuustyön tarkoitus ei ole ennustaa tulevaisuutta, tarkoitus on valmistautua erilaisiin muutokskuluihin ja tarkastella kriittisesti nyt tehtäviä päätöksiä näiden mahdollisten muutosten kautta. Tärkeää on myös ravistella irti nykyhetkestä ja ratkaisuisista. Ne perustuvat usein siihen, mitä on tapahtunut menneisyydessä.

Meidän tulevaisuusselontekomme aihe on työn murros. Tässä selontekoprosessissa esitään vastauksia laajoihin työn murrosta ja tulevaisuutta luotaaviin kysymyksiin parinkymmenen vuoden aikajänteellä. Nyt annettu selonteon ensimmäinen osa tuottaa tietoa työn muutoksen laajasta merkityksestä koko yhteiskunnalle. Se nostaa esiin tulevaisuuden yhteiskuntapoliittisia kysymyksiä. Niihin voidaan ja niihin tulee tarttua jo nyt.

Selonteon toinen osa kevätkaudella 2018 kokoaa näkemyksiä ja ratkaisuja siihen, miten Suomi voi menestyksekkäästi sopeutua muutokseen sekä tarttua sen tuomiin uusiin mahdollisuuksiin.

Mutta nyt tähän ensimmäiseen osaan:

Tulevaisuusselonteon ensimmäisessä osassa rakennetaan jaettua ymmärrystä työn murroksesta ja suomalaisen työn tulevaisuudesta. Keskeisimmät kysymykset käsittelevät sitä, kuinka työn murros kyseenalaistaa perinteisen työn ja toimeentulon yhteyden ja monen yhteiskunnallisen järjestelyn, kuten sosiaaliturvan tai verotuksen pohjan. Toisaalta murros ja muutos luovat mahdollisuuksia uudelle, uudenaikaiselle toiminnalle ja itsensä työllistämisen muodoille, kuten alusta- ja jakamistaloudelle. Yksi suurimmista haasteista on, että työtä ja työmarkkinoita haastaa eriarvoistuminen. Se johtuu esimerkiksi siitä, että teknologian edistyminen kohtelee erityyppisiä tehtäviä eri tavoin ja eri tahdissa. Työntekijöillä on erilaisia voimavaroja ja resursseja. Työn, työmarkkinoiden ja työn arvon polarisaatiosta seuraa epävarmuuksia ja riskejäkin.

Työn ja työelämän muutoksista on viime vuosina esitetty monia erilaisia arvioita: milloin työelämä menee parempaan, milloin huonompaan suuntaan. Voidaan yleistää, että keskimäärin suomalaisilla menee töissä hyvin. Pohjoismainen työelämä on Euroopan parasta. Silti on kasvava määrä ihmisiä, joille kasaantuu kohtuuttomasti työhön ja tulevaisuuteen liittyvää epävarmuutta ja huolta. Työn murrokseen täytyy suhtautua vakavasti.

Arvoisa rouva puhemies! Selonteossa työn tulevaisuudesta on tunnistettu kaksi keskustelulinjaa. Toinen niistä korostaa tuottavuutta ja kilpailukyvyn kehitystä. Toinen korostaa työn merkityksellisyyttä ja muuttuvia arvoja. Kumpikin keskustelu on yksinään vajavainen, siksi tarvitaan sillanrakentamista. Työn murros on yksi yhteiskuntamme suurimmista haasteista. Siihen ei ole olemassa yhtä selkeää ratkaisua. Työn murroksessa voi murtua kasvun, tuottavuuden ja hyvinvoinnin perinteinen yhteys. Orastava talouskasvukaan ei enää automaattisesti takaa entisenlaista työllisyyden kasvua. Murroksen seuraukset yhteiskunnassa voivat olla valtavia. Meillä on mahdollisuus vaikuttaa siihen, mitä muutos sisältää ja merkitsee ja miten siihen vaikutetaan, millaista työelämä on ja miten työ lisää osal-

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

lisuutta, vaikuttaa yksilöihin, yrityksiin ja muihin yhteisöihin sekä yhteiskuntaan. Tämä selonteko nostaa esiin tulevaisuuden yhteiskuntapoliittisia kysymyksiä ja mahdollisuuksia, joihin voidaan ja tulee tarttua jo nyt.

Kun sanotaan työn olevan murroksessa, mitä sillä oikeastaan tarkoitetaan? Tarkoitus ei ole koota listoja siitä, mikä työ tai mitkä ammatit häviävät, mitkä eivät, vaan valottaa syvää ja sukupolvien yli jatkuvaa muutosta. Selonteon tässä vaiheessa on nyt tunnistettu seuraavat viisi muutoskokonaisuutta:

1) Työn sisällön käytäntöjen ja organisointitapojen muutokset. Tällä tarkoitetaan sitä, että automatisaatio ja digitalisaatio muuttavat työn organisoinnin tapoja ja vähentävät kustannuksia. Yhtäaikaisesti työpaikat vähenevät ja ammattikuvat hämärtyvät. Syntyy yhä enemmän väliaikaisia organisaatioita ja yhteisöjä.

2) Työnantaja—työntekijä-suhteen muutos. Jos työtä tehdään ilman perinteistä työntekijä—työnantaja-suhdetta, muospaineita kohdistuu keskeisiin yhteiskunnan rakenteisiin ja prosesseihin. Näitä ovat esimerkiksi verotus, sosiaaliturva, työlainsäädäntö ja ammattiyhdistysliike.

3) Toimeentulon muutos. Tämä viittaa siihen, että jos toimeentulo rakentuu useista puoroista, niin ihminen tarvitsee uudenlaisia merkityksellisiä tapoja tulla toimeen ja uudenlaisia turvaverkkoja pirstoutuvan toimeentulon tueksi. Tässä muutoksessa toimeentulon ja tuottavuuden polarisaatiokehitykseen täytyy kiinnittää erityistä huomiota.

4) Osaamisen muutos. Tämä tarkoittaa sitä, että jos muuttuva toimintaympäristö edellyttää jatkuvaa uuden oppimista ja laveaa osaamis pohjaa, niin osaamistarpeet muuttuvat taidoiksi yhdistää uutta tietoa kokonaisuuksiin, hallita omaa toimintaa ja toimia muiden kanssa. Myös osaamisen eriarvoistumiskehitykseen täytyy kiinnittää erityistä huomiota.

Ja viimeisenä:

5) Työn yhteiskunnallisen merkityksen muutos. Tällä tarkoitetaan sitä, että työ ei enää ole aina pääasiallinen väylä kiinnittyä yhteiskuntaan. Työ ei myöskään enää tarkoita sitä, mitä se on perinteisesti tarkoittanut. Tästä huolimatta ihmiset voivat kiinnittyä yhteiskuntaan jaettujen tavoitteiden ja merkityksellisen tekemisen kautta. Tätä on vahvistettava.

Kun työntekijän ja työnantajan, työn ja ei-työn tai yrittäjyyden ja palkkatyön väliset rajat hämärtyvät, keskeiset yhteiskunnan rakenteet, kuten veropohja tai sosiaaliturvajärjestelmämme asiakaspohja, muuttuvat ja lainsäädäntöön kohdistuu uudistamis paineita. Muutoksien pohjalta olemme tunnustaneet isoja yhteiskuntapoliittisia kysymyksiä. Ne ovat muun muassa seuraavanlaisia: Miten järjestetään hyvinvointiyhteiskunta, jos talouskasvusta huolimatta kasvava osa ihmisistä jää perinteisen työelämän ulkopuolelle ja palkkatyön verotuksesta saatava rahoitus pohja murenee? Miten järjestetään yhteiskunnan turvaverkot, jos perinteiset hyvinvointiyhteiskunnan rajanvedot ja säännöllisyydet hämärtyvät ja muuttuvat neuvoteltaviksi? Miten ihminen kiinnittyy yhteiskuntaan, jos ei työn kautta, ja miten uudenlaisia, merkityksellisiä tapoja olla osana yhteiskuntaa tulisi tukea? Miten luodaan edellytykset kaikkien Suomessa asuvien ihmisten pärjäämiselle ja ehkäistään eriarvoistumiskehitystä? Miten taataan lavea osaamis pohja ja joustavat, yksilölliset polut läpi elämän? Miten työstä ja sen arvosta keskustellaan nyt ja tulevaisuudessa? Pitäisikö luovaa tuhoa eli vanhojen yritysten ja ammattien katoamista ja uusien kehittymistä nopeuttaa, ja miten helpotetaan uuden toiminnan käynnistämistä yrityksissä tai uuden työn ja tekemisen löytymistä yksilöille?

Moniin kysymyksiin on jo tehty ja tehdään paljon töitä. Pitkälle tulevaisuuteen ulottuvasta aikajänteestä huolimatta selonteko ja sen vaikutukset näkyvät jo tehtävissä poliitti-

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

sisä päätöksissä. Jo hallitusohjelmassa päätettiin perustulokokeilusta. Se käynnistettiin tämän vuoden alusta. Perustulo voi jatkossa olla merkittävä osaratkaisu työn murroksessa. Kokeilumme on maailmalla pistetty merkille, ja se herättää paljon mielenkiintoa. Tulevaisuusselonteon toisen osan valmistuttua meillä on jo tuloksia perustulokokeilusta. Myös hallituksen puolivälitarkastuksessa tekemä linjaus sosiaaliturvan kokonaisuudistuksesta on hyvä esimerkki siitä, miten työn murrokseen vastataan. Sitä selonteko voi omalta osaltaan pohjustaa ja tukea.

Uuden talouden ja työn mahdollisuuksia vahvistetaan muun muassa Suomen tekoälyohjelmalla ja liikennekaarella. Työn ja talouden mahdollisuuksia vahvistetaan myös Pohjoismaiden ja Baltian alueen tiivistyvällä yhteistyöllä digitaalisten sisämarkkinoiden kehittämisessä, kokeilevan teknologian hyödyntämisessä ja testialustojen tarjoamisessa. Hallitusohjelman kärkihankkeissa jatketaan innovatiivisten ratkaisujen ja palveluiden kehittämistä. Tänä keväänä on avattu kokeilunpaikka.fi-alusta uusille kokeiluille ja niiden rahoitukselle.

Tulevaisuuden työ on myös entistä digitaalisempaa ja kansainvälisempää. Koulutusjärjestelmäämme on suunnattava tukemaan erityisesti näitä kahta megatrendiä. Tämä hallitus on jo panostanut kumpaankin näistä. Yhteiskunnan rakenteet, jotka on siis merkittävältä osin luotu ja luodaan lainsäädännöllä, eivät voi olla muuttumattomassa tilassa samaan aikaan, kun toimintatavat niin työn tekemisessä kuin teknologian kehittyessä muuttuvat. Tulevaisuuden työ edellyttää lisää joustavuutta, ketteryyttä ja sopeutumiskykyä niin työnantajilta kuin työntekijöiltä. Työmarkkinarakenteiden ja lainsäädännön on kehityttävä tukemaan näitä. Työpaikat ovat entistä erilaisempia ja kohtaavat erilaisen kansainvälisen kilpailun. Pitkällä aikavälillä työn tuottavuus määrittää kansantalouden vaurauden. Tulevaisuus tarjoaa ennennäkemättömät mahdollisuudet työn järkevämmälle tekemiselle ja luovuuden vapauttamiselle.

Yrittäjämäinen työn tekeminen lisääntyy ja ylipäätään pienten yritysten merkitys kasvaa edelleen. Yksinyrittäjyys on kasvanut hurjasti pelkästään 2000-luvulla, millä on monia puolia ja vaikutuksia. Tämä ei kuitenkaan merkitse palkkatyöstä luopumista, vaan sitä, että palkkatyön ja yrittäjätöiden välinen raja kapenee. Yhteistyötaidot korostuvat. Samalla pitäisi korostua sen, että myös rakenteet antavat yhteistyölle tosiasiallisen mahdollisuuden.

Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa varmistaa, että meillä on tarvittavat kyvykkyydet digitalisaation, tekoälyn, automaation tai ekosysteemiajattelun hyödyntämiseen, että meillä on näkemyksellistä johtajuutta, joka tunnistaa maamme vahvuuksia ja osaa hyödyntää niitä, että tunnistamme hallinnolliset, asenteelliset, säädökselliset ja rahoitukselliset pullonkaulat uusien ratkaisujen muotoutumiselle ja teemme kaikkemme niiden poistamiseksi. Tarvittavat ratkaisut liittyvät erityisesti alustatalouden ja tekoälyn haltuunottoon, sosiaaliturvan uudistamiseen, työn merkityksellisyyden vahvistamiseen, itsensätyöllistäjien ja yksin työskentelevien parempaan kohtaamiseen sekä laaja-alaisen, joustavan, läpi elämän jatkuvan osaamis pohjan rakentamiseen. Näillä kysymyksillä menemme myös kohti selonteon toista osaa, jossa lähdetään rakentamaan ratkaisuja ja politiikkavaihtoehtoja.

Teknologia tuottaa paljon vapautta, vaurautta ja mahdollisuuksia kaikille. Meidän on uskallettava muuttua maailman mukana.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuusselonteko tehdään avoimesti keskustellen. Kutsumme keskusteluun ja yhteistyöhön mukaan laajalti erilaisia sidosryhmiä ja tahoja, jotka jo tekevät työtä Suomen tulevaisuuden eteen.

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

Puhemies Maria Lohela: Seuraavaksi ryhmäpuheenvuorokierros.

14.22 **Arto Pirttilahti kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kollegat! Käsittelyssämme olevassa valtioneuvoston tulevaisuusselonteossa todetaan olemassa oleva tilanne: työn sisällöt, käytännöt, muodot ja jopa työstä saatava toimeentulo pirstaloituvat ja muuttuvat. Tulevaisuudessa yhä suurempi osa ihmisistä saa toimeentulonsa aivan uusin työsuhtein. Moni saattaa olla kokonaan työelämän ulkopuolellakin, tietoisestikin. Työnteon, työttömyyden, yrittäjyyden, eläköitymisen, opiskelun rajat hämärtyvät. Muutos haastaa lainsäädäntö- ja yhteiskuntajärjestelmän sosiaaliturvasta verotukseen. Selonteossa todetaan, että tähän sisältyy sekä mahdollisuuksia että haasteita. Meidän lainsäätäjien tehtävä on luoda puitteet turvalliselle muutokselle.

Arvoisa puhemies! Työ ei ole katoamassa, vaikka työpaikat muuttavat muotoaan ja sisältöään. Tuottavuutta parantavien ratkaisujen on maailman sivu pelätty vievän työpaikat — aina kutomakone Kehruu-Jennystä lähtien, puhumattakaan omien päiviemme mantroista digitalisaatiosta, robotisaatiosta, tekoälystä tai alustataloudesta. Opposition yksi lempilaji on maalata kauhukuvia muun muassa työn joustoista. Sekä kokemukset että selvitykset todistavat täysin päinvastaista: yhdessä sovitut paikalliset ratkaisut lisäävät työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksia, vastuuta ja tyytyväisyyttä ja siten myös tuottavuutta. Myös tuottavuuden mittarit muuttuvat, tekemisen mielekkyys on enemmän kuin osiensa summa, eivätkä kaikki tulokset välttämättä ole aina mitattavissa bruttokansantuotemittarilla. Myös edustamassani eduskunnan tulevaisuusvaliokunnassa tunnetaan se tosiasia, että tuottavuutta parantavat ratkaisut luovat yleensä mielekästä työtä. Monelle yhä olennaisemmaksi tulee se, mitä tekee, kuin se, missä asemassa on tai missä työpaikka on. Rakenteiden säilyvyys ei ole enää olennaista, mutta rohkea ja turvallinen muutos on. Me keskustalaiset liputamme tämän puolesta.

Arvoisa puhemies! Uskon, että inhimillisesti haasteellisinta on hyväksyä se, että murren myötä myös toimeentulon hankkimisesta tulee palapelimäistä. Siirrymme työn kontrollista ja käskynalaisuudesta autonomiseen itseohjautuvuuteen, itsemme kehittäjiksi ja sisäisiksi yrittäjiksi. Voivatpa monet harrastuksetkin jalostua yritystoiminnaksi, kun ajatellaan vaikkapa bloggareita tai reppureissaamisesta lähteneitä matkailuinnovaatioyrityksiä. Oma serkkunikin on muuten tällainen matkailun nomadi. Oman itsen ennakkoluulon kehittäminen on meille keskustalaisille tuttu jo oppi-isämme Santeri Alkion linjauksista: meillä on velvollisuus kehittää itseämme niin, että pystymme myös sekä kantamaan vastuuta itsestämme että yhteisvastuuta heistä, jotka apuamme tarvitsevat. Myös maailmanlaajuisesti kiitetyn koulujärjestelmämme pitää olla riittävän innovatiivinen, jotta kehitykselle on edellytykset. Vuorovaikutustaidot, kansainvälisyys, yhteistyökyvykkyys ja itsenäinen ajattelu ovat avainsanoja.

Arvoisa puhemies! Työn muutos edellyttää sosiaaliturvan ja myös verotuksen uudistamista. On tarpeen ratkaista, kuinka hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus varmistetaan ja mikä muotoinen sosiaaliturva kantaa heitä, jotka tarvitsevat apua. Sosiaaliturvan tulisikin mieluummin olla aktivoiva trampoliini kuin passivoiva turvaverkko. Tämä koskee myös työttömyysturvaa. Juha Sipilän hallitus on käynnistänyt muun muassa perustulokokeilun. Perustulokokeilu voi olla vasta ensimmäinen askel siihen, mitä tulevaisuuden työelämässä tarvitsemme. Tärkeämpää kuin askeleen suunta on sen ensimmäisen askeleen ottaminen. Onkin selvää, että senkaltaisia ratkaisuja pitää etsiä lisää. Sipilän hallitus muuten haastaa meidät kaikki myös uuteen ideointiin muun muassa kokeilukulttuurikärkihankkeella. Ko-

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

keilevasuomi.fi- ja kokeilunpaikka.fi-nettisivuilla kuka tahansa voi jakaa ideoitaan, osamistaan ja tietämystään yhteiseksi hyväksi. Vastaavaa ennakkoluulottomuutta haluamme peräänkuuluttaa seuraaviltakin hallituksilta. Jokaiselle on luotava mahdollisuus löytää oma tapansa elää ja toimia niin, että myös säällinen tulo on varmistettu, vaikka sitten useammastakin lähteestä.

Arvoisa puhemies! Emme selviä työelämän muutoksista siirtelemällä vanhoja palikoita uuteen järjestykseen, vaan nyt on aika luoda myös uusia palikoita lainsäädäntöönkin. Uskon, että kokonaan uudella ajattelutavalla voimme myös omassa ajassamme toteuttaa hienon tavoitteen siitä, että isänmaa jätetään seuraavalle sukupolvelle vielä paremmassa kunnossa kuin sen itse saimme. Jos yritämme estää muutoksen, aiheutamme turvattomuutta, kun uudet toimintatavat yrittävät mahtua ahtaaseen sääntökehikkoon. Annetaan seuraaville sukupolville edellytykset kehittää työntekotapoja oman aikansa mukaisesti. Olkaamme lainsäätäjinä nyt sitten riittävän rohkeita, niin että turvallinen muutos toteutuu.

14.28 Sinuhe Wallinheimo kok (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston tulevaisuusselonteko haastaa meitä pohtimaan, miten me suomalaiset pärjäämme tulevina vuosikymmeninä keskellä neljättä teollista vallankumousta. Digitalisaatio, robotisaatio, jatkettu todellisuus ja keinoöly tulevat murtamaan pysyvinä pidettyjä toimintatapoja ja rakenteita. Muutosten suunta, nopeus ja vaikutukset ovat tulevaisuuden hämärässä. Ainoa varma asia tulevaisuudessa on muutos.

Arvoisa puhemies! Jo vuosikymmeniä on pelätty työn loppumista. Lehdistä saamme lukea listauksia ammateista, jotka uhkaavat kadota lähitulevaisuudessa. Selonteossakin todetaan, että työn murros on Suomen suurin haaste. Onko tulevaisuus todella näin synkkä, vai olisiko muutos tälläkin kertaa meille uusi mahdollisuus?

Kokoomuksen eduskuntaryhmä uskoo tulevaisuuden mahdollisuuksiin. Teknologian kehitys parantaa hyvinvointiamme ja nostaa elintasoamme. Vaikka perinteisen työn merkitys muuttuu, vanha logiikka säilyy: ilman teknistä kehitystä ei ole tuottavuuden kasvua, ja ilman tuottavuuden kasvua ei ole talouden ja hyvinvoinnin kasvua. Kolikon kääntopuolella ovat kehityksen hedelmien jakautumisen epätasaisuus ja työmarkkinoiden polarisointuminen, mutta kehityksen jarruttaminen on väärä keino ratkoa ongelmia. Isommat ongelmat me kohtaisimme, jos tekninen kehitys pysähtyisi. Ratkaisut löytyvät verotuksen, työmarkkinoiden, sosiaaliturvan ja koulutuksen reformeista.

Arvoisa puhemies! Hyvää selonteossa on se, että työn todetaan ensisijaisesti muuttuvan, ei varsinaisesti katoavan. Ammatit ja työtehtävät vaihtuvat, mutta jatkossakin ihmis-työllä tulee olemaan kysyntää. Meidän on kuitenkin kannettava yhdessä huolta niistä kansalaisista ja aloista, joihin murros iskee koviten. Vaikka teknologia ajaisikin monen perinteisen alan ja työtehtävän ylitse, sen ei saa antaa ajaa yksittäisen ihmisen yli. Yhteiskunnan tehtävä on tarjota suomalaisille välineitä turvalliseen muutokseen.

Teknologian nopea kehitys merkitsee sitä, että jatkossa ajantasaisinkin koulutus vanhenee entistä nopeammin. Siksi me tarvitsemme koulutusjärjestelmän, jonka tärkein tehtävä on opettaa meidät oppimaan ja omaksumaan uutta. Siksi ammatillisten oppilaitosten ja korkeakoulujen on kyettävä tarjoamaan työntekijöille täydentävää koulutusta työelämälah- töisesti ja osaamisperusteisesti. Ministeri Grahn-Laasosen johtama ammatillisen koulutuksen reformi ja käynnistynyt lukiouudistus ovat hyviä esimerkkejä tulevaisuuden osaamis- tarpeiden vahvistamisesta.

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

Työelämän erilaisiin muutoksiin varaudutaan parhaiten joustoja lisäämällä. Reilu paikallinen sopiminen, perhevapaiden uudistaminen sekä työtä ja turvaa nykyistä joustavammin yhdistävä sosiaaliturva mahdollistavat yksilöllisen sopeutumisen muutoksiin. Nyt aloitettava sosiaaliturvan kokonaisuudistus on välttämätön keino varautua muutokseen jo ennakolta, mutta uudistuksen rinnalla pitäisi uskaltaa tarkastella myös työpaikkasopimisen ja perhevapaiden uudistustarpeita.

Arvoisa puhemies! Meillä päättäjillä on iso rooli sen suhteen, miten Suomi tulee työn muutoksessa pärjäämään. Voimme olla mahdollistajia tai jarrumiehiä. Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä valinta on selkeä: Suomi on pidettävä muutoksen pulssilla. Juoksuamme riittää parannettavaa. Pysymme vaivoin uuden teknologian ja jakamistalouden kehityksessä mukana. Esimerkiksi kymmenestä maailman arvokkaimmasta listamattomasta yhtiöstä kahdeksaa voi Suomessa pitää laittomana tai vähintäänkin niiden liiketoiminnan aloittamista juridisesti hyvin hankalana. Parhaillaan käynnissä oleva tulevaisuusvaliokunnan 100 radikaalia teknologiaa -hanke tuleeekin enemmän kuin tarpeeseen, jotta voimme tehdä tarpeelliset lainsäädäntömuutokset jo ennakkoon mahdollistaen uusien innovaatioiden synnyn.

Työn muutoksessa piilee valtava potentiaali. Sen valjastaminen yhteiskuntaa rakentavaksi voimaksi edellyttää sitä, että Suomi säilyy kiinnostavana investointikohteena ja toimintaympäristönä. Hallitus on jo purkanut lukuisia normeja ja huolehtinut kilpailukyvyttämme. Tätä työtä on jatkettava. Avainasemassa ovat ketteryys, järkevä sääntely, sujuvat lupamenettelyt ja kilpailukykyinen verotus.

Ehkä tärkeintä, arvoisa puhemies, on hyväksyä se tosiasia, että maailma muuttuu ympärillämme meistä riippumatta. Kiellämmekö muutoksen vai uskallammeko tarttua uuteen? Kokoomuksen eduskuntaryhmän valinta on uuteen tarttuminen.

14.33 Joonas Räsänen sd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On monesti sanottu, että seuraavat 20 vuotta voivat muuttaa maailmaa enemmän kuin edelliset 200 vuotta. Tulevaisuus siis haastaa monella tapaa ajatteluumme, toimintatapojamme ja yhteiskuntamme rakenteita. Vievätkö robotit työmme, vaarantuuko ihmisten toimeentulo, ja hupeneeko hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohja? Nämä ovat selonteon keskeisiä kysymyksiä.

Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että käymme aktiivista parlamentaarista tulevaisuuskeskustelua maailman suuntaan vaikuttavista trendeistä. Näillä keskusteluilla tulee myös olla puoluerajat ja hallituskaudet ylittäviä vaikutuksia, ja linjausten pitää näkyä tehdyssä politiikassa. Tarvitsemme tässä asiassa vahvaa yhteistyön henkeä.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuusselonteon suurin puute liittyy siihen — johtuen osaksi selonteon kaksivaiheisuudesta — että ensimmäinen osa käsittelee tulevaisuutta lähinnä uhkien kautta. Selonteko valmistaa meitä enemmän työttömyyteen, vaikka nyt tulisi keskittyä uuden työn syntymiseen. Selonteko pohtii enemmän sitä, miten toimeentulo turvataan ilman työtä, vaikka nyt pitäisi pohtia, miten työstä saa toimeentulon jatkossakin.

Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä kaipaakin esiin tuotujen uhkakuvien rinnalle myös positiivisia ja ratkaisukeskeisiä lähestymiskulmia. Automatisaatio ja digitalisaatio muuttavat kyllä työn tekemisen muotoja, mutta työ ei maailmasta katoa. Uusien työpaikkojen luomisessa esimerkiksi kiertotalous ja uudet teknologiat ovat avainasemassa. Arvioiden mukaan näistä on saatavissa ensi vuosikymmenen loppuun mennessä kymmeniätuhansia uusia työpaikkoja ja useamman miljardin vuosittainen arvonnäkö, ja nämä työpaikat

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

syntyvät nimenomaisesti pieniin ja keskisuuriin yrityksiin, jotka hyödyntävät korkeaa teknologiaa ja toimivat palvelualoilla.

Teknologiaan ja innovaatioihin panostaminen mahdollistaa aivan uusien palvelualojen ja liiketoimintamuotojen synnyn. Emme tänään voi edes tietää, mitä uudet työpaikat tulevaisuudessa ovat, kun teknologian mahdollisuudet otetaan toden teolla hyötykäyttöön.

Päätöksentekijöiltä työn murros vaatii rohkeutta. Jokapäiväiset päätöksemme vaikuttavat siihen, miltä tulevaisuus näyttää. Suomi ei voi olla vain lastu laineilla, vaan meidän on aktiivisesti vaikutettava muutoksen suuntaan. Keskeinen kysymys kuuluu: mahdollistameko me uuden työn ja yrittäjyyden syntymisen vai estämmekö sen? Viisas valtio toimii tässä asiassa mahdollistajana. Tärkeänä tehtävänä on myös varmistaa, että työn hedelmät jakaantuvat oikeudenmukaisesti.

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että Suomessa pyritään edelleen korkeaan työllisyysasteeseen ja siihen, että ihmisten toimeentulo turvataan. Myös muutosturvaa pitää kehittää vastaamaan muuttuvan työelämän haasteita. Työmarkkinoiden toimivuuden kannalta eri toimijoiden välinen yhteistyö on jatkossakin välttämätöntä. Tarvitsemme myös muutoksia sekä verotukseemme että sosiaaliturvaamme. Näistä perusasioista kiinni pitämällä ja myös uudistamalla työn murros voidaan tehdä hyväksyttävämmäksi. Korkea työllisyys on myös paras keino pitää kiinni yhteiskuntamme eheydestä.

Työn murroksen keskellä parasta tulevaisuuspolitiikkaa on koulutukseen ja osaamiseen panostaminen. Samalla tulevaisuus vaatii meiltä jokaiselta jatkuvaa uuden oppimista ja osaamisemme päivittämistä. Osaamisen merkityksen jatkuvasti kasvaessa viime aikoina toteutetut massiiviset koulutusleikkaukset ovat olleet väärää ja haitallista politiikkaa. Suomen osaamistaso laskee. Tarvitsemme koulutus- ja osaamispolitiikan korjausliikkeen. Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä esittääkin, että viime vuosina harjoitetusta koulutuspolitiikasta laaditaan välitarkastelu riippumattomana selvityksenä. Tämä selvitys loisi pohjaa koulutuspolitiikan tulevaisuuden tarpeiden arvioinnille. Selvityksen yhteydessä esitämme, että kaikki puolueet yhdessä sitoutuisivat kääntämään Suomen osaamistason uudelleen nousuun.

Arvoisa puhemies! Tässä ajassa politiikan on kyettävä luomaan ihmisille uskoa tulevaan ja näkymää paremmasta tulevaisuudesta. Jos emme kykene tähän, näköalattomuus valtaa alaa. Meiltä päätöksentekijöiltä kysytäänkin nyt rohkeutta: tartummeko mahdollisuuksiin vai käperryimmekö uhkien edessä? Työn murros on kaikista uhkakuvista ja haasteista huolimatta mahdollisuus, ja sen pitää näkyä enemmän selonteon jatkotyössä.

14.39 Tiina Elovaara uv (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelemme tänään pääministeri Juha Sipilän hallituksen tulevaisuusselonteon ensimmäistä osaa, joka koskee työn murrosta ja suomalaisen työn tulevaisuutta.

Työn murros on suurimpia haasteita Suomessa mutta myös globaalisti. Käsissämme ovat ympäristön- ja ilmastonmuutokseen liittyvät ongelmat. Tarvitsemme uusia keinoja, digitalisaatiota, tekoälyä, jakamistaloutta sekä vahvempaa ympäristöteknologiaa. Lisäksi tarvitsemme päättäväisyyttä ja inhimillisyyttä. Helppoja vastauksia ei ole. Työn muutoksessa voi murtua kasvun, tuottavuuden ja hyvinvoinnin perinteinen yhteys. Kyseessä on pitkään jatkuva muutos. Työn murros kyseenalaistaa perinteisen työn ja toimeentulon yhteyden. Muutos muokkaa yhteiskunnallisia järjestelyjä ja turvaverkkoja.

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

Tässä on lainsäädännön ja päättäjien kipein kohta. Kuinka varmistamme turvaverkon kattavuuden ja toimivuuden muutoksien keskellä? Meidän on myös löydettävä oikeat työkalut ja tuki uudentilaisille organisoitumisen ja itsensä työllistämisen muodoille, alustoille, jakamistaloudelle ja yhteistuottajuudelle. Työntekijän ja -antajan, tuottajuuden, kuluttajuuden, yrittäjyyden ja palkkatyön väliset rajat sekoittuvat. Yhteiskunnan rakenteet kuten veropohja tai sosiaaliturvajärjestelmämme asiakaspohja muuttuvat. Myös ammattiyhdistysliikkeen ja edunvalvonnan rooliin kohdistuu uudistamispaiteita. Muutoksen tuomia haasteita tarvitaan ratkomaan kaikki tahot. Perinteisiä raja-aitoja on kaadettava hallitusti.

Arvoisa puhemies! Teknologian edistyminen kohtelee yksilöitä eri tavalla ja eri tahtiin. Työntekijöillä on hyvin erilaisia resursseja. Siksi työtä ja työmarkkinoita uhkaa eriarvoistuminen. Tämä uhka on torjuttava. Jokainen on pidettävä mukana ja osallisena. Hallituksen käynnistämä perustulokokeilu tukee tätä ajatusta.

Henkilökohtaisesti ajattelen, että maailman suurimpia uhkakuvia ilmastonmuutoksen lisäksi on nuorten työttömyys. Maailman väestö jatkaa kasvuaan, ja nuorten osuus maailman väestöstä on jo puolet. Afrikan ulkoministerit ovat yhteisesti nostaneet huolen nuortensa tulevaisuudesta. Suomessa nuorten työttömyyteen on etsitty vastauksia, mutta ne eivät riitä. EU-tasolla on pidetty huippukokouksia aiheesta, mutta vastauksia ei ole riittävästi löydetty. Tarvitsemme neuvottelu- ja ideapöytiä yli sukupolvien. Riski radikalisoitumiseen ja epävakautteen kasvaa jokaisen yhteiskunnasta sivussa olevan myötä. Siirtymä- ja katkosteilanteisiin liittyy elämän pirstaloitumisen riski.

Emme myöskään voi unohtaa maaseudun ja haja-asutusalueiden ihmisiä. Myös haja-asutusalueet on pidettävä mukana ja nähtävä mahdollisuutena tuottaa työtä ja tarvikkeita luontoa kunnioittaen. Elinvoima näillä alueilla on turvattava.

Naiset tuottavat puolet maailman ruuasta, saavat 10 prosenttia tuloista, omistavat sadan osan omaisuudesta. Paljon työtä on tehtävänä.

14.43 Olli-Poika Parviainen vihr (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tulevaisuutta ei voi tarkasti ennustaa, mutta sitä voi ennakoita ja tutkia. Suomessa tehdäänkin monipuolista ennakointityötä, josta tämä valtioneuvoston tulevaisuusselonteko muodostaa erään osan. Keskeisimmät selonteon asiat liittyvät siihen, miten työn murros kyseenalaistaa perinteisen työn ja toimeentulon yhteyden ja miten tämä vaikuttaa esimerkiksi yhteiskuntamme turvaverkkoihin.

Tulevaisuusselonteon aihevalinta on hyvä. Työn murros on yksi suurimmista yhteiskuntaamme ravisuttavista ilmiöistä, ja sen vaikutukset ulottuvat kaikkialle. Samalla se haastaa meitä poliitikkoja: kysymys ei ole enää siitä, haluammeko säilyttää vai uudistaa, vaan siitä, miten säilytämme hyvinvointimme perustan uudistamalla yhteiskuntaa. Työn murroksen takana on tuttuja megatrendejä, kuten digitalisaatio, globalisaatio, väestörakenteen muutos, kaupungistuminen ja ilmastonmuutos. Nämä asiat ovat olemassa politiikastamme riippumatta. Esimerkiksi kaupungistumista vastaan rimpailu korkeintaan tekee muutoksesta vaikeamman. Avainasemassa on ratkaista, miten vastata muutokseen hallitusti.

Ilmastonmuutos puolestaan on suorastaan eksistentiaalinen kysymys kaiken muun taustalla. Toteuttaaksemme edes nyt sovitut päästövähennyksemme meidän on ajateltava monet arjen tottumukset ja tavat uusiksi. Samalla jo nyt on nähtävissä, miten teollisen ajan ominaispiirteeksi muodostunut talouskasvu on hidastunut. Suomessakin hidas talouskasvu tuntuu olevan uusi normaali. Talouskasvukaan ei enää takaa automaattisesti työllisyyden kasvua.

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

Yhä suuremmalle joukolle myöskään lama ei ole koskaan loppunut, ja toimeentulon epävarmuudesta on tullut heille pysyvää. Esimerkiksi tutkimuslaitos Demos Helsinki on osuvasti todennut, että edessä voi olla kokonaisen sukupolven pituinen murros, jossa työ, toimeentulo ja pääoma erkaantuvat toisistaan — ja se voi tietää kurjuutta. Näinkin on käynyt teollisen ajan historiassa. Eniten tästä tilanteesta kärsivät nuoret. Työelämän murros yhdistettynä koulutusleikkauksiin vaikeuttaa ensimmäisten työpaikkojen saantia ja syntymistä ja voi heikentää toimeentulon edellytyksiä vuosikymmeniksi eteenpäin.

Kyse on sukupolvikokemuksesta. Nykyisten pari—kolmekymppisten sukupolvikokemus on usein se, että vaikka kuinka yrittäisi, valmistuisi ja suorittaisi, ei silti ole mitään varmuutta siitä, että pärjää ja löytää paikkansa työelämässä. Pätkäduuneilla ei osteta asuntoja tai kesämökkejä. Niillä ei perusteta perheitä, ei tehdä suunnitelmia pitkälle tulevaisuuteen. Kun luottamus koulutuksen takaamaan varmaan työpaikkaan ja sosiaaliseen nousuun sen myötä horjuu, koko Suomi horjuu.

Arvoisa puhemies! Siitä ei ole pitkä aika, kun olin itse parikymppinen. Tein kymmeniä ja kymmeniä työhakemuksia. Korkeakoulututkintoni ja aiempi työkokemukseniakaan eivät auttaneet, vaikka hain kaikkea leipomon pakkauslinjalta toimistoapulaisen työhön. Jo nyt meillä on tässä maassa kokonainen väestönosa, joka tekee käytännössä työhakemuksia työkseen. Sitä tunnetta, ettei riitä, ettei kelpaa, ettei mikään auta, meidän tehtävämme täällä eduskunnassa on ehkäistä. Siihen tarvitaan paitsi aktiivista elinvoimapolitiikkaa myös työn laajaa uudelleenmäärittelyä ja turvaverkon laajaa uudistamista.

Eräs tärkeä osaratkaisu on perustulo. Jokaisen on voitava kokea osallisuutta ja pärjättävä kaikissa tilanteissa. Perustulo antaa paremman pohjan itsensä kehittämislle ja myös uuden työn syntymislle.

Toinen tärkeä kokonaisuus on pitää kiinni koulutuksesta. Esimerkiksi työn ohessa opiskelua ja uudelleen kouluttautumista on helpotettava. Yksilöjä ei myöskään saa rangaista siitä, jos heidän valintansa eivät aina kannakaan pitkälle tulevaisuuteen. Koulutuspolku ei ole enää vain yksi raide, se on risteävien reittien verkosto. Ja tämän tulevaisuuslun yksi tehtävä on hakea ratkaisuja tähän kysymykseen.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuuslonteossa muistutetaan, että osaaminen on tunnistetusti myös paras turva epävarman tulevaisuuden kanssa luoviessa. Hyvä näin, mutta ristiriita etenkin koulutusleikkausten kanssa on huolestuttava. Suunta voidaan vielä muuttaa. Samalla meidän kannattaa pitää mielessä myös se, ettei työn murros ole vain uhkakuvia. Robotit tuskin vievät töitä sen enempää kuin höyrykoneetkaan. Jakamistalous voi edistää puolestaan kestäväää elämäntapaa ja yhteisvastuullisuutta. Tekoöly, tieteen ja teknologian kehitys ja vaikkapa asioiden 3D-tulostaminen voivat synnyttää uutta vaurautta ja hyvinvointia. Nyt kasvavat sukupolvet tulevat näkemään maailman, jolle aiempien sukupolvien tieteiskirjallisuus kalpenee. Tämä maailma ei välttämättä ole sen helpompi paikka kuin mennytkään maailma, mutta mahdollisuuksia se tarjoaa varmasti enemmän kuin koskaan aiemmin.

Arvoisa puhemies! Vihreä eduskuntaryhmä kiittää tästä selonteosta, toivoo sille kattavaa jatkokäsittelyä ja muistuttaa, että myös arjen hallituspolitiikassa huomioitaisiin selonteossa esitetyt tärkeät huomiot. Tehdään tulevaisuuspolitiikkaa, luodaan mahdollisuuksia.

14.49 Jani Mäkelä ps (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsiteltävän tulevaisuuslonteon ensimmäinen osa koskee työn murrosta. Työ todellakin on murroksessa monestakin syystä. Perusteollisuutemme on siirtynyt suurelta osin muualle, ja digitalisaatio

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

ottaa valtavia loikkia. Tällaisen muutoksen edessä olemme olleet ennenkin, esimerkiksi Kalle Päätalo kuvasi kymmenissä romaaneissaan työn muuttumista. Kun 60-luvulla metsissämme työskenteli 100 000 metsuria, ylikin, nyt siellä jylläävät huipputekniset motot, ja metsäteollisuuden kehitys ei suinkaan jää tähän. Toisaalta täytyy todeta, että maamme teollisuus on jo pitkään toiminut ennakoivasti ja uusien tuotteiden kehityksen kautta myös korkean jalostusarvon valmistavaa teollisuutta on saatu pidettyä, jopa kasvatettua Suomessa. Kansakunnan tulevaisuudesta puhuttaessa työn pitääkin olla se ensimmäinen aihe. Työ luo jatkossakin hyvinvointivaltion, jollaisena tämän maan haluamme pitää. Ilman työtä ei ole palveluita heikoimmillekaan. Sen hyvinvoinnin on aina joku työllään maksanut. Työ on myös henkistä pääomaa, ei vain rahaa. Työ antaa tekijälleen ja teettäjälleen.

Millaista työ sitten tulevaisuudessa on? Miten sen murros vaikuttaa pelisääntöihimme? Tulevaisuusselonteko keskittyy syvällisesti tähän aiheeseen antamalla tilannekuvan ja katsomalla 20 vuotta eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Automatisaation pelätään aiheuttavan ennen pitkää maailmanlaajuisen, satojen miljoonien ihmisten työttömyyden. Uhkakuvassa on toki perustelunsa, mutta meidät päättäjät on valittu hoitamaan asia erityisesti oman maamme kannalta paremmin. Työnkuvan muuttuminen pois valmistavasta teollisuudesta voisi oikein toteutettuna jättää ihmisille mahdollisuuden tehdä entistä tuottavampaa ja ennen kaikkea kehittävämpää työtä. Meidän on toimittava tässä vaikeasti väistettävässä muutoksessa niin, että tulevaisuuden työmarkkinat eivät merkitse Suomelle suurtyöttömyyttä vaan uudenlaisen työn aikaa. Suomalainen työ on perussuomalaisille ykkösasia.

Suurimmat työelämää koskevat muutusvoimat ovat teknologian jatkuva kehitys ja yhä etenevä työn globalisaatio. Sen sijaan, että puhuisimme näistä teknologiasta ja globalisaatiosta erikseen, nämä haasteet tulee kohdata yhdessä paketissa. Tällöin syntyy työn kokonaisuudistus elikkä työn murros. Työn kokonaisuudistuksessa tulee hyödyntää uusinta teknologiaa. Työtä pitäisi voida tehdä sähköisen tilauksen pohjalta on demand -tyyppisesti — uuden ajan freelancertoimintaa alustapalveluiden kautta välitettynä. Uudet teknologiat voivat olla tekoälyä, robotisoituja palveluita, virtualisointia, itseorganisoituvia alustoja ja niin edelleen. Tekoälyn kehittyminen tulee olemaan seuraava suuri teknologinen muutosvoima, joka muuttaa käsitystämme työstä. On etumme olla mukana teknologian murroksessa sen sijaan, että seuraisimme perässä muiden johtamaa linjaa. Vaikkapa robotiikka on väistämättä tulossa, halusimme sitä tai emme: voimme päättää, ostammeko kalliilla hinnalla muiden valmistamia robotteja ja niiden ohjelmistoja vai pyrimmekö enemmän ottamaan oman osuutemme tämän teknologian kehityksessä ja markkinoissa.

Arvoisa puhemies! Jotta työn kokonaisuudistus olisi mahdollinen, on työmarkkinoiden lakien ja ehtojen myös pystyttävä muuttumaan mukana. Yhä korostetummin on pyrittävä siihen, että työn tekeminen ja teettäminen kannattaa kaikissa tapauksissa. Onko keino tämän toteuttamiseen perustulo vai joku muu, se kysymys on meidän ratkaistava yhdessä.

Kehityskohteena sanoisin, että Suomessa on tapana käsitellä työmarkkinoiden ja teknologian kehitystä eri foorumeilla, eri ihmisten toimesta. Työmarkkinakeskusteluissa ei tarpeeksi huomioida teknologian tuomia haasteita ja mahdollisuuksia. Toisaalta teknologiaalojen asiantuntijat eivät saa riittävästi esille uudistusmahdollisuuksia perusteluineen.

Lopuksi todettakoon, että monikaan asia ei tapahdu päivässä, ei myöskään työn kokonaisuudistus. 20 vuoden aikajänteellä taas sitten suuretkin muutokset ovat mahdollisia. Otan esimerkin digitalisaation lähihistoriasta: Vuonna 82 Jaakko Teppo lauloi IEV:stä, Oulun ihmekoneesta, jonka avulla löytyy emäntä. IEVA eli Isännän ja Emännän VALinta

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

oli alkeellinen tekoälyohjelma, jonka avulla maatalousnäyttelyissä 80-luvulla yksinäiset isännät ja emännät etsivät kumppania. Tekoälysovellukset ja seuranhakuohjelmat ovat kehittyneet harppauksin siitä ajasta. Nyt tässäkin salissa saattaa joillain, ken tietää, olla käytössä Tinder tai muu vastaava seuranhakuohjelma, josta niitä osumia haetaan. Siinä esimerkissä tapahtui seuranhaun kokonaisuusuudistus digitaaliseen alustaan.

Arvoisa puhemies! Sama ilmiö on toistunut monessa muussakin asiassa ja tulee toistumaan myös tulevaisuudessa. Jos on kysyntää, teknologia kyllä tuo keinot.

14.54 Anna Kontula vas (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vasemmisto kiittää hallitusta erinomaisesta katsauksesta työn murrokseen. Vaikka se tulee myöhään, ei muutos vielä ole karannut politiikan ulottumattomiin. Vielä ehdimme hallita sen riskejä, tarttua sen mahdollisuuksiin ja päättää, millaista yhteiskuntaa haluamme. Tähän kaikkeen tarvitaan yhteistä ymmärrystä siitä, miten työ on muuttumassa ja miten se muuttaa yhteiskuntaa. Näitä ilmiöitä selonteko listaa ansiokkaasti.

Aivan aluksi on meidän hyväksyttävä, että vanhat mittarit eivät enää toimi. Bkt:n ja työllisyysasteen kohtalonyhteys säröilee, ja digitaaliset disruptiot murentavat kummankin kykyä mitata hyvinvointia. Kaavamainen tehtyjen työtuntien tuijottaminen ohjaa harhaan, sillä kaikki työ ei ole samanarvoista. Määrää tärkeämpää onkin tarkastella työn laatua ja tukea sellaista toimintaa, joka parhaiten edistää ihmisen ja luonnon hyvinvointia. Edelleen on ymmärrettävä, että vaikka työ sinänsä on välttämätön osa ihmisyyttä, ansiotyö ei sitä välttämättä ole. Suomessa tehdään arvoa myös muualla kuin perinteisessä palkka- ja yrittäjätyössä. Pelkästään kotien ja järjestöjen vapaaehtoistyö tuo yli 50 prosenttia bkt:n päälle. Lisäksi on muuta: talkootyötä, apurahatyötä, harmaata työtä, jakamistaloutta ja niin edelleen. Pääomaa kasaavan työn moraalinen korottaminen muun työn yläpuolelle on paitisi epäreilua myös epärehellistä. Vielä, on korkea aika päästää irti sovinnisesta talouskäsituksesta, jossa miesvaltainen vientisektori ymmärretään vaurauden tuottajana ja naisvaltainen hoiva ja kasvatusta sen kuluttajana. Suomen tärkein menestystekijä on kodeissa ja hyvinvointipalveluissa tuotettu terve ja osaava väestö. Ilman sitä ei tästä maasta lähde yksikään risteilyalus tai kartonkikontti.

Arvoisa puhemies! Selonteossa maalaillaan kuvaa huomispäivän työläisestä, joka vapaana ajan ja paikan kahleista luovii alasta, tulomuodosta ja projektista toiseen, joka on kykenevä ja valmis myymään itsensä yhä uudelleen, jonka teho ei hyydy eikä innostus laimene. Tällainen elämä on jo nyt joillekin totta, ja monet siitä haaveilevat. Yhdestä kokopäivätyön mallista luopuminen ja rutiinitöiden automatisointi voivat parhaimmillaan tarkoittaa vapautta valita itse työaikansa, työtehtävänsä ja työtoverinsa.

Toisaalta selonteko kuitenkin unohtaa, että suuri osa ihmisistä ahdistuu epävarmuudesta. He haluavat työpaikan, jossa käydä ansaitsemassa päivittäinen leipänsä, ja palata sitten kotiin perheittensä luo, eikä tässä ole mitään kohtuutonta. Modernissa yhteiskunnassa pysyvyys rakennettiin palkkatyön suhteelle. Enää tämä järjestys ei toimi. Jo nyt noin miljoona työkäistä elää epätyypillisessä työmarkkina-asemassa. He ovat työttömiä, itsensätyöllistäjiä, silpputyöläisiä, sekatyöläisiä ja yhä useammin montaa näistä samanaikaisesti — miljoona Suomessa. Toistaiseksi työmarkkinoiden ja hyvinvointipalveluiden instituutiot ovat vastanneet muutokseen kosmeettisilla korjauksilla. Esimerkiksi työttömyysturvajärjestelmään on paikkaa paikan päälle kertynyt jo niin paksulta, että prekaarin silpputyöttömän turvasta on jäljellä vain byrokraattinen, todellisuuspakoinen ja mielivaltainen kiusaamisjärjestelmä. Näin ei voi jatkua. Jos ei työ enää tuo kaivattua varmuutta ja jatkuvuutta,

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

on sitä löydyttävä jostain muualta. On rakennettava koulutus, verotus, sosiaaliturva ja palvelujärjestelmät kokonaan alusta universalismin, joustavuuden ja yksinkertaisuuden periaatteille.

Arvoisa puhemies! Lopulta politiikassa on pitkälti kyse siitä, miten välttämättömät työt ja työstä syntyvä arvo saadaan jaettua järkevästi ja oikeudenmukaisesti. Tästä näkökulmasta robotisaatio, digitalisaatio ja keinoöly eivät ole ongelma vaan loistava uutinen. Mitä sitten, jos työpaikkoja katoaa, jos se tapahtuu tuottavuuden kasvun vuoksi. Eikö ihmiskunta ole koko historiansa ajan tavoitellut juuri tätä? Teknologia ei sinällään uhkaa ihmisten toimeentuloa vaan vanhentuneet kakunjakotavat. Jos robotit tekevät jatkossa työt, robotit myös maksakoot verot. Tämä tarkoittaisi tietysti vahvaa siirtymää työn verotuksesta pääoman verotukseen. Työn murros voi johtaa kaaokseen ja kasvavaan eriarvoisuuteen — tai sitten vapauttaa meidät tavalla, jota yksikään sukupolvi ei vielä ole kokenut. Koska kapitalistinen tapa järjestää työtä ja jakaa arvoa ei muutokseen taipu vaan kasvavan tuottavuuden oloissakin piiskaa ihmisiä yhä kovempaan juoksuun, on syytä ryhtyä miettimään muita vaihtoehtoja.

14.59 Thomas Blomqvist r (ryhmäpuheenvuoro): Värderade herr talman, arvoisa puhemies! Haluan heti aluksi sanoa, että on hyvä, että hallitus on tehnyt tämän tulevaisuusselonteon. Tulevaisuusvaliokunnan puheenjohtajana minusta on välttämätöntä, että eduskunta syvennyy aiheisiin, jotka ulottuvat päiväkohtaisia asioita kauemmas. Tämä asiakirja on tärkeä väline etsittäessä tietä kohti kestävästä kehitystä.

Ainakin kolmeen asiaan tarvitaan ymmärrystä työelämän muuttuessa. Ensinnäkin meidän on uudistettava sosiaaliturvaa. Toiseksi meidän on avattava silmämme sille, millaisia uusia mahdollisuuksia uusi ympäristöteknologia ja kiertotalous tarjoavat. Kolmanneksi meidän on rohkeasti uudistettava työelämäämme esimerkiksi ottamalla käyttöön paikallista sopimista, joka perustuu luottamukseen ja vuoropuheluun työpaikoilla.

Värderade talman! En av redogörelsens viktigaste iakttagelser är att en spirande ekonomisk tillväxt — det som vi nu börjar se skymten av — inte längre nödvändigtvis garanterar en tillväxt i sysselsättningen som förut. Ekonomisk tillväxt ger oftast nya jobb, men samtidigt försvinner många av de traditionella jobben i och med digitaliseringen och robotiseringen. I regeringens papper hänvisar man till Världens ekonomiforum som säger att den pågående industriella revolutionen kommer att utplåna minst 5 miljoner arbetsplatser i industriländerna före år 2020, alltså på en mycket kort tid.

Men vi ska ändå akta oss för att skapa rädsla inför framtiden. Också i ett historiskt perspektiv vet vi att all teknisk utveckling har fört med sig något gott. Arbetsplatser försvinner, men samtidigt öppnas nya möjligheter.

Arvoisa puhemies! Jakamistalous on eräs keino eteenpäin pääsemiseksi. Tässä on olennaista, että pelisäännöt määrittelevä lainsäädäntö pysyy kehityksessä mukana. Tässä joudumme myös asettamaan kysymyksen siitä, millaisia uusia vaatimuksia jakamistalous asettaa sosiaaliturvalle. Suomella on myös hyvät mahdollisuudet tulla johtavaksi maaksi kiertotaloudessa, maaksi, jolla on merkittävä rooli eurooppalaisessa tulevaisuuskeskustelussa. Kyse voi olla jätehuollosta, älykkäistä ratkaisuksista kierrätyksessä, kestävästä elintarvikeketjusta ja biotalouden kierrosta. Tutkimuksella ja innovaatioilla luodaan edellytyksiä yrityksille, jotka etsivät meille niin tärkeitä vientimahdollisuuksia. Kiertotalous ja meidän

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

kansalliset ja kansainväliset ilmastovelvoitteemme käyvät käsi kädessä. Mitä parempia ja pitkäikäisempiä tuotteemme ovat ja mitä enemmän kierrätämme ja käytämme uudelleen, sitä vähemmän jätämme jätettä jälkeemme.

Herr talman! För att vi ska vara välustrustade för att möta den brytning som är på gång i arbetslivet behövs utbildning, utbildning och utbildning. I det avseendet tycker jag att regeringen är inne på ett farligt spår. Vi kan inte ta bort så mycket resurser från utbildningen som regeringen gjort om vi ska klara oss genom den här samhällsförändringen helskinnade.

Det är en stor omvälvning i samhället när arbetslivet förändras i grunderna. Det finns många utvecklingsspår för framtidens arbetsmarknad, och rider vi med på vägen kan vi styra brädet dit vi vill. Det är en viktig insikt att vi kan vara med och leda förändringen och se till att vi fortsättningsvis strävar efter ett samhälle som ska vara jämlikt, jämställt och inkluderande. Framtidens arbetsmarknad kräver också en reform av familjeledigheterna. Vi vill öka antalet kvinnor i arbetslivet och göra det lättare att flexibelt kombinera familj och arbete.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuuden työelämä — sen näemme jo nyt — tulee merkitsemään sitä, että yhä useammat kansalaiset tulevat työllistämään itse itsensä. Meidän tulee helpottaa yksinyrittäjien tilannetta ja kannustaa heitä. Myös yksinyrittäjillä ja pienyrittäjillä tulee olla oikeus sosiaaliturvaan. Tätä sosiaalista turvaverkkoa on laajennettava. Myös pienyrittäjän asema on otettava huomioon, kun hallitus on nyt päättänyt lähteä hahmottelemaan sosiaaliturvan kokonaisuudistusta.

Nykyisessä työelämässä nyt ja jatkossa tapahtuvat muutokset pakottavat meidät tarkistamaan näkemyksemme työstä. Eri aloilta digitalisaation myötä vapautuvat resurssit voidaan kanavoida muille aloille, joilla ihmistyötä ei voida korvata. Ihmisen työpanosta tullaan tarvitsemaan myös asioissa, joita emme vielä tänään osaa kuvitella. Meidän on tarkistettava tapamme mitata talouskasvua ja hyvinvoinnin kasvua, koska bruttokansantuote ei enää ole väline, joka antaa oikeaa tai ainakaan kokonaiskuvaa todellisuudesta. — Kiitos.

15.05 Antero Laukkanen kd (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä selonteko on erittäin hyvä ja rehellinen kuvaus nykytilanteesta ja samalla se myös pakottaa katsomaan kohti tulevaisuutta. Valtioneuvoston selonteossa puhutaan työelämän ja työn-
teon suuresta murroksesta. Selonteon ydinkysymys kuuluu: mitä tehdään, kun koneet vievät meiltä työt ja työpaikkojen mukana yhteiskunnan verotulot? Huoli ei ole tuulesta temmattu. Jo tänä päivänä on nähtävissä, miten perinteiset, vakinaiset työsuhteet vähenevät ja miten työelämä muuttuu yhä pirstaleisemmaksi. Hyvä muistutus tästä saatiin aiemmin tällä kaudella, kun eduskuntaan tuotiin kansalaisaloite nollasopimuksista.

Kristillisdemokraattisen eduskuntaryhmän mielestä on tärkeää puhua tulevaisuuden muutoksista ja etsiä keinoja erityisesti eriarvoistumiskehitykseen. Samalla on hyvä muistaa, että ihmiskunta on aiemminkin elänyt samanlaisissa tunnelmissa kuin nyt. Uudet koneet ja uudet keksinnöt ovat historian aikana useampaan otteeseen muokanneet yhteiskuntia, ja työnteko on muuttanut muotoaan. Parahdus "koneet vievät meidän työt" on kuulunut useammin kuin yhden kerran ihmiskunnan historiassa. Vanhojen työtehtävien poistuessa on kuitenkin aina syntynyt myös uusia mahdollisuuksia ja uusia työpaikkoja. Robotiikan ja automaation kehitys tulee muuttamaan yhteiskuntaa perusteellisesti: useat työtehtävät häviävät, ja loppujenkin työnkuvat muuttuvat. Emme voi kuitenkaan jäädä pelkäämään muu-

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

tosta vaan meidän tulee tarttua kehitykseen, kehityksen mukanaan tuomiin mahdollisuuksiin. Juuri nyt on tärkeää panostaa koulutukseen, tutkimukseen ja kehittämiseen. Vain osaamisella, asiantuntijuudella ja yritteliäisyydellä maamme voi päästä hyötymään kehityksestä ja sen tuomista uusista liiketoimintamahdollisuuksista.

Arvoisa puhemies! Valtioneuvosto maalaa selonteossaan kahdenlaista tulevaisuudenkuvaa. Toisessa älykkäät robotit syrjäyttävät ihmiset työelämästä, minkä seurauksena kasvavat työttömien massat ajautuvat köyhyyteen. Toisessa tulevaisuudenkuvassa koneet tekevät kaikki ikävät työt samalla kun ihmiset pystyvät keskittymään itsensä kehittämiseen ja ongelmien ratkomiseen verkostoituneessa ja hyvinvoivassa maailmassa. Kauhuskenaarion ja utopian välimaastosta löytynee kuitenkin se todellinen kuva tulevaisuudesta.

Työelämä tulee väistämättä muuttumaan yhä epäsäännöllisemmäksi. Selonteossa tode-taanakin, että pirstoutunutta ja epäsäännöllistä työtä seuraa pirstoutunut ja epäsäännöllinen toimeentulo. Työpaikkojen mahdollinen väheneminen vaikuttaa myös kulutuskysyntään. Onko edessä pysyvä sopeutuminen maailmanlaajuiseen bruttokansantuotteen laskuun? Onko edessä pysyvä kulutuksen lasku? Nämä seikat johtavat todellisiin haasteisiin hyvinvointiyhteiskunnalle. Sosiaaliturvaa täytyy kehittää joustavammaksi. Myös perhevapaita ja lasten päivähoitoa tulee kehittää niin, että huomioidaan muuttuvan työelämän mukanaan tuomat haasteet.

Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä on pohtinut näitä suuria kysymyksiä. Emme ole kuitenkaan tyytyneet vain pohtimaan, vaan olemme tuoneet omia ratkaisuehdotuksia, joilla nämä haasteet voidaan voittaa. Kristillisdemokraattien kannustava perusturva -malli vähentäisi merkittävästi kannustinloukkuja ja tekisi kaikesta työnteosta kannattavaa. Perhevapaamallimme taaperobonus taas lisäisi perheiden valinnanvapautta lastenhoidon järjestämisen suhteen.

Arvoisa puhemies! Maailma muuttuu kiihtyvällä vauhdilla. Pelkäämällä muutosta ja pitämällä kynsin ja hampain kiinni vanhoista rakenteista ja työnteon muodoista tulemme enemmin tai myöhemmin jäämään kehityksen jalkoihin. Meidän tulee tarttua rohkeasti teknisen kehityksen tuomiin mahdollisuuksiin. Mikäli haluamme hyötyä muutoksesta, meidän tulee panostaa osaamiseen. Samalla tulee huomioida kehityksen tuomat haasteet eriarvoistumiselle, tuloerojen kasvulle ja työelämän pirstoutumiselle. Näihin haasteisiin pitää vastata kehittämällä sosiaaliturvaa ja yhteiskunnan palveluita joustavammiksi ja kannustavammiksi.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tässä vaiheessa käymme pienen debatin, ja ensimmäisen puheenvuoron käyttää pääministeri.

15.10 Pääministeri Juha Sipilä: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia jokaiselle ryhmälle erittäin hyvistä, rakentavista puheenvuoroista. Tätä keskustelua meidän pitäisi varmaan käydä enemmänkin tässä salissa.

Muutama sana tästä prosessista tästä eteenpäin ja sitten muutamia huomioita ryhmäpuheenvuoroista:

Ensinnäkin tämä selonteon mietintö: ilmeisesti valiokunta valmistautuu syksyn aikana tekemään sen. Toivottavasti silloin saamme vahvistetun, jaetun ymmärryksen työn murroksesta. Mitä tähän saakka on tapahtunut? VTT:n johdolla on käyty läpi 80 tulevaisuutta luotaavaa tutkimusta, selvitystä ja raporttia tämän pohjaksi. Jaetun ymmärryksen rakentamiseksi on ollut noin 40 tapahtumaa, työpajaa, kokousta tai keskustelutilaisuutta, 30 asian-

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

tuntijatapahtumaa on syventänyt tätä ymmärrystä. Kansliapäälliköt käsitelivät tätä 8. päivä toukokuuta, ja hallituksen strategiaistunnossa tämä oli 22. päivä toukokuuta. Sitten meillä on SuomiAreenassa mielenkiintoinen avoin tulevaisuusvaliokunnan istunto, jossa käsitellään tätä asiaa, oliko se 10.7., mutta joka tapauksessa se on myöskin hyvä paikka siten käsitellä tätä julkisesti.

Toisen osan valmistelua aloitetaan jo kesän aikana. Nyt on tavoitteena saada siis jaettu ymmärrys tästä työn murroksesta. Toisessa osassa olisi mielenkiintoista yrittää löytää niin ikään yhteinen ymmärrys vision tasolla. Sen pohjalta pystymme sitten varautumaan tuleviin toimiin — täälläkin viitattiin lainsäädännön haasteisiin, mitä meillä edessä on. Myöskin muut Pohjoismaat ovat sitoutuneita toimimaan tässä hyvässä yhteistyössä, rakentamaan tälle muutokselle myöskin yhteistä lainsäädännön pohjaa.

No sitten, onko tässä lähestytty uhkien vai mahdollisuuksien kautta? Sanoisin, että tämä on ehdottomasti meille mahdollisuus. Mahdollisuuksia korostetaan, mutta meidän pitää muistaa, että tässä selonteossakin arvioidaan, että tarvitaan noin 4 prosentin bkt:n kasvu nykyisten työpaikkojen säilyttämiseen, kun nyt nyrkkisääntönä on, että vähän reilu prosentti riittää nykyisten työpaikkojen säilyttämiseen ja pari prosenttia kasvua rupeaa sitten jo taivuttamaan työttömyyttä. No, onko tämä 4 prosentin kasvu sitten tavoitteena kestävä? Se riippuu siitä, mistä tämä kasvu rakentuu. Työ ei katoa, sitä selonteko ei suinkaan väitä. Työn luonne, sillä lailla kuin se tällä hetkellä ymmärretään, tulee muuttumaan. Sitten uuden työn ja yrittäjyyden synnyttämisen perään kun kuulutetaan, niin ehkä rohkeuden puutteesta tätä hallitusta ei ole moitittu. Toivottavasti saamme tukea noille rohkeille päätöksille, ehdotuksille, jotka tekevät tälle uudelle työlle ja sen murrokselle tilaa ja myöskin työelämälle joustoja.

Sitten muutama huomio kaupunki—maaseutu-vastakkainasetteluun. Pikemminkin digitalisaatio tulee mahdollistamaan työnteon paikasta riippumatta. Minusta meidän pitää huoli, että koko Suomessa on myöskin tätä varten hyvä infra, jota voimme ylläpitää.

Olen samaa mieltä vasemmistoliiton ryhmäpuheen kanssa: vanhat mittarit eivät toimi. Bkt ei ole enää paras mahdollinen mittari ainakaan hyvinvoinnin mittaamiseen. Ehkä ironista on, että tässä onnellisuusmittarissa, joka on kansainvälinen mittaus, bkt per asukas on keskeisimpänä komponenttina. Talousneuvostossa käytiin laaja keskustelu tästä bkt:n kelppoisuudesta mittarina, ja siinä todettiin, että ainakin tämmöinen digikorjaus tarvittaisiin jo tällä hetkellä, mutta sen merkitys ei vielä ole kovin suuri.

Vapaus valita työpaikka, työaika, työtoverit, mutta vastapainona sitten epävarmuus, tämä on tämä kysymyksenasettelu. Aihe koettiin täällä kaikissa puheenvuoroissa tärkeäksi.

Ymmärrän myös, että tämä poikkeuksellinen kaksivaiheinen selonteon tekemisen tapa sai hyväksynnän.

Toivon aktiivista paneutumista ja keskustelua kesän ja syksyn aikana. Se antaa hyvän pohjan tälle toiselle osalle, [Puhemies koputtaa] missä päästään sitten keskustelemaan myöskin ratkaisuista.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoroja.

15.15 **Arto Pirttilahti kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minä kiitän rakentavasta keskustelusta tässä salissa. Ihan eri fiilinki kuin tässä aikaisempina päivinä. Katsomme tulevaisuuteen.

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

Kun nyt tulevaisuusvaliokunta tekee tästä mietinnön ja sitten TyV, StV ja SiV antavat lausunnon, niin tietenkä TuV:lla on mahdollisuus pyytää lausuntoja myös muilta valiokunnilta, ja näkisinkin, että TuV käyttäisi tämän mahdollisuuden, koska tämä on iso asia meillä tulevaisuuden osalta.

Tuossa pääministeri toikin jo esille, minkälaisia uusia malleja on tulossa, mutta kysyn kuitenkin: onko sormiharjoittelua jo tehty tämän sosiaalipuolen verkon osalta, myös sitten verotuksen osalta? Toisaalta toitte jo esille tämän, että bkt:n, bruttokansantuotteen, rinnalla tulisi olla toisenlaisia mittareita. Mitä ne voisivat olla? Me pohdimme tulevaisuusvaliokunnan mietinnössä aika syvälle näitä mittareita ja voisimme olla myös apuna siinä tämänkin asian johdosta.

15.16 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluan yhtyä pääministerin ja edustaja Pirttilahden näkemyksiin siitä, että puheenvuorot ovat olleet poikkeuksellisen rakentavia. Ehkä politiikka on tulevaisuudessa helpompaa, mene ja tiedä.

Arvoisa pääministeri! Kuten puheessani totesin, kahdeksan kymmenestä maailman suurimmasta start up -yrityksestä olisivat lähes laittomia Suomessa. Tämä kertoo siitä, että lainsäädäntömme ei ole tarpeeksi ketterää uusille teknologisille ratkaisuille. Tulevaisuusvaliokunta on kehittänyt työkalua, joka mahdollistaa uusien teknologioiden tunnistamisen jo ennen kuin ne ovat todellisuutta. Tämä voisi helpottaa lainsäätäjien työtä, koska voisimme jo ennalta raivata tilaa uusien teknologioiden syntymiselle täällä Suomessa. Jostain syystä tähän mahdollisuuteen ei ole vielä valtioneuvoston puolelta tartuttu. Eikö nyt olisi hyvä aika ottaa tämä työkalu käyttöön?

15.17 Joonas Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On paikallaan yhtyä kiitoksiin tämän keskustelun rakentavuudesta. Jos tätä keskustelua tai keskustelun tyyliä pitää merkinä tulevaisuudesta, niin sehän näyttää oikein hyvältä.

Nyt tämän selonteon jatkotyöstön osaltahan on todella tärkeää, että tässä valiokunta käynnistää tällaisen laajan jatkotyöstön, mihin osallistetaan laajasti eri tahoja pohtimaan näitä kysymyksiä ja varsinkin hakemaan näihin ratkaisuja. Kun tämä keskustelu on näin ratkaisukeskeistä ja hyvähakuista ollut täällä tänään, niin on paikallaan toivoa, että ne ajatukset, joita tämä tulevaisuusselonteko virittää — ja toivon mukaan myös löydämme sellaisia yhteisiä ratkaisuja — sitten myös näkyisivät tehdyssä politiikassa, koska tähän on yhteinen tavoite, ja toivon mukaan me tätä yhteistyössä viemme eteenpäin yli hallitus—oppositio-rajojen.

15.18 Jyrki Kasvi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tässä tulevaisuusselonteossa todetaan, työssä tarvittava osaaminen vanhenee nykyään nopeasti, tulevaisuudessa vieläkin nopeammin. Yhä useampi joutuu tai pääsee opiskelemaan työuransa aikana toisen tai kolmannen ammatin. Mutta mitä tekee Suomi? Rajoittaa korkeakouluopintojen opintotukikaudet yhteensä 54:ään. Kysynkin: miten tämä sopii yhteen tässä tulevaisuusselonteossa esiin nostettujen osaamisen jatkuvien päivittämistarpeiden kanssa, tai valmisteleeke hallitus jo toisten tutkintojen opintotuen ehtojen uudistamista?

15.19 Tiina Elovaara uv (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilanne yhteiskunnassa on muuttunut viimeisen kahden vuoden aikana voimakkaasti, ja olemme tarvinneet

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

poikkeuksellisia neuvottelutaitoja ja -kykyjä, kun sopeutamme koko yhteiskuntaa kaikkiin näihin rakennemuutoksiin ja haasteisiin, joita olemme kohdanneet.

Haluaisin tiedustella herra pääministeriltä: onko hallitus kokenut, että muut tahot ovat valmiita keskustelemaan näitten haasteiden ratkaisemisesta? Viittaan tässä siihen, että muun muassa puhuimme kaupunki—haja-asutusalueiden vastakkainasettelusta, mutta myös ammattiyhdistysliikkeet, elinkeinoelämä — pääministeri ja hallitus ovat tavanneet kaikkia näitä tahoja. Tiedustelin: onko henki ollut hyvä, vai missä vielä meillä on parannettavaa?

15.20 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aiempaan puheeseeni liittyen, tuohon metsäteollisuuden rakennemuutokseen, täytyy kertoa sellainen aikalaiskertomus, että jopa omana alakouluajanani metsuri oli vielä täysin olemassa oleva ammatti. Silloin 80-luvulla tehtiin ammatinvalinnan testejä tietokoneilla, ja muistan saaneeni suositusammattikseni juurikin metsurin. Jälkikäteen miettien tekoäly siinä ohjelmassa taisi olla vähintäänkin tämän IEVAn tasolla ja tulkitsti tuntojani oikein, koska taisin vastata kysymyksiin niin, että haluan työskennellä yksin ja ruumiillisessa työssä. Siitä on tultu monessa suhteessa pitkä matka tähän pisteeseen, kun toimenkuvani tällä hetkellä poikkeaa kuitenkin metsurista. Ehkä tästä voisi poimia kuitenkin sen vakavan opetuksen, että työnkuvan muuttumista niin yhteiskunnan kuin yksilön tasolla on vaikea ennakoida. Kuitenkin kaikki työ on arvokasta ja opettaa tekijäänsä. Sitä työtä tulee tehdä, mikä kulloinkin on saatavilla, ja luterilainen työmoraali on syytä pitää kunniaissa tulevaisuudessakin.

15.21 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiasia on, että työn murros on heti ekologisten kysymysten jälkeen tärkein asia, josta tämän talon pitäisi kantaa huolta, ja niin kuin me tästä salista näemme, sillä ei ole meidän järjestelmässämme sitä prioriteettipaikkaa, joka sillä pitäisi olla. Tosiasia on, että meidän päätöksentekojärjestelmämme — ja nyt en syytä pelkästään hallitusta, koska minun mielestäni tässä on kysymys laajemmasta kulttuurisesta ongelmasta — on tällä hetkellä keskittynyt ratkomaan kymmenen vuoden takaisia ongelmia. Me tunaamme vuosikausia 8 minuutin työajan pidentämisen kanssa, samaan aikaan kun merkittävällä osalla, kasvavalla osalla suomalaisia ei ole työaika enää lainkaan. Ja erityisen surullista tämä jälkeenjääneisyys on sen takia, että ne ongelmat, joita meidän nyt pitäisi käsitellä, eivät ole niinkään ideologisten ristiriitojen takia jääneet jälkeen, vaan kysymys on enemmän prosessuaalisista ongelmista.

Meillä olisi hirvittävän paljon tehtävissä työn murroksen parempaan vastaanottamiseen, pehmeämpään laskuun, jos meillä olisivat asenteet sekä poliittikopuolella että myös valmistelevan virkamiehistön puolella paremmassa kunnossa.

15.23 **Thomas Blomqvist r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan kuten pääministeri sanoi, uudet teknologiat ja tämä murros tuovat mukanaan mahdollisuuksia. Jotta niitä mahdollisuuksia pystytään hyödyntämään tai jopa tekemään innovaatioita, niin tarvitsemme hyvän koulutuksen ja laajan sivistyksen, ja minusta tähän olisi syytä panostaa entistä enemmän. Kysyisinkin, miten hallitus näkee tämän asian: Miten tästä haasteesta selvitään? Eikö meidän pitäisi lisätä panostuksia juuri koulutukseen ja tutkimukseen?

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

Sedan, herr talman, en andra fråga. Jag instämmer i ledamot Pirttilahtis fråga om man i regeringen har funderat på vilka mätare som bättre, eller åtminstone skulle komplettera bruttonationalprodukten för att få en riktig bild av verkligheten.

Toisena kysymyksenä yhdyn edustaja Pirttilahden kysymykseen: mitä muita mittareita mittaamaan sekä taloutta että hyvinvointia hallituksella on kokeilussa tai kehitteillä?

15.24 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä keskustelu on erityisen suuri kohtalonkysymys Suomelle, koska edes nyt ei keskituloinen henkilö meinaa tulla toimeen pääkaupunkiseudulla omilla työtuloillaan sen korkean elinkustannustason tähden, joka täällä on syntynyt. Samaan aikaan Suomi on Euroopan nopeimmin vanheneva kansa, jonka syntyvyys on myös erittäin alhainen. On ihan oikein kysyä, onko Suomesta tulossa Euroopan eläkeläiskylä, jossa huippuunsa koulutetut ihmiset elävät perustulolla pohtien köyhyyden ongelmia. Näin ei pitäisi olla, ja sen takia odotan innolla jatko-osaa tähän, mitkä ovat nämä luovat ratkaisut, millaisen elämän saa sillä työllä, jota on tarjolla. Käytämme elämästämme yli 30 prosenttia sellaiseen tekemiseen, jonka tarkoitus on tuottaa meille mahdollisuus turvata oma toimeentulomme. Työn vaihtosuhte näyttää tällä hetkellä muuttuvan negatiiviseksi. Vaikka olisi kaksi työtä, niin tuntuu, että se ei meinaa riittää Suomessa enää elämiseen. Eli meillä on hyvin monisyinen paketti tässä edessämme pohtia, miten näitä elinkustannuksia lasketaan tai onko tässä edessä peräti sellainen aika, jossa tyydymme vähempään elintasoon.

Olin eräässä seminaarissa, jossa kysyttiin... [Puhemies koputtaa] — Anteeksi, oliko tämä minuutin puheenvuoro vai kahden?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kyllä tämä oli minuutin, mutta tässä nyt meni puolitoista minuuttia.

Olen pahoillani, herra puhemies. Minä jatkan paremmassa ajankohdassa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Näin juuri.

15.26 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ilahuneena seurasin sitä, että pääministeri on henkilökohtaisesti niin kiinnostunut tästä aihealueesta ja on tätä selontekoa vienyt vahvasti eteenpäin. Se lupaa hyvää tulevaan. Mielestäni se kaksijakoinen toimintatapa, että tämä selonteko on jaettu kahteen osaan, on asian vakavuus huomioiden hyvinkin perusteltua. Toivoisin, että jatkossa, kun selonteosta saamme sitten mietinnön, voisitte hallituksessa miettiä jonkinlaista käytännön työkalupakkia siihen, miten sitten niitä selonteon ajatuksia voitaisiin omalta osaltaan viedä osaksi esimerkiksi teidän budjettimenettelyänne. Olisi varmasti hyvä, että saisimme jo tällä hallituskaudella aikaan konkretia näissä kysymyksissä.

Ja kysymyksenä pääministerille osoittaisin, kun kuitenkin moni käytännön asia meidän lainsäädäntöömme liittyen päätetään työmarkkinapöydissä: miten näette työmarkkinaosa-puolten mahdollisuudet osallistua tähän tulevaisuustyöhön?

15.27 Kauko Juhantalo kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun perehtyy tähän asiakirjaan, joka on edessämme, kollegoiden puheenvuoroihin täällä ja erityisesti pää-

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

ministerin innokkaaseen ja osaavaan puheenvuoroon, kahteenkin puheenvuoroon, tulee vakuuttuneeksi, että keskustelu työn murroksesta on äärimmäisen tärkeää. Melkein pidän sitä tärkeysjärjestyksessä tärkeimpänä tulevaisuudessa.

Kun lapio- ja kirvestyöstä olemme siirtyneet digi- ja robottityöhön, pitää muistaa se huolehtiminen meidän vähempiosaisista, koska on suuri vaara, että tulonmuodostuksessa tulevaisuudessa yhtiöiden ja sen työn osaavien, palkkaa saavien ihmisten joukossa on paljon sellaisia, jotka jättävät jälkeensä ne, jotka eivät niitä töitä hallitse. Se on hyvin keskeinen asia tässä asiassa, joka on erittäin hienosti ja hyvin pureskeltu tänne ja valmisteltu tässä selonteossa.

15.28 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen menestys ja työn murros edellyttävät ymmärrystä siitä, että emme enää elä agraariyhteiskunnassa, jossa nainen oli kotona. Naisilla on oma työ, oma ura, omat tulot ja oma eläke. Siksi tukevasti menneisyyteen jämähtänyt perhevapaajärjestelmämme kaipaa pikaisesti uudistamista, jotta mahdollisuuksien tasa-arvo niin työelämässä kuin vanhemmuudessa voi toteutua. Nykyinen järjestelmä käytännössä kannustaa naisia pitkiin poissaoloihin työelämästä. Se ei myöskään parhaalla tavalla tue isien tasavertaista vanhemmuutta eikä käytännössä mahdollista osa-aikatyön tekemistä. Nykyjärjestelmä on siis hyvin joustamaton eikä taivu nykyisen työelämän murrokseen ja haasteisiin. Tulevaisuuden työ ja nykypäivän työn ja perheen sujuva yhteensovittaminen ja [Puhemies koputtaa] perheiden sujuva arki edellyttävät pikaista [Puhemies koputtaa] perhevapaiden uudistamista.

15.29 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivotavasti tämä tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa herättää laaja-alaista keskustelua, sillä me tarvitsemme juuri nyt monialaista, moniäänistä, monitoimijaista ja monitieteistä keskustelua työn tulevaisuudesta ja siitä, millaisen tulevaisuuden Suomelle ja suomalaiselle haluamme.

Yleisellä tasolla keskustelu työn tulevaisuudesta on hankalaa, sillä työ muuttuu eri aloilla eri tavoin. Toivoisinkin myös alakohtaisia skenaarioita, joiden valmistuttua voisi käydä integroivaa keskustelua. Olemassa olevat megatrendit, kuten digitalisaatio, tekoäly, väestörakenteen muutos ja kaupungistuminen, tarkoittavat nimittäin eri aloilla ja myös niiden töissä hyvin erilaisia asioita, ja tätä näkökulmaa tämä tilannekuva ei huomioi mielestäni riittävästi. Mitä mieltä pääministeri on tästä asiasta?

15.30 Pentti Oinonen uv (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös maaseudulla on oltava tulevaisuus. Itä-Suomen piispa Jolkkonen oli asiantuntijakuulemisessa tulevaisuusvaliokunnassa, ja oli erittäin mieluisaa kuulla, kuinka hän oli huolissaan maaseudulla elämisen edellytyksistä ja siellä pärjäämisestä. Jaan huolen piispa Jolkkosen kanssa. On huolehdittava tulevaisuudessa, että myös niille ihmisille, jotka vielä syrjäseudulla asuvat susien kanssa, on turvattu sosiaali- ja terveyspalvelut ja että kulkuyhteydet asutuskeskuksiin ovat kunnolliset.

15.31 Ville Vähämäki ps (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Niin, kyllä täsmälleen näin: meidän täytyy saada työn kokonaisuudistus aikaan. Minun käsitykseni mukaisesti se muodostuisi siten, että saamme palvelutaloutemme digitalisaation avulla uuteen aikaan. Siis alustatalouden välityksellä voimme pilvipohjaistaa oppimista — elikkä

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

siis oppiminen palveluna. Lohkoketjupohjaisia innovaatioita täytyy edistää, eli siis sopimuksia voimme tehdä lohkoketjutekniikalla. Etätyö palveluna ja keinoäly palveluna: ennen kaikkea tämä keinoäly palveluna tulee olemaan tulevaisuudessa todella iso asia, elikkä AIAAS on se lyhenne. Tämä hallituksen tekoälyohjelma, Äly On Tekoja, on todella hyvä ja sitä täytyy edistää kaikin mahdollisin tavoin. Uskoisin, että tämä tekoäly itsessään muuttaa käsitystä Suomesta, työstä ja kaikesta siitä, [Puhemies koputtaa] mitä me tiedämme, kaikista eniten.

15.32 Seppo Kääriäinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Kontula sanoi, että tämä työnmurroskeskustelu on ihan siinä ilmastonmuutoskeskustelun rinnalla tärkeidessään. Olen aivan samaa mieltä, yhtä järeästä asiasta on kysymys vaikutuksiltaan yhteiskuntaamme. Me saamme varautua siihen ja olemme jo kokeneet sen, että ihminen elämässään käy monta työuraa ja monia töitä läpi, ja se muun muassa vaikuttaa siihen, millainen on tämän Suomemme koulutus- ja opetus- ja osaamisjärjestelmä tulevaisuudessa, että se pystyisi antamaan riittävän laveapohjaisia valmiuksia kohdata aina tämän uuteen työhön valmistautumisen, uuden työn vastaanottamisen — ja ihan sama heijastusvaikutus on myös tähän sosiaaliturvapuoleen. Kysyn, herra pääministeri: Meidän nuoremme taitavat olla kiinnostuneita enemmän ja enemmän yksinyrittämisestä. Minkälaisia näköaloja tämä teissä herättää, kun puhutaan tästä työn murroksesta?

15.33 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kaupungistuminen on paitsi globaali ilmiö myös trendi, joka on Suomessa jatkunut pitkään ja tuntuu vain voimistuvan. Seitsemän kymmenestä työpaikasta on 14 suurimmalla kaupunkiseudulla. Uusista asunnoista 90 prosenttia rakennetaan kaupunkiseuduille tai niiden läheisyyteen. Kysyn pääministeriltä: Miten näette tämän ajatuksen, joka meillä on ollut tämmöinen valtavirta, että pidetään koko Suomi asuttuna? Missä määrin meidän kannattaa pitää siitä kiinni, ja missä määrin siitä kiinni pitäminen saattaa heikentää bruttokansantuotteen ja työnkuvan muuttamisen mahdollisuuksia, niitä mahdollisuuksia, joita ehkä kaupungistuminen nopeutettuna voisi edistää? Eli näihin kysymyksiin ja suuntauksiin pyydän pääministerin vastausta.

15.35 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selonteko käsittelee työn murrosta, ja se on varsin monipuolinen. Siinä kyllä hyvin positiivisesti suhtaudutaan ja nähdään ennen kaikkia mahdollisuuksia tässä työn murroksessa. Itse olen huolissani siitä, miten käy heille, jotka eivät välttämättä pysy muutoksessa mukana, vaikka uudelleen kouluttamista totta kai heille täytyy tarjota. Mutta jos sentyyppinen työ häviää, jota he pystyvät tekemään, mitä me näille ihmisille voimme tarjota? Tässä on nostettu esiin myös työn merkitys ja se, että vapaaehtoistyö voi olla yksi ratkaisu, mutta kannattaa muistaa, että myös vapaaehtoistyö on kasaantunut ja nimenomaan myös vapaaehtoistyön piirissä on selvä polarisaatio tapahtumassa niin, että ne ihmiset, jotka pärjäävät muutenkin ja menestyvät hyvin, ovat myös toimeliaita ja ahkeria tekemään vapaaehtoistyötä mutta siellä ei välttämättä löydy paikkaa sitten näille, jotka eivät löydä paikkaa työelämässäkään [Puhemies koputtaa] ja joiden on ehkä vaikeampikin löytää tulevaisuudessa. Tähän kannattaa kiinnittää huomiota.

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

15.36 **Lea Mäkipää uv** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhun ehkä uhkista, kun en ehtinyt lukea tätä selontekoa kuin muutaman sivun — mutta ehkä kesälomilla. Selonteon mukaan työn murroksen seuraukset voivat olla valtavia, mutta se ei tapahdu ihan pienellä aikavälillä. Selonteossa mainitaan, että tekoäly on ehkä suurin yksittäinen muutosvoima. Se vapauttaisi ihmisen aikaa muuhun. Ja selonteon mukaan Maailman talousfoorumin mukaan teollinen vallankumous hävittäisi 2020-lukuun mennessä yli 5 miljoonaa työpaikkaa ja tarvittaisiin maailmanlaajuisesti 4 prosentin talouskasvu, että tämä työttömien määrä pidettäisiin tällä nykytasolla. Lainaan Aalto-yliopiston tutkija Raikoa. Hän sanoo, että jos yhteiskunta perustuu siihen, että suuri osa veroista kerätään ansiotulosta, vaarana on, että valtiontalous kaatuu, ja että on kysyttävä, miten verotus tulevaisuudessa järjestetään, jos robotit tekevät suuren osan työstä, ja edelleen että on vaarana vaurauden ja päätösvallan kasautuminen niille, jotka omistavat näitä robotteja.

15.37 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin tästä selonteosta käy ilmi, niin joka päivä tulee uusia innovaatioita, jotka muuttavat sitä todellisuutta, jossa vielä eilen elimme. Yksi esimerkki nopeasta kehityksestä ja toiminnan muutoksesta on kuuluisa taiwanilaisyhtiö Foxconn, jonka tuotteisiin kuuluvat muun muassa iPhone ja iPadin valmistus. Viisi vuotta sitten yhtiö työllisti 1,2 miljoonaa ihmistä, minkä lisäksi käytössä oli 10 000 robottia. Siinä vaiheessa yhtiö päätti lisätä robottien lukumäärää, ja nyt yhtiöllä on jo 40 000 robottia käytössään, siis maassa, jossa henkilöstökustannukset ovat vain murto-osa meidän tasostamme. Millaisen signaalin tämä antaa Suomen kaltaiselle maalle? Minun on vaikea uskoa, että paluuta perinteiseen suurteollisuuteen enää olisi.

Meillä on vielä normeja, jotka estävät kehitystä. Meillä on liikaa byrokratiaa ja pienyrityksiä kuormittavia yleiskuluja, ja kysyn siksi pääministeriltä: mitä kuuluu [Puhemies koputtaa] tällä hetkellä hallituksen normipurkutalkoille?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, myönnän vielä debatin tässä vaiheessa vastauspuheenvuorot edustajille Kärnä, Jaskari, Anttila, Honkonen. Laskujeni mukaan jokainen, joka on pyytänyt, on ainakin yhden vastauspuheenvuoron tässä keskustelussa saanut.

15.38 **Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täytyy aivan aluksi todeta tässä edustaja Kiurun puheenvuoroon, että se oli valitettavaa ja perusteetonta maaseudun ja kaupunkien vastakkainasettelua. Tällä hetkellä kannattaa pohtia sitä, että viimeaikainen tutkimus osoittaa — myös esimerkiksi vihreiden puoluekokouksessa puhuttiin viisaita, Osmo Soininvaara totesi — että kaupungistumiskehitys on tällä hetkellä hallitsematonta. Koko Suomen kansantalous hyötyy siitä, että koko maa pidetään asuttuna ja pidetään huolta koko maan mahdollisuuksista.

Mitä taas tulee tähän työelämän murrokseen, niin useissa hyvissä puheenvuoroissa on todettu, että digitalisaatio ja robotisaatio muuttavat molemmat maailmaa merkittävästi ja koko työ on murroksessa. Tulevaisuudessa tätä työtä ei välttämättä riitä aivan kaikille, ja pidänkin täysin [Puhemies koputtaa] välttämättömänä, että tässä maassa pohditaan perustulon käyttönoton mahdollisuuksia. Olisinkin kysynyt pääministeriltä: nyt kun hallitus on käynnistänyt perustulokokeilun, niin olisiko siinä vaiheessa, kun kokeilun tulokset tulevat julki, meillä mahdollista pohtia parlamentaarisesti sitä, millaista perustulojärjestelmää tämä maa tarvitsee?

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

15.40 **Harri Jaskari kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Avauspuheen-vuorossa pääministeri myöskin heitti kysymyksen, pitäisikö aidosti miettiä, kuinka paljon tiettyjä vanhoja, väheneviä työpaikkoja pitää yrittää säilyttää ja paljonko pitää luoda aidosti uusia työpaikkoja, jotka ovat kasvavilla aloilla. Olisin kysynyt arvoisalta pääministeriltä: kun katsoo esimerkiksi politiikkaa tai vaikka yritystukia ja sitä näkökulmaa, mikä teidän tulkintanne on siitä, paljonko on itse asiassa sellaisia tukielementtejä, jotka säilyttävät vanhaa ja jotka ovat pikkuhiljaa hiipumassa, suhteessa siihen, että olisi selvästi sellaisia elementtejä valtion toimesta, jotka loisivat uutta työtä niille aloille, jotka näyttävät olevan selvässä kasvussa?

15.40 **Sirkka-Liisa Anttila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys jaetusta ymmärryksestä työn murroksesta on tänä päivänä erittäin tärkeä ja ajankohtainen, niin kuin täällä on todettu. Nostaisinkin tässä esiin kysymyksen siitä, kun Ruotsissa on onnistuttu diskuteeraamalla pitämään yllä työelämässä sellaista vuoropuhelua, joka on estänyt sitten nämä konfliktit ja muut. Oikeastaan kysymys kuuluukin: olisiko meidän syytä oppia jotain tästä Ruotsin kulttuurista? Itselläni oli tilaisuus viikko sitten kuulla toimitusjohtajaa, joka tekee työtään Ruotsissa, ja hän kertoi tästä, kuinka hyvin se käytännössä toimii ja kuinka hyvin informaatio silloin kulkee myöskin työnantajalta työntekijöille.

Edustaja Vikman nosti täällä esille perhevapaaudistuksen. Se tarvitaan, sitä pitää kehittää, mutta meillä varmaan on vähän eri lähtökohta, kun kokoomuksen mallissa lähdetään siitä, että ensisijaisesti naisten pitää käydä töissä, ja keskusta lähtee siitä, että perheillä pitää olla valinnan oikeus, ollaanko työssä vai ollaanko kotona hoitamassa lasta. Se on ihan oma valinta perheille, ja sitä ei saa poistaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: No, tähän vastauspuheenvuoro edustaja Vikmanille.

15.41 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On syytä oikaista olennainen tieto siitä, että kokoomuksen mallissa, siis perhevapaaamallissa, erinomaista on juuri se, että se ei poista keneltäkään mahdollisuutta hoitaa lasta kolmevuotiaaksi asti kotona, niin kuin nykyinen kotihoidon tuki sen mahdollistaa. Sen sijaan meidän mallimme tuo paljon lisää joustavuutta ja valinnanvapautta perheiden arkeen. Nimenomaan sitä perheet tässä tilanteessa nyt tarvitsevat. Perheet tarvitsevat myös sitä, että isillä on nykyistä paremmat mahdollisuudet jakaa vanhemmuutta tasavertaisesti, ja toisaalta mahdollisuuksien tasa-arvo tarkoittaa myös sitä, että naisilla on tasavertaiset mahdollisuudet edetä omalla työurallaan. Eli kokoomuksen malli tässä suhteessa [Puhemies koputtaa] olisi aivan erinomainen ratkaisu juuri näihin työn murroksen haasteisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tähän vielä edustaja Anttila, viimeinen tätä teemaa koskeva puheenvuoro.

15.43 **Sirkka-Liisa Anttila kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Vikmanin kanssa ollaan siitä samaa mieltä, että tarvitaan erilaisia vaihtoehtoja. Tähän pöytäan tarvitaan sitten myöskin työmarkkinajärjestöt, koska meidän pitää pystyä mahdollistamaan osa-aikatyön käyttö jatkossa, koska se on Ruotsissakin osoittautunut erinomaiseksi keinoksi. Sen takia Ruotsissa naiset käyvät enenevästi töissä. Siis erilaisia työaikamal-

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

leja, mukaan lukien myöskin osa-aikatyö. Yhdessä pitää niitä kehittää, ja on hyvä, että naisilla ja perheillä säilyy edelleen se valinnanvapaus.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä edustaja Honkonen, ja hänen jälkeensä pääministerille vielä semmoinen 4 minuuttia. Sitä ei täällä kirjoissa ja kansissa taida olla, mutta kompromissi, 4 minuuttia.

15.43 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On selvää, että työn muuttuminen on ollut koko ajan tapahtuva asia, kun katsomme historiaa taaksepäin, ja se jatkuu edelleen. Varsinkin suorittavan työn väheneminen on jatkunut viime vuosikymmeninä koko ajan, ja se tuntuu edelleen kiihtyvän.

Tässä selonteossa ennakoitiin sellaista mahdollisuutta, että iso osa työvoimasta tulisi jatkossa olemaan työn ulkopuolella. Se on mahdollista. En pidä sitä mitenkään toivottavana skenaariona, mutta se on sellainen asia, että se aiheuttaa kyllä ennennäkemättömiä paineita, yhteiskuntapoliittisia paineita ja sosiaalisia paineita. On löydettävä ne vastaukset ja keinot, millä nämä ihmiset saadaan sidottua osaksi yhteiskuntaa, kun tähän asti työ — niin kuin ennen sanottiin, työ on miehen ilo ja kunnia, ja tietysti naisenkin — oli se, millä yhteiskuntaan sitouduttiin ja millä yhteiskunnassa oltiin mukana. Mutta jos tämä muuttuu pysyvästi eikä ole enää kaikkien todellisuutta, [Puhemies koputtaa] niin olemme kyllä isojen kysymysten äärellä siinä, mitä meidän koulutusjärjestelmässä ja sosiaaliturvajärjestelmässä on tehtävä, että tähän isoon haasteeseen pystytään vastaamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt pääministeri.

15.45 Pääministeri Juha Sipilä: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Yritän vastata niin nopeasti kuin ehdin 4 minuutissa.

Edustaja Pirttilahti, mielestäni tulevaisuudessa meidän pitää löytää tällainen yhdistelmä sosiaaliturvaa ja työtuloa.

Edustaja Wallinheimo, lainsäädäntömme ei todellakaan ole ketterää, ja tätä tulevaisuusvaliokunnassa kehitettyä teknologian ennakointityökalua tulen suosittamaan TEMille käyttöönotettavaksi.

Edustaja Räsänen, politiikkaratkaisuja tässä haetaan ja haetaan niihin myöskin sitoumista yli oppositio—hallitusrajojen.

Edustaja Kasvi, tähän osaamisen jatkuvaan kehittämiseen: Oikeastaan enemmän kuin että suoritamme useampia tutkintoja, tulevaisuudessa meidän pitää oppia jatkuvasti työn ohessa. Se on osa työtä, osa vapaa-aikaa.

Edustaja Elovaara, hyvin hyvässä hengessä on yhteistä näkemystä haettu myöskin työmarkkinajärjestöjen ja osapuolten kanssa. Toinen kysymys on sitten se, kun ruvetaan puhumaan niistä ratkaisuista.

Edustaja Mäkelä, aivan samaa mieltä: kaikki työ on arvokasta.

Edustaja Kontula, ihan samalla tavalla rinnastan tämän ekologisen muutoksen ja työn murroksen samalle tasolle. Ja samaa mieltä olen myöskin siitä, että se ei saa arvoistaan roolia meillä keskustelussa. Sitten näistä toimista: Meidän pitää katsoa nyt 20 vuoden päähän. Kysymys on siitä muutoksesta, ja tärkeintä nyt olisi, että mennään oikeaan suuntaan.

Edustaja Blomqvist, koulutukseen panostamisesta olen samaa mieltä. Kuka sen maksaa, ja miten se tapahtuu jatkossa? Minä uskon, että se on — niin kuin tuossa totesin — jat-

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

kossa osa meidän jatkuvaa työtämme ja myöskin vapaa-aikaamme. Näistä uusista mittareista esimerkiksi kestävä kehityksen indikaattorit tulevat olemaan keskiössä.

Edustaja Laukkanen, ikääntymisen kysymys: Meillä on esimerkkejä maailmalta, missä tämä on pystytty ratkaisemaan sillä tavalla, että tuottavuuskehitys on riittävän kova. Silloin me pystymme vastaamaan ikääntymisen kehitykseen.

Edustaja Parviainen, selonteon johtopäätökset otetaan huomioon sitten toisessa vaiheessa. Työmarkkinaosapuolia koskevaan kysymykseen jo vastasin.

Edustaja Juhantalo, otitte tärkeän näkökulman siitä, että kaikki eivät pysty tässä uudentyyppisessä työssä olemaan mukana, merkitystä on haettava muista asioista, ja Juho Saaren työryhmä meillä keskittyy nyt erityisesti tähän näkökulmaan.

Edustaja Vikman, olen samaa mieltä: meillä on monia jäykkyksiä, ja tämä, minkä mainitsitte, on yksi niistä.

Edustaja Oinonen, samaa mieltä maaseutukysymyksestä. Meidän on pidettävä huolta infrasta koko Suomessa, ja tämä on mahdollisuus myöskin maaseudulle.

Edustaja Vähämäki, tekoälykommenttinne: Täysin samaa mieltä. Tulemme tekemään myöskin tekoälystrategian tämän hallituksen toimesta.

Edustaja Kääriäinen, yksinyrittäminen on kasvussa. Sen edellytyksiä pitää parantaa. On parannettu. Esimerkiksi itsensä työllistävien työttömyysturvaa päätettiin kehysriihessä parantaa.

Edustaja Kiuru, mielestäni tämä tuo mahdollisuuksia koko Suomeen. Ja tällainen kaupunkien ja maaseudun vastakkainasettelu — me emme tarvitse sitä vaan me tarvitsemme molemmat toisiamme. Minusta se on tässä hyvä lähtökohta.

Edustaja Mikkonen, oikeastaan tämä Juho Saaren työryhmä toivottavasti tuo esittämäänne kysymykseen myöskin vastauksia.

Edustaja Mäkipää, tämä on meillä verotukselle myöskin haaste, niin kuin tuo selonteko toteaa.

Edustaja Östman, normeja on liikaa. Hyvä uutinen on se, että hallitus ei anna periksi vaan yli 200 puretun normin jatkoksi tulee ainakin toiset 200.

Edustaja Kärnä, minusta tämä perustulokeleilu sopii hyvin. Sen alustavien tulosten pitäisi olla jo silloin selvillä, kun toista vaihetta mietitään.

Edustaja Jaskari, yritystukiin pitäisi olla enemmän uusiutuvaa, olen siitä samaa mieltä. Toinen asia on sitten, kuinka helppoa se tulee olemaan.

Edustaja Anttila, ruotsalainen kulttuuri on hyvä. Mikä siellä ehkä on meistä poikkeavaa, on erityisesti paikallisen sopimisen määrä, ja se näkyy tässä diskuteeraamisessa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siirrytään puhujalistaan.

15.50 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Olen paljon puhunut näyttöön perustuvasta päätöksenteosta, ja sen takia iloitsen siitä, että tämän tilannekuvan taustalla on 86 raportin ja tutkimuksen läpikäyminen. Kiitos siitä. Toisaalta olen kyllä hiukan pettynyt siitä, että raportissa katsotaan liikaa sitä, mikä häviää, eikä sitä, mitä uutta syntyy. Esimerkiksi tulevaisuusvaliokunnan kestävä kehityksen mietintö antaa tätä raporttia huomattavasti positiivisemmän kuvan tulevaisuuden työstä.

Työpaikkojen katoaminen ei tarkoita työn katoamista. 1700-luvulla höyrykoneiden ja sen jälkeen monien muiden innovaatioiden on pelätty vievän kaikki työpaikat, mutta ne ovatkin luoneet uutta työtä. Nyt tarvitaan luovuutta ja kykyä nähdä uusia mahdollisuuksia,

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

mutta toisaalta valtiovallan on taattava riittävä rahoitus tieteelle, tutkimukselle ja kehittämis- ja innovaatiotoiminnalle, jotta uusia innovaatioita on mahdollisuus kehittää, tuottaa, kaupallistaa ja markkinoida.

Tarvitaan myös keskustelua työn käsitteestä, eli mitä työ on. Jos työ määritellään esimerkiksi yhteiskunnassa merkityksellisellä tavalla osallisena olemisen kautta, niin tekemäntöntyötä on vaikka kuinka paljon. Kokemus merkityksellisestä paikasta yhteisössä ja yhteiskunnassa on tärkeää meille kaikille. Asia on merkityksellinen myös yhteiskuntarauhan kannalta. Ulkopuolelle jääminen estää yhteiskuntaan kiinnittymisen. Tätä pohdintaa tulisi juuri tässä ajassa käydä enemmän. Osittain tähän liittyen ihmettelenkin, miksi osatyökäyisistä ei puhuta tässä raportissa lainkaan.

Arvoisa puhemies! Kun puhutaan työstä, niin yllättävän usein unohtetaan puhua ihmisestä. Ihminen nähdään helposti pelkästään välineenä johonkin. Ihmisen odotetaan sopeutuvan passiivisesti muutoksiin. Tämä tulee esille myös keskustelussa työn sisältöjen, käytäntöjen ja organisointitapojen muutoksesta. Tässä keskustelussa korostetaan, että työntekijän on oltava halukas jatkuvasti oppimaan uutta, innovoimaan, joustamaan, liikkumaan ja verkostoitumaan. Työ- ja vapaa-aika sekoittuvat entistä enemmän keskenään, eikä työtä hahmoteta työajan, työpaikkojen ja työnantajien kautta.

Tämäkin keskustelu on ikään kuin valmiiksi annettu, ja kokonaan tuntuu unohtuvan kysymys siitä, onko tämä ihmiselle hyväksi. Ihminen tarvitsee myös lepoa ja vapaa-aikaa. Pari viikkoa sitten ilmestyi tutkimus, jonka mukaan työssä käyvistä nuorista aikuisista, siis 18–29-vuotiaista, 21 prosenttia käyttää psyyken- tai kipulääkkeitä parantaakseen työsuoritustaan tai jaksakseen työelämässä. Ihmisen aivot eivät pysty tekemään montaa asiaa kerrallaan tai olemaan jatkuvasti työmoodissa, vaikka meillä on sellainen harhaluulo. Jos ajattelee näitä psyyken- tai kipulääkkeitä työnsä tehostamiseen käyttäviä nuoria aikuisia, on suuri riski, että he uupuvat työssä, joutuvat sairauslomalle ja ennenaikaiselle eläkkeelle.

Työn tulevaisuudesta puhuttaessa puhumme aivan liian vähän työhyvinvoinnista. Katsoin nykyisen hallitusohjelman ja huomasin, että nykyisessä hallitusohjelmassa ei kertaakaan mainita sanaa työhyvinvointi, ja se kertoo aika paljon. Raportissa puhutaan myös työnantaja—työntekijä-suhteen muutoksesta ja pysyvien työsuhteiden korvautumisesta entistä useammin erilaisilla silpputyön muodoilla. Työstä sovitaan paikallisesti työtehtävä kerrallaan. Tämän kehityksen ongelmat näkyvät jo nyt polarisaationa ja köyhyyden lisääntymisenä. Esimerkiksi lapsiperheköyhyyden kasvussa näkyy tällä hetkellä se, ettei molempien vanhempien työssä käyminenkaan auta enää perhettä köyhyydestä, jos työ on silpputyötä. Meillä onkin ehdottoman tärkeää löytää sellaisia sosiaaliturvan malleja, jotka toimivat tämän kaltaisessa työympäristössä riittävän tukevana siltana työstä toiseen. Joustava työstä toiseen siirtyminen edellyttää myös esimerkiksi kannettavien etuuksien olemassaoloa ja sosiaaliturvatiljää.

Toisaalta on hyvä muistaa, että tulevaisuudessakin on paljon pysyvää työtä ja näissä olosuhteissa pohjoismainen sopimiseen perustuva kulttuuri on auttanut pärjäämään kilpailussa. Pari viikkoa sitten ilmestyi Armi Mustosmäen väitöskirja, jossa todetaan: "Pohjoismainen työelämän laatu on Euroopan parasta — mutta kuinka kauan?" Pohjoismainen malli sisältää hyvää työelämää tuottavia rakenteita ja instituutioita. Näitä hyviä käytäntöjä ei kannattaisi heittää kritiikittömästi pois.

15.55 Pauli Kiuru kok: Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin tuohon kysymykseen, jonka esitin tuossa aikaisemmin repliikissä pääministerille ja johon sain ihan rakentavan vas-

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

tauksen Sipilältä. Ilmeisesti esitin itseni hieman epäselvästi, koska edustaja Kärnä piti sitä hieman sopimattomana väitteenä. Eli kysymys oli kaupungistumisesta, luvuista, jotka osoittavat kaupungistumiskehitystämme. Mielestäni on ihan kohtuullista, että huomioimme sen, mitä ympärillämme tapahtuu, ja mietimme niitä toimenpiteitä, mitä kannattaa tehdä, jotta tulevaisuus on sen näköinen kuin haluamme. Eli en esittänyt väitettä kaupungistumista vastaan tai sen puolesta enkä myöskään halunnut asettaa maaseutua ja kaupunkia vastakkain.

Nalle Puh pohti strategiaa piirrettyssä sarjakuvassa. Hän totesi: "Ellemme tiedä, mihin olemme menossa, voimme joutua minne tahansa." Tulevaisuuden ennustaminen on vaikeaa: mitä pidemmälle tarkastelu ulottuu, sitä utuisemmaksi tulevaisuudenkuva muuttuu. Bill Gates ennusti Davosin talousfoorumissa 2004, että roskapostiongelman saadaan kuriin kahdessa vuodessa. Professori Hannu H. Kari ennusti samoin vuonna 2004, että internet romahtaa vuonna 2006. En epäile näiden herrojen osaamista. Epäilen kykyämme ennustaa tarkasti tulevaisuutta. Silti kannattaa yrittää katsoa myös tulevaisuuteen. Liikkeelle kannattaa lähteä megatrendeistä, niin kuin selonteossa on lähdetty. Digitalisaatio, globaalisatio, väestönkasvu, kaupungistuminen, ilmastonmuutos ovat niitä megatrendejä, joita tässä selonteossa on mainittu.

Työn murros on suuri haaste. Sitä pohditaan tässä selonteon ensimmäisessä osassa. On arvioitu, että maailmanlaajuisesti tarvittaisiin noin 4 prosentin vuosittainen kasvu pelkäämään työttömien määrän pitämiseksi nykytasolla. Samaan aikaan maailman väkiluku kasvaa kuitenkin nettona yli 200 000 hengellä vuorokaudessa. Vuonna 2050 afrikkalaisia on 1,3 miljardia eli 1 300 miljoonaa nykyistä enemmän. Se vastaa yli 230:tä Suomen väestöä — aivan kestävämpään kehitykseen. Kohtuullisen perusteltu ennustus tältä pohjalta onkin, että ilmastonmuutos, väestönkasvu ja niitä seuraavat poliittiset epävakaudet, romahtaneet valtiot, pakolaisuus ovat edessämme, samoin monella tapaa työhön liittyvät muutokset. Tulonjakomme, yhteiskunnalliset rakenteemme, päätöksentekomme, normimme ja tavoitteemme perustuvat ajattelulle, joka on menettämässä merkitystään monin osin. Kasvava tavarantuotanto ja bruttokansantuotteen kasvu eivät ole jatkossa niitä ydintekijöitä, jotka ohjaavat toimintaamme. Työn ja kulutuksen arvopohja on muuttumassa. Ihmistyö sinänsä ja sen tarve eivät tietenkään ole loppumassa.

Jos mietimme tulevaisuuden trendejä, jotka monelta osin näyttävät lohduuttomilta, joskin mukana on myös paljon mahdollisuuksia — tulevaisuus joka tapauksessa näyttää sumuiselta — kannattaa kuitenkin pyrkiä välttämään ne huonoimmat vaihtoehdot ja skenaarit, jotka johtavat onnettomaan kehitykseen. Onnellisuus ja tasapainoisuus eivät löydy tavarataivaasta. Meidän on pyrittävä välttämään ilmastonmuutos. Se on aivan kohtalonkysymys, niin kuin on tässä keskustelun aikana tullut ilmi. Kohtuuton tuloerojen kasvu johtaa vääristymiin ja paineisiin, jonka tuloksena saattaa olla paikallista tai jopa globaalista anarkiaa.

Tulevaisuuteen kannattaa katsoa. Yksi keino on myös opiskella historiaa.

16.01 Lauri Ihalainen sd: Arvoisa puhemies! Innostuin, kun luin tämän selonteon, ja innostuin siitä sen takia että se herättää paljon ajatuksia mutta ei anna valmiita vastauksia — eikä näihin kaikkiin kysymyksiin sellaisia ole. Tässä on ollut mahdollisuus kaksi tuntia kuunnella tätä keskustelua, ja minulla ei ole mitään kirjallista puhetta, mutta ajattelin joihtakin hajahuomioita esittää:

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

Murros on minunkin mielestäni aina mahdollisuus eikä vain uhkien kasaamisen malli. Usein on tullut sanottua, että muutoksen tulee olla aina myös työntekijöille turvallisempi vaihtoehto kuin paikallaan pysyminen, ja tämä pätee myöskin työelämän muutoksiin tai elämään ehkä yleisemminkin ottaen. Tässä selonteossa ehkä olisi voinut käsitellä työn periaatteellista, tarkoituksellista merkitystä syvemmin. Ajattelen itse, että työ on ihmisille enemmän kuin vain keino tulla toimeen. Tämä näkyy myös muun muassa siinä, mitä pitkittyvä työttömyys ihmisille tuo tullessaan. Vaikka ihmisarvoa ei saa mitata työllä, niin työn tarkoituksellisuus, osallisuus ja kiinnittyminen yhteiskuntaan ja yhteisöön ovat tärkeitä periaatteita. Tämä on jäänyt vähän ohueksi tässä selonteossa. Tästä voi olla myös eri mieltä.

Työ muuttaa myös muotoaan ja osin irtoaa ajasta ja paikasta, ja tavallaan se kiinnittyy näihin globaaleihin arvoketjuihin, joista sitä työtä pitää poimia myös suomalaisten. Nämä tekemiset muodot muuttuvat nopeasti, mistä täällä on paljon puhuttu. Sama ihminen voi lyhyessä ajassa olla kokoaikatyössä, pätkätyössä, koulutuksessa, työttömänä tai itsensä työllistäjänä, ja silloin tuleekin olennaiseksi huolehtia niistä nivelvaiheista, että ihminen pysyy siirtymään työn tekemisen muodosta toiseen turvallisemmin kuin nyt, ja se vaatii koulutusta, sosiaaliturvan tukemista tässä muutoksessa ja palvelujen järjestämistä ja muutosturvaa. Tarvitaan tällaista kokonaisuutta, ja sellainen meiltä tässä Suomessa puuttuu. Se on aika iso uudistus, mutta jos kyettäisiin se tekemään, ihmiset pystyisivät siirtymään luontevasti ja turvallisemmin työn muodosta toiseen.

Työn murroksen ilmiöt ovat monenlaisia. Yksi niistä on se, että meillä on tällainen hiipivä rakennemuutos: 500 työpaikkaa keskimäärin häviää joka päivä, ja melkein sama syntyy uusia. Digitalisaatio, robotisaatio, tekoäly, kaikki tämä hävittää työtä mutta myös lisää työtä, ja toivon mukaan tulevaisuudessa enemmän kuin hävittää, ja se on välttämätön kehitys. Työn polarisaatiolla, josta täällä on paljon puhuttu — että tavallaan keskiluokkaiset ja keskipalkkaiset ammatit vähenevät ja työ keskittyy niihin päihin — on kyllä merkitystä, jos se toteutuu. Kun keskiluokka maksaa Suomen verot ja jos tavallaan tällainen keskiluokkainen työ hiipuu, miten meidän verojärjestelmälle ja rahoituspohjalle käy? Tästä voisi puhua paljon. Näitä uusia ilmentymiä on muun muassa se, että yli 150 000 ihmistä työskentelee vähintään kahdelle työnantajalle tänäkin päivänä Suomessa tullakseen ylimalkaan toimeen, ja sitten se, että tällaisen alustatalouden, joukkoistamistyön tekijöiden merkitys kasvaa.

Näistä isoista periaatteista, jotka liittyvät työhön, haluaisin sanoa muutaman:

Yksi on se, että tämä meidän hyvinvointiyhteiskunnan konseptin perustuu korkealle työllisyysasteelle. 1 prosentti työllisyysasteesta tuo julkiseen talouteen 800 miljoonaa hyvää. Ajattelen, että edelleenkin tämä hyvinvointiyhteiskunnan konsepti edellyttää erittäin korkeaa työllisyysastetta, ja siitä olisi hyvä lähteä. Toinen asia, joka tässä selonteossa tuli esille, on se, että tässä yritetään pohtia työn käsitteen laajentamista, avartamista. Minusta työn käsitettä voitaisiin avartaa niin, että työ ja oppiminen, työ ja koulutus työsuhteessa liittyvät toisiinsa ja ovat osa työsuhdetta. Yksi tällainen ajatus olisi, että laajennetaan työn käsitettä oppimiseen. Sitten tämä työllisyyden ja talouskasvun välinen suhde: onko niin, että pienemmällä talouskasvulla saadaan myöskin hyvä työllisyyskehitys, kun meidän kuitenkin pitää kasvu irrottaa luonnonvarojen tuhlauksesta? Sitten ehkä se haastavin asia liittyy siihen, miten me yhdistämme työn, toimeentulon ja sosiaaliturvan ja kuinka kiinteä työn ja toimeentulon suhde pitää tulevaisuudessa olla, ja tähän liittyy keskustelu perustosta ja muista asioista.

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

Sitten ehkä lopuksi haluaisin sanoa, viitaten Ruotsin kokemuksiin, että nykyaikaisessa työelämässä työelämä ei saisi olla demokratialta aidattu alue tai vapaavyöhyke. Päinvastoin ihmisten osallisuutta ja vaikutusta työhön ja itse sen työn tekemiseen pitää lisätä. Suomessa työelämää tulisi demokratisoida: jokaiselle autonomiaa itse työnsä tekemiseen, mutta olisiko järkevää käynnistää myös hanke, jossa työntekijöitten osallisuutta yritysten hallintoon lisättäisiin ja tällä tavalla poistettaisiin sitä, että monen ihmisen luovuus alkaa vasta työpäivän jälkeen, kun työ ei tarjoa [Puhemies koputtaa] luovuuden paikkaa?

16.07 Sofia Vikman kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomen menestys ja työn murros edellyttävät, että tukevasti menneisyyteen jämähtänyt perhevapaajärjestelmämme uudistetaan, jotta mahdollisuuksien tasa-arvo niin työelämässä kuin vanhemmuudessa voi toteutua. Keskityn tässä puheenvuorossani erityisesti perhevapaisiin.

Nykyinen perhevapaajärjestelmä käytännössä kannustaa naisia hyvin pitkiin poissaoloihin työelämästä. Nykyjärjestelmä ei myöskään parhaalla tavalla tue isien tasavertaista vanhemmuutta eikä oikeastaan mahdollista ollenkaan osa-aikatyön tekemistä perhevapaalla. Nykyjärjestelmä on siis hyvin joustamaton, samalla kun rajapinnat työttömyyden, työn tekemisen ja yrittäjyyden välillä hämärtyvät. Tähän liittyvät erilaiset pätkätyöt, muuttuvat työsuhteet, nopeasti muuttuvat työtilanteet, joihin nykyinen perhevapaajärjestelmä ei kerta kaikkiaan taivu. Nämä kaikki epäkohdat voidaan ja pitää korjata, kuten jo hyvin tuloksin on tehty esimerkiksi Ruotsissa, jossa nuorten naisten työllisyys on Suomea merkittävästi korkeammalla tasolla. Myös kokoomuksen esittämä perhevapaamalli ratkaisisi juuri kaikki nämä luetellut ongelmat.

Vanhakantainen perhevapaajärjestelmä ei myöskään ota huomioon nykytutkimusta varhaiskasvatuksen tärkeydestä ja merkityksestä lapsen myöhemmällä koulupolulla ja työuralla. Koulutusjärjestelmämme ajanmukaisuudesta on jatkuvasti pidettävä huoli, jotta se antaa aivan jokaiselle mahdollisimman hyvät lähtökohdat elämään ja tulevaisuuden työhön. Tulevaisuuden työ ja jo nykypäivän työn ja perheen yhteensovittaminen sujuvasti sekä perheiden arki edellyttävät lisää joustavuutta ja ketteryyttä, siis kokonaan uuden perhevapaajärjestelmän. Kokoomus on alkuvuodesta esittänyt perhevapaamallin, joka vastaa erinomaisesti juuri siihen työn murrokseen ja muuttuviin työtilanteisiin, joita tänään käsittelemme.

Perhevapaiden uudistuksesta vallitsee myös hyvin laaja, jopa poikkeuksellisen laaja, yhteiskunnallinen yksimielisyys. Siksi nyt olisikin jo korkea aika tarttua toimeen. Kun hallitus on käynnistänyt sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen valmistelun, ehdotan, että perhevapaat katsotaan osana tätä sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen valmistelua. Nimittäin meillä päättäjillä on iso rooli sen suhteen, miten Suomi tulee työn muutoksessa pärjäämään. Olemmeko mahdollistajia vai jarrumiehiä? Uudistamalla perhevapaat mahdollistamme työn ja perheen yhteensovittamista. Näin Suomi pidetään muutoksen pulssilla. Toivon, että tulevaisuusvaliokunta omassa mietinnössään ottaa vahvasti perhevapaiden uudistamisen tarpeen huomioon.

16.11 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Työn murros on kenties Suomen suurin haaste, näin pohdiskelee nyt käsittelyssä oleva tulevaisuusselonteko. Itse ajattelen, että Suomen suurin haaste on ilmastonmuutos, mutta toiseksi suurin saattaa hyvinkin olla työ. Työn muutos on kiistaton tosiasia. Työn luonne, tekemisen tavat ja sisällöt ovat muutok-

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

sessä. Työpaikkoja katoaa ja uusia syntyy. Työ ei kuitenkaan katoa. Silti muutos haastaa perustavanlaatuisella tavalla koko yhteiskuntamme ja myös meidät yksilöinä.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuusselonteko nostaa esiin monia näkökulmia, joita myös me vihreät olemme pitäneet esillä. Selonteon vahva viesti on, että työn murros vaatii osaamisen jatkuvaa päivittämistä. Tästä me vihreätkin olemme muistuttaneet hallitusta moneen kertaan koulutusleikkausten yhteydessä. Tulevaisuudessa työn muuttuessa myös taloutta on ajateltava uudelleen. Yhä pienempi osuus kansantalouden tuloista saadaan työn verotuksesta. Siirtyminen työn verotuksesta haittojen verotukseen on välttämätöntä jo kansantalouden kestävyuden kannalta. Bruttokansantuote mittaa selonteon mukaan yhä huonommin ihmisten hyvinvointia mutta myös talouden kehitystä. Tarvitaan uusia mittareita. Samalla tarvitaan talouskasvun ja ympäristövaikutusten radikaalia irtikytkentää. Työstä puhuttaessa puhutaan paljon myös kilpailukyvyistä. Selonteon mukaan tämä palkasta ja eduista tinkimisen näkökulma on jo vanhentunut. Samaa mieltä olemme me vihreät.

Arvoisa puhemies! Työn muutoksen myötä tiedon merkitys kasvaa. On arvioitu, että tulevaisuudessa lähes kaikki länsimaissa asuvat tekevät tietotyötä. Samalla kasvaa myös koulutuksen merkitys. Elinikäinen oppiminen muuttuu hyveestä välttämättömyydeksi. Tämän vuoksi koulutuksen laadusta ja resursseista on huolehdittava ja kaikille pitää taata mahdollisuus uudelleen kouluttautua kenties useammankin kerran elämänsä aikana. Valittavasti hallituksen päätökset ovat olleet päinvastaisia: koulutuksesta on leikattu ja alanvaihtoa on vaikeutettu. Näissä päätöksissä tarvitaan U-käännöstä. Pelkkä tieto ei kuitenkaan riitä. Tulevaisuuden työelämässä tärkeämmäksi nousevat taidot, yhdessä työskentely, uuden oppiminen, joustavuus, kriittinen ajattelu, itsensä johtaminen. Ilman näitä ei tulevaisuuden työelämässä pärjää. Tämä vaatii koulutusjärjestelmänkin uudistumista. Sen on pystyttävä takaamaan nämä perustaidot jokaiselle. Silloin laaja-alaisuus ja monipuolisuus eivät ehkä olekaan opintopolulla heikkous vaan vahvuus. Vaikka tulevaisuuden työ on fyysisesti kevyempää ja puitteiltaan vapaampaa, se voi samalla olla vaatimuksiltaan henkisesti nykyistä raskaampaa.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuuden työ on palapeli. Siinä ihminen kokoaa itselleen mielekkään kokonaisuuden palkkatyön, yrittäjyyden, freelancerhommien ja muiden työn muotojen yhdistelmästä. Työn pilkkoutuessa sama tapahtuu myös toimeentulolle. Tämä asettaa aivan uudenlaisen haasteen yhteiskunnan turvaverkolle. Ilman perustuloa ja sosiaaliturvan kokonaisuudistusta emme pysty vastaamaan tähän muutokseen. Oman elämänpolun löytäminen on vaikeutunut. Siitä seuraa kasvava syrjäytymisriski. Epävarmuus kasautuu työelämässä yhä enemmän samalle joukolle ihmisiä. Olemme kadottaneet lähes 80 000 miestä pysyvästi työelämän ja opintojen ulkopuolelle, ja määrä uhkaa kasvaa koko ajan. Sanotaan, että tulevaisuuden työ on yhä enemmän merkityksen luomista. Usein ajatellaan sen tarkoittavan, että perinteisen työn ulkopuolelle jäävät rakentavat elämälleen merkityksen monenlaisista paloista, esimerkiksi vapaaehtoistyöstä. Selonteossa jää huomaamatta se, että myös vapaaehtoistyö kasautuu. Tutkimusten mukaan eniten vapaaehtoistyötä tekevät he, jotka voivat muutenkin parhaiten, terveet, korkeasti koulutetut ja elämäänsä tyytyväiset ihmiset. Moni matalammin koulutettu tai työelämän ulkopuolella oleva jää myös vapaaehtoistoiminnan ulkopuolelle. Työn keskittymisen myötä keskittyy myös hyvinvointi ja toimeentulo. Silloin eriarvoisuus lisääntyy.

Arvoisa puhemies! Työn muutos tapahtuu väijäämättä mutta hitaasti. Selonteossa kysytään, pitäisikö luovaa tuhoa nopeuttaa. Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kannalta sitä voisi joskus olla parempi jopa hidastaa. Selonteon mukaan työn murros ei pohjimmiltaan

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

ole uhka vaan valtava mahdollisuus. Näin voi ollakin yhteiskunnan tasolla. Yksilön tasolla se voi joskus olla katastrofi. Kun selonteon toisessa osassa pohditaan ratkaisuja työn murrokseen, niiden on oltava sellaisia, joilla pidetään kaikki mukana.

16.16 Kauko Juhantalo kesk: Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin tulevaisuusvaliokunnan puheenjohtajan puhetta, huomasin, miten ennakoivasti ja hyvin he ovat varautuneet tämän selonteon käsittelyyn, ja kun perehtyy tämän selonteon sisältöön, huomaa sen valtaavan työn määrän, joka on otettava huomioon syksyllä, kun sitä työtä tehdään. Tämä on hyvin monilaajuinen työn sisällön ja merkityksen muuttuessa, ja sitten on varauduttava siihen, miten se vaikuttaa yhteiskuntaan tulevaisuudessa.

Pääministeri vastauspuheenvuorossaan kahdestikin korosti sitä, että teknologia tuottaa vapautta ja vaurautta. Se on varmasti sellainen käsite, johon jokainen pyrkii tulevaisuudessa: haluaisi enemmän vapautta, mutta myös vaurautta joko palkan, yrityselämän tai -toiminnan johdosta. Se on ihmiselle hyvin myönteinen asia, ja tuottavuuden kasvua sen vuoksi välttämättä tarvitaan.

Tähän liittyy välttämättä silloin kaksi asiaa. Elämän kestävä koulutus on välttämätöntä. Nimittäin jo nyt ikäpolvet aika huonosti ymmärtävät toinen toistaan, kun puhutaan työn käsitteestä tänä päivänä, saati sitten minun ikäluokkani, jolle, muutamille, on vaivalloista opetella tietokoneenkin käyttöä, eräät vallan empivät sitä ja eivät sitä muka tarvitse. Tällaisen ennakkoluulon poistamiseen on ainoastaan se tie, että jo koulujärjestelmä antaa sellaisen tutun tuntemuksen niihin tehtäviin, joita tehdään nykyteknologialla ja nykyajattelulla. Niitä hyödynnetään, niitä opitaan käyttämään. Se vähentää käytännön porrasta heti edellä millä hyvänsä alalla, jossa digiajan ajattelu ja robottitekniiikan ajattelu on välttämätöntä. Tämä tuottaa silloin sen, että olemme toisessa välttämättömässä asiassa elikkä palkan tai tulon jakamisessa yhteiskunnassa oikealla tavalla. Se on siinä toisessa kädessä. Meidän on lähdettävä siitä, että jälkeenjääneisyyttä ei jää ja niistä, jotka väijäämättä sitten jäävät jälkeen, huolehditaan sivistysvaltion tavoin.

Kolmanneksi tämä ajattelutapa: Työn sisällön muuttuminen, niin kuin tässä selonteossa sanotaan, on otettava huomioon jo nykypäivänä, nykypäivän lainsäädännössä ja nykyelämässä. Esimerkkinä tästä mainittiin muun muassa perusturvakokeilu ja liikennekaari, joka on jo perustunut sisällöltään siihen, että varaudutaan tulevaan aikaan. Tulevan ajan haasteet ovat mittavat ja koko työn käsite muuttuu, aivan niin kuin edustaja Ihalainen tässä kuvaili. Tämä aiheuttaa jokaisen ihmisen aivoissa sellaisen oivaltamisen myllerryksen, jossa positiivisesti täytyy lähteä siitä, että elämässä pysyy tavalla tai toisella mieluummin hyvin aina mukana.

16.21 Harri Jaskari kok: Arvoisa rouva puhemies! Arvoiset kollegat! Nyt tämä teema on niin iso, että olisi todella hienoa, että me tekisimme aktiivista keskustelua, aktiivista vuoropuhelua siitä, miten aidosti voisimme siirtää Suomea uuteen yhteiskuntaan. Mikäli tutkijoita on uskomisen, todellakin USA:n puolella noin puolet työpaikoista häipyy seuraavan 20 vuoden sisällä, ja Suomessa on arvioitu, että täällä noin kolmasosa työpaikoista tulee aivan uusiksi, jolloin meidän täytyy miettiä aidosti erilaisia vaihtoehtoja myöskin politiikassa siihen, mitä ihmettä meidän pitäisi tehdä, että se tulee meille mieluummin mahdollisuudeksi kuin uhkaksi.

Ensimmäinen kysymys on todellakin se, mitkä — meidän täytyy tietää, mitkä — ovat kasvavia työtehtäviä ja mitkä ovat niitä työtehtäviä, jotka todennäköisesti vähenevät, pie-

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

nenevät, jopa häviävät kokonaan. Ja tietysti politiikka tulee kysymykseen vastauksessa siihen, miten ihmeessä me saamme koulutettua ne ihmiset niihin uusiin työtehtäviin, vai onko meillä politiikka sellaista, joka yrittää epätoivoisesti säilyttää vanhoja työpaikkoja, ja sitä kautta loppujen lopuksi me tuemme hiipuvia asioita, sellaisia töitä, jotka ovat muuten vielä nopeutetummassa tahdissa poistumassa?

Toinen kysymys liittyy työn ja yrittäjyyden sekä työttömyyden väliseen tilanteeseen. Me olemme kaikki nähneet jo viime vuosina, että meillä on yli 200 000 yksinyrittäjää, ja tämä on oikeastaan seurausta siitä, että koko työn kuva on muuttunut. Ei enää palkata niin paljon ihmisiä perinteisiin työsuhteisiin, koska ei tiedetä, onko sitä työtä tulevaisuudessa, minkä seurauksena on paljon helpompi palkata yrittäjä tekemään tietty asia, tietty projekti. Ja silloin tulee meidän politiikka mieleen kommentteissa ja kysymyksissä siitä, mikä on esimerkiksi yrittäjämäisen työn sosiaaliturva tai työttömyysturva, että pystyttäisiin tekemään turvallisemmin sellaisia heittäytymisiä myöskin uudenlaiseen työhön, uudenlaiseen yrittäjyyteen. Tällä hetkellä sitä sosiaaliturvaa on erittäin vähän.

Toisaalta kolmantena voi kysyä myöskin uudesta työstä ja johtajuudesta. Minä väittäisin, että Suomessa ei välttämättä johtajuuden puolella ole vielä tarpeeksi mietitty, minkälainen uusi työ on, koska monissa uusissa töissä ajan ja paikan merkitys vähenee hyvinkin paljon, mutta silti meillä on hyvin perinteisiä näkökulmia siitä, millä tavalla työtä johdetaan, mikä johtaa itse asiassa siihen, että suomalainen työ ei menesty, koska sitä uudenaista työtä ei helposti osata johtaa.

Ja neljäntenä tulee sitten laajempanakin kysymyksenä tämä, millä politiikalla voimme aidosti saada niitä uusia, kasvavia työpaikkoja Suomeen. Jo heitin tästä kysymyksen meidän keskustelumme ja myöskin arvoisalle pääministerille. Meillä esimerkiksi on yritystukia, erilaisia tukia. Jos ajatellaan laajasti ja verotuetkin, niin yli 6 miljardia euroa tuetaan. Suoria yritystukia on yli 1,6 miljardia. Meidän täytyisi ihan aidosti keskustella siitä, mikä tukee uutta luomista ja mikä tukee aidosti säilyttävää työtä tässä yhteiskunnassa. Ja voisiko miettiä, että jos samat rahasummat sisällä vaikka siirrettäisiin johonkin toiseen, niin se moninkertaistaisi kenties suomalaisen työn määrän?

Sama juttu liittyy koulutukseen. Kun me puhumme niin paljon elinikäisestä oppimisesta, niin miksi siltikin meillä kynnykset siirtyä aidosti elinikäiseen oppimiseen ovat yllättävänkin suuret? Me puhumme, että koulutetaan kaksi päivää tai kolme päivää työpaikoilla, kun pitäisi olla jatkuvaa koulutusta, jatkuvaa uusiutumista. Se liittyy tosiaan sosiaaliturvaan, työn, yrittämisen väliin. Meidän täytyisi olla aika ennakkoluuloton käsitys vaikka perustilistä, tulorekistereistä, työn ja sosiaaliturvan uudistamisesta. Me puhumme lähinnä siitä, kuinka kalliiksi se tulee, muttemme puhu siitä, mikäs vaihtoehto tulee erittäin kalliiksi. Ja sitten meidän pitää puhua vielä verotuksesta: miten me saamme muutettua verotuksen painopisteen niin, että aina se tekeminen kannattaa ja myöskin yrittäminen kannattaa eikä siitä oltaisi kateellisia?

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Hoskonen on poissa. Tässä on vielä kolme puheenvuoropyyntöä, edustajat Kasvi, Räsänen, Mäkisalo-Ropponen. Jätetään nämä, mutta jos tulee lisää puheenvuoropyyntöjä, niin sitten keskeytetään, kuten oli etukäteen jo sovittukin.

16.26 **Jyrki Kasvi vihr:** Arvoisa puhemies! Maaailma muuttuu tosiaan tällä hetkellä nopeammin kuin koskaan aiemmin ihmiskunnan historiassa. Suomalainen työelämä muuttuu maailman mukana. Suomalaisen työelämän rakenteet ovat jo nyt jääneet pahasti jälkeen

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

työn kehityksestä, ja tämä ilmenee korkeana työttömyytenä. Kun rakenteet eivät jousta, työllisyysaste joustaa.

Megatrendit, kuten globalisaatio, digitalisaatio, ilmastonmuutos ja ikärakenteen muutos, vaikuttavat työelämään jo nyt, lähivuosina vielä paljon enemmän. Tämä selonteko ei olekaan niinkään tulevaisuusselonteko vaan kertoo jo nyt käynnissä olevasta murroksesta. Juomme jo nyt robotin lypsämää maitoa. Meidän vakuutushakemuksemme käsittelee algoritmi. Vaatteet ja kodinkoneet ostamme verkosta. Norjassa kotisairaanhoidon lääkkeet anostelee suomalainen jakelurobotti, joka muuten ei tunnu kelpaavan meidän Suomen kunnille. Tallinnassa pizzat tuo kotiin lähettirobotti. Meilahden Naistenklinikalla tekoäly seuraa keskosten vointia. Meidän arvopapereitamme hoitaa meklarin oppiva algoritmi. Ja robotitirekat, -laivat ja -lennokit — ne ovat jo testausvaiheessa.

Tämän digitalisaation vaikutukset ovat dramaattiset, sillä teknologia kehittyi lineaarisen asemesta eksponentiaalisesti. Uusi teknologia hyödyntää vanhaa. Esimerkiksi geenitekniikka hyödyntää tietotekniikan kehitystä ja robotiikka materiaalitekniikan kehitystä. Tulevaisuudentutkijat ovatkin todenneet, että teknologia ja sen mukana yhteiskunta kehittyy seuraavien 20 vuoden aikana yhtä paljon kuin aiemman 200 vuoden aikana yhteensä. 200 vuotta sitten, 1817, Eurooppa oli toipumassa vasta päättyneistä Napoleonin sodista.

Arvoisa puhemies! Kuten tässä selonteossa todetaan, työ ja työn merkitys muuttuvat dramaattisesti. Jo lähivuosina suuri osa ammateista katoaa, uusia syntyy ja vanhat muuttuvat. Samalla työ irtoaa ajasta, paikasta ja työehtosopimuksista. Mutta mitä tekee Suomi? Kikyttää työaikaa muutaman minuutin pidemmäksi. Kiky olisi voinut toimia 80-luvulla, mutta nyt se kertoo vain sen, miten pahasti me olemme jääneet työelämän murroksesta jälkeen. Jos olisin taannoin tuotantotalouden perusopintojakson tentissä väittänyt, että kansantalous pelastetaan pidentämällä työaikaa muutamalla minuutilla, en olisi saanut kovinkaan kummoista arvosanaa.

Arvoisa puhemies! Digitalisaatio mullistaa yhteiskunnan kaikki rakenteet perusteellisesti, eikä ole itsestään selvää, että Suomen kaltaiset vanhat teollisuusmaat ovat 30-luvun digitaalisia maita. Globaalissa kilpailussa vain nopeimmat maat pärjäävät, toisia palkintoja ei ole jaossa. Vanha menestys voikin olla Suomelle jopa kehityksen este. Suomalaisten asennetta digitalisaatioon kuvaa valitettavan hyvin vanha sanonta: "Mikäs kiire tässä on, valmiissa maailmassa." Kun ammattitaito vanhenee nopeasti, meidän on päivitettävä koulutuksemme tutkinnoista elinikäiseen oppimiseen. Jatkossahan tutkinto on lähinnä lupa tulla jatkokoulutukseen ylläpitämään osaamistaan. Samalla on päivitettävä opintotukijärjestelmä maailmaan, jossa ihmiset opiskelevat työurallaan kahteen tai useampaankin ammattiin. Tuore päätös rajoittaa korkeakouluopintojen opintotukikuukaudet 54:ään tutkintojen määrästä riippumatta ei edusta tulevaisuutta vaan menneisyyttä.

Kun kasvavan osan lisäarvosta tuottavat tekoälyt ja robotit ihmisten asemesta, meidän on päivitettävä verotuksemme työtuloerotuksesta lisäarvon verotukseen siitä riippumatta, onko sen lisäarvon tuottanut ihminen, roboti vai tekoäly. Nykyinen, ihmistyön verotukseen keskittyvä verojärjestelmä rankaisee ihmistyötä ja kannustaa automatisoimaan työtä silloinkin, kun ihmistyö olisi muuten kilpailukykyinen vaihtoehto. Kun ihmisten toimeentulo koostuu useiden eri tulojen silpusta, meidän on päivitettävä sosiaaliturvamme perustuloksi. Osa työurastahan ollaan jo palkkatyössä, osa yrittäjänä, osa työttömänä, osa opiskelijana, osa apurahalla, osa sairaus- tai kuntoutuspäivärahalla, osa osa-aikaeläkkeellä, osa perhevapaalla ja osa omaishoitajana. Ei ihme, että tarvehankintainen sosiaaliturva on jo nyt niin monimutkainen himmeli, ettei sen kokonaisuutta hallitse kukaan.

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

Kaikki nämä ja monet muut välttämättömät rakenteelliset muutokset on tehtävä nyt, ei joskus tulevaisuudessa. Tämän tulevaisuusselonteon pitäisikin olla nimeltään nykyhetkiselonteko.

16.31 Joonas Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Vielä muutama huomio tähän ansiokkaaseen keskusteluun tästä tulevaisuusselonteosta.

Kun Suomessa puhutaan tulevaisuudesta, niin yleensä lyhyellä aikavälillä me yliarvioimme muutoksen vaikutuksia mutta vastaavasti pitkällä aikavälillä me aliarvioimme niitä. Tämä on se keskeinen tekijä, mikä meidän tulisi keskustelussa ja tulevissa politiikkatoimissa huomioida, että pystyisimme kiinnittämään huomion juuri näiden pitkän aikavälin muutosten ennakointiin ja sen muutoksen tarpeellisuuteen ja niihin toimiin, joita meidän tulisi tehdä. Näin toimien voimme myös tehdä tästä muutoksesta paljon helpomman vastaanottaa eri ihmisille.

Sitten ne toimenpiteet, joita Suomessa tulisi tehdä sen vuoksi, että meillä tulevaisuudessakin olisi täällä työtä tarjolla, ovat juuri niitä, mitä tässä keskustelussa on hyvin nostettu esille. Ne liittyvät siihen, että lainsäädännön tulee ensinnäkin mahdollistaa uuden työn syntyminen, vero- ja sosiaaliturvajärjestelmämme kaipaavat muutosta ja myös työolainsäädäntömme on siinä samassa paketissa ja kaipaavat uudistamista. Tässä hyvällä vuoropuhelulla uskon, että pääsemme eteenpäin.

Mutta keskeinen vaade tulevaisuuden työelämän ja työn murroksen kannalta on todella tämä koulutuspolitiikkamme tulevaisuus. Siinä haasteet liittyvät siihen, miten yhä enenevässä määrin teemme mahdolliseksi jatkuvan oppimisen — elinikäisen oppimisen määrittelmää tulee laajentaa — miten saamme oppimisen jatkuvaksi osaksi omaa työpäiväämme ja miten oma koulutusjärjestelmämme tukee tätä. Tavoitteenahan pitää olla osaamistason jatkuva nostaminen, ja tässä meillä kyllä riittää haasteita.

16.33 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin pyydän anteeksi edellisessä puheenvuorossani sanomaani väitettä, ettei hallitusohjelmassa mainita lainkaan sanaa "hyvinvointi". Edustaja Kalmari ystävällisesti näytti minulle, että kyllä siellä kerran mainitaan sana "työhyvinvointi", eli tämäkin virhe tuli nyt sitten korjattua.

Kuten jo aiemmin sanoin, niin tämä raportti on hyvä keskustelun herättäjä, mutta olisi ollut kenties hyvä korostaa, että työelämän muutokset eivät ole vääjäämättömiä vaan niihin voidaan myös vaikuttaa poliittisesti ja institutionaalisesti. Ennakoinnin tehtävähän on luoda sekä positiivisia että negatiivisia skenaarioita, ja sen jälkeen politiikan tehtävä on miettiä, miten kielteisiä skenaarioita voidaan mahdollisimman paljon estää ja miten myönteisiä kohden edetä. Tunnelma tässä raportissa, tulevaisuusselonteon ensimmäisessä osassa, on kenties hiukan liikaa näitä uhkakuvia korostava. Tässä raportissa olisi voinut tuoda rohkeammin esille uuden työn synty potentiaalia.

Arvoisa puhemies! Pari sanaa vielä raportissa nostetusta kahdesta keskustelulinjasta, joita yhteiskunnassa käydään toisistaan erillään, vaikka kumpikaan ei yksin riitä tulevaisuuden hahmottamiseen — myös pääministeri omassa puheenvuorossaan puhui tästä. Nämä keskusteluteemat ovat ensinnäkin työn merkityksellisyyteen liittyvä keskustelu ja toiseksi tuottavuuteen ja kilpailukykyyn kehitykseen liittyvä keskustelu.

Työn merkityksellisyys -keskustelu on yksilökeskeistä keskustelua, jossa korostuu erityisesti tietotyö. Tässä sanotaan usein, että toimeentulo tulee useista virroista, organisaatiot ovat väliaikaisia ja muuttuvia. Tämä keskustelu liittyy usein digitalisaatioon ja alustata-

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

louteen, ja valitettavan usein makrotalous jää kokonaan tämän keskustelun ulkopuolelle, ja sen takia se on rajoittunutta keskustelua.

Makrotalous korostuu sitten toisessa keskustelulinjassa, eli puhuttaessa tuottavuudesta, tehokkuudesta ja kilpailukyvyistä. Tehokkuuskeskustelussa ei sitten aina huomioida eri alojen erilaisuutta, ja esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollossa pelkästään tuottavuuden lisääminen ei lisää tehokkuutta. Siis pelkästään tuottavuutta ei voi siellä ajatella, koska so- tessa tehokkuus on panosten ja vaikuttavuuden suhde, ja ilman vaikuttavuutta ei toiminta ole tehokasta, vaikka saataisiinkin miten paljon tahansa tuotoksia lisää.

Ihan vain konkreettisena esimerkkinä — vähän helppo ja naiivi esimerkki — ajatellaan vaikka kotihoitoa: Monessa kunnassa ovat kotihoidon työntekijöiden kotikäynnit lisäänty- neet huomattavasti eli työ on ikään kuin muuttunut tuottavammaksi, mutta samaan aikaan ei ole katsottu sitä vaikuttavuutta. Tämä on tarkoittanut, että asiakkaan luona tehtyyn kun- tontuttavaan työhön ei olekaan jäänyt riittävästi aikaa, eli siellä on vain pikaisia voinnin tar- kastuskäyntejä, ja tähän tarkoittaa, että toiminta ei ole enää vaikuttavaa ja asiakkaan toi- mintakyky heikkenee ja hän joutuu muuttamaan aikaisemmin omasta kodista pois. Silloin kotihoidon toiminta on muuttunut tehottomaksi. Sosiaali- ja terveysalan tehokkuudesta pu- huttaessa onkin sitä tarkasteltava terveystaloustieteen eikä liiketalouden näkökulmasta. Toin tämän esimerkin tänne ainoastaan sen takia, kun korostin omassa aiemmassa puheen- vuorossa, että eri aloja ei voi laittaa tulevaisuuskeskustelussa samalle viivalle. Sen takia omassa puheenvuorossani toivoin, että jatkossa tehtäisiin myös alakohtaisia skenaarioita, ja silloin kansalaistenkin olisi helpompi osallistua tähän tulevaisuuskeskusteluun. Liian yleisellä tasolla käytävään keskusteluun voi kansalaisten olla vaikea osallistua, ja toivoisin todellakin, että tästä keskustelusta tulisi tarpeeksi laaja-alaista.

Arvoisa puhemies! Tämä on ollut erittäin mielenkiintoinen ja hyvässä hengessä käyty keskustelu. Kiitän kaikkia siitä, ja odotan kyllä mielenkiinnolla asian jatkokäsittelyä tule- vaisuusvaliokunnassa syksyllä.

Puhemies Maria Lohela: Tässä kohtaa joudun nyt tämän keskustelun ja asian käsittelyn keskeyttämään ennalta ilmoitetun mukaisesti. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 16.38.

Keskustelua jatkettiin kello 18.26.

Puhemies Maria Lohela: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä asia- kohdan 4 käsittelyä.

Keskustelua ei syntynyt.

Asia lähetettiin tulevaisuusvaliokuntaan, jolle sivistysvaliokunnan, sosiaali- ja terveysva- liokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

5. Valtioneuvoston selonteko ruokapolitiikasta Ruoka2030 Suomi-ruokaa meille ja maailmalle

Valtioneuvoston selonteko VNS 2/2017 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 7/2017 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt päätetään maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön MmVM 7/2017 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtajan esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Ryhmäpuheenvuorokierrosta ei ole. Etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Keskustelua tästä asiakohdasta käydään kello 18.10 saakka puolentoista tunnin ajan ja keskustelua jatketaan tarvittaessa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu

16.39 **Anne Kalmari kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valtioneuvoston selonteossa ruokapolitiikasta linjataan suomalaisen ruokapolitiikan visio sekä tulevaisuuden tavoitteet ja keskeiset toiminnan painopisteet. Valiokunta pitää näitä oikeasuuntaisina. Maa- ja metsätalousvaliokunta käsittelee selontekoa todella huolellisesti ja kuuli lähes 50:tä asiantuntijaa mukaan lukien sivistys-, sote- ja ympäristövaliokunnan. Olen iloinen, että valiokunnan mietintö on yksimielinen. Se antaa hyvät eväät ruokapolitiikan kehittämiseksi ja suomalaisen ruokaviennin nousulle.

Maailma muuttuu. Maapallolla meitä on 8,5 miljardia ihmistä vuonna 2030, joten ruokaturvan merkitys kasvaa. On pystyttävä varmistamaan ruuan-, veden- ja energiantuotanto rajallisia luonnonvaroja kestävästi hyödyntäen. Ilmastonmuutos ja antibioottiresistenssin yleistyminen aiheuttavat maailmanlaajuisesti vakavia haasteita. Jos joku vielä miettii, mitä hyötyä on elintarvikkeiden tuotannosta Suomessa, voin vastata, että valiokuntamme ei mieti. Ruoka-ala tuottaa kansantaloudelle runsaat 15 miljardia euroa, 9 prosenttia maamme arvonlisäyksestä. Suomalaisen ruokajärjestelmän kirkkaita vahvuuksia ovat ruuan puhtaus, jäljitettävyyden, turvallisuus. Niitä tulee kyetä hyödyntämään kilpailutekijöinä nykyistä paremmin koti- ja vientimarkkinoilla.

Ruokajärjestelmän kilpailukykyyn perustana on kestävä, laadukas, eettinen ja kilpailukykyinen alkutuotanto. Sen säilyminen Suomessa on täysin välttämätöntä myös jalostavalle elintarviketeollisuudelle. Valiokunta korostaa mietinnössään maatalouden kannattavuuden parantamista. Maatalouden vaikean markkinatilanteen ja pakotepolitiikan lisäksi alan ongelmia ovat kärjistäneet alentuneet tuottajahinnat, viljelijätukien pienentyneet määrärahat, tuotantopanosten kustannusten kasvu ja tukimaksatusten aikataulut.

Nostimme lausumatasolle sen, että alkutuottajan asema elintarvikeketjussa on turvattava lainsäädäntötoimin. Lisäksi tuotteiden alkuperämerkintöjä tulee yhä parantaa. Kuluttajat haluavat varmistua ruokansa tuotantotavoista ja alkuperästä. Olemme tyytyväisiä jo

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

tehdystä toimista ja kiitämme ja kannustamme ministeri Leppää myös ravintolaruuan alkuperämerkinnöissä aloitteellisuuteen.

Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen EFSA vuonna 2017 julkaisemassaan raportissa tutki, että suomalainen ruoka on Euroopan puhtainta — siis Euroopan puhtainta tutkitusti. Tästä pitää olla ylpeä, ja sitä pitää hyödyntää myös elintarvikkeiden markkinoinnissa nykyistä enemmän.

Eläinten hyvän hoidon ansiosta antibioottien käyttö tuotantoeläintä kohden on maassamme Euroopan alhaisimpia. Eläinsuojelusäännökset ovat Suomessa maailman kärkeä. Laadun tekeminen maksaa, ja sitä ei kannata myydä bulkin hinnalla, ajattelee valiokuntamme. Kestävä maatalous kulttuurimaisemineen on ympäristöteko. Automaatio, kiertotalous ja lähienergia ovat vahvassa kasvussa. Näitä kannustamme eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Kalan kysynnän kasvu jatkuu. Valiokunta toteaa, että kotimaisen kalan osuus kulutetusta kalasta on laskenut kymmenientuhansien järvien maassamme huolestuttavan alhaiselle tasolle. Valiokunta halusi nostaa mietinnössään kalan tuotteistamisen sekä myös alihyödynnetyt särkikalat ja silakat. Kotimaisen kalan kasvavaan kysyntään voidaan vastata myös kalanviljelyn avulla. Suomalaisen vesiviljelyelinkeino nopea teknologian ja osaamisen kehittyminen on pienentänyt alan ympäristövaikutusta vesistöihin.

Hyvät kollegat, Suomeen tuodaan merkittävästi enemmän pakattua vettä kuin sitä vieetään. Valiokunta painottaa, että on tarpeellista pikaisesti selvittää ja ratkaista verotukseen ja hallinnollisiin esteisiin liittyvät ongelmat, jotka vaikeuttavat korkealaatuisen suomalaisen veden vientiä. Valiokunta katsoo myös, että suomalaiset jokamiehenoikeudet kalastuksessa, marjastuksessa ja sienestyksessä ovat arvokasta perinnettä, jota tulee pitää yllä ja edistää tulevaisuudessakin.

Valiokunta toteaa mietinnössään, että tutkimuksen merkitys ruokaketjun kehittämissä työn kannalta on keskeinen. Kaupallisten menestystuotteitten kehittäminen vaatii huomattavasti tiiviimpää ja systemaattisempaa yhteistyötä tutkimuksen ja yritysten välillä.

Valiokunta korostaa mietinnössään ruokakulttuurimme arvostamista. Suomalaisen ruokakulttuurin kannalta on tärkeää poistaa lähiruuan hankkimisen, jalostamisen ja tarjoamisen esteitä. Lihan lähijalostuksen vaikeudet ovat esimerkki liiasta normituksesta.

Suomi on maailmalla tunnettu maksuttomasta ja ohjatusta kouluruokailusta. Kouluruuan kustannuksista ei tule taloudellisessa paineessa tinkiä. Valtioneuvoston periaatepäätös kotimaisista laatu tuotteista — se oli hieno linjaus.

Niukka kasvisten, kalan ja täysjyväviljan kulutus sekä liian suuri suolan, tyydyttyneen rasvan ja sokerin saanti vaikuttavat kansanterveyteemme jopa 2 miljardin euron vuositasolla. Sosiaali- ja terveysvaliokunta nosti lausunnossaan terveysperusteisen verotuksen, ja valiokunta jakaa näkemyksen, että verotus voisi kannustaa tuotekehitykseen.

Arvoisa puhemies! Ruokatuotannon ympäristövaikutukset ovat syntyneet turhaan, jos ruoka päättyy hävikiksi. Ruokahävikin vähentäminen ja sivuvirtojen hyödyntäminen prosesseissa edistävät myös kiertotaloutta. Kotitalouksissa syntyvää hävikkiä on mahdollista vähentää tuotteiden säilyvyysmerkintöjä selkeyttämällä. "Parasta ennen, ihan hyvää jälkeekin" on kultainen sääntö, jonka soisi iskostuvan itse kullekin. Viimeinen käyttöpäivä -merkinnän tulee olla vain niissä tuotteissa, joissa käyttöajan ylittymiseen sisältyy aito terveysriski.

Ruoka-avun pullonkauloja ovat elintarvikkeiden kuljetuslogistiikka ja varastoinnin järjestäminen. Meillä on hyviä, kopioitavia malleja järjestöjen ja kuntien yhteistyöstä.

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

Arvoisa puhemies! Suomen elintarvikevienti on uudessa kasvussa, ja viennin arvo on 1,5 miljardia euroa vuodessa, mutta kauppataaseen vaje on siitä huolimatta edelleen noin 2,7 miljardia euroa. Valiokunta pitää täysin välttämättömänä sekä kansantaloudellisesti että huoltovarmuuden kannalta tämän vajeen nopeaa pienentämistä. Suomen elintarvikkeiden viettä on pyritty edistämään projektituontoisilla vientiohjelmilla. Nykyisen Food from Finland -ohjelman tavoitteena on elintarvikeviennin kaksinkertaistaminen vuoteen 20 mennessä 3 miljardiin sekä noin 5 000 uuden työpaikan synnyttäminen.

Haluamme, että jatkuvuus ja pitkäjänteisyys turvataan nykyisten, lyhyiden projekti-hankkeiden sijaan. Perustuotteitten ja -raaka-aineiden viennistä on pitkäjänteisellä työllä päästävä korkeampaan jalostusasteeseen, lisäarvotuotteitten vientiin. Maitotuotteiden ohella Nyhtökaura on hyvä esimerkki uudesta vientikelpoisesta kotimaisesta innovaatiosta. Luonnonmarjat, sienet, yrtit ja erikoisluonnontuotteet riistaa myöten ovat Suomen vahvuuksia, joihin sisältyy myös huomattavaa vientipotentiaalia. Sektorit ylittävää yhteistyötä esimerkiksi matkailun kanssa tarvitaan. Liputamme ennakkoluulottomille ja uniikeille ruokaan liittyville tuoteinnovaatioille ja vahvoille bränditarinoille.

Arvoisa puhemies! Ruoka-ala työllistää lähes 340 000 henkilöä. Ruuantuotanto ei ole auringonlaskun ala, vaan meillä on erittäin hyvät mahdollisuudet kasvuun. Sitä tulee hakea määrätietoisesti myös vientimarkkinoilta. Ruuantuotannossamme on sammon ainekset. Tulemme näkemään saman kehityksen kuin metsäpuolella. Mutta tulevaisuus ei tule, se tehdään.

Valiokunta katsoo, että ruokapoliittisessa selonteossa esitetyillä toimenpiteillä voidaan nostaa ruokajärjestelmän tuomaa lisäarvoa. Kasvu vaatii kannattavan alkutuotannon. Ruuan turvallisuus ja korkea laatu pitää varmistaa myös tulevaisuudessa. EU:n sekä kotimaan byrokratiaa on kevennettävä määrätietoisesti. Korostamme toimeenpanosuunnitelmaa, jonka avulla tavoitteet konkretisoidaan käytäntöön. Punaisena lankana on oltava yhdessä tekemisen kulttuurin juurruttaminen koko ruokaketjuun. Kauppa ei saa polkea toisia toimijoita. Kokkimaja joukkueemme taitavista suorituksista voi koitua hyvää vaikkapa suomalaiselle lehmänlypsäjälle.

Valiokunta esittää lopuksi mietinnössään hyväksyttäväksi seuraavat viisi lausumaa, joiden mukaan eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto:

1. edistää nykyistä tehokkaammin ruokamarkkinoiden aitoa toimivuutta ja kilpailullisuutta ja tarvittavin lainsäädäntötoimin huolehtii markkinoiden tasapuolisesta kilpailuasetelmasta,
2. asettaa elintarvikeketjun eri osien ruokahävikin vähentämiselle numeeriset tavoitteet sekä selvittää elintarvikkeiden päiväysmerkintöjä koskevat uusimistarpeet ruokahävikin vähentämiseksi,
3. lisää ja tehostaa systemaattisesti ruokasektoria koskevaa ennakkovaikuttamista EU-lainsäädännön valmistelussa,
4. varaa riittävät taloudelliset ja toiminnalliset resurssit elintarvikkeiden ja veden viennin pitkäjänteiseen ja suunnitelmalliseen edistämiseen sekä
5. helpottaa kotimaisen ruuan ja lähiruuan pienimuotoista jalostusta.

Arvoisa puhemies! Näin Suomen 100-vuotisjuhlavuonna olen ylpeä siitä yhteishengestä, jolla koko valiokunta haluaa lisätä suomalaisen ruuan arvostusta ja tehdä töitä oman maan ruuan puolesta. Toivon, että koko eduskunta voi yhtyä siihen ja voimme tänään saada vielä uusia näkökulmia, jotka koituvat elintarviketoimijoiden hyväksi.

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

16.51 **Johanna Karimäki vihr:** Arvoisa puhemies! Ruokapoliittisen selonteon käsittely maa- ja metsätalousvaliokunnassa oli hyvin innostavaa ja tulevaisuuteen katsovaa. Haluan kiittää puheenjohtaja Kalmaria ja koko valiokuntaa hyvästä työstä. Meille kaikille on olennaista turvata kotimainen ruoka ja viljelijän toimeentulo sekä jaksaminen työssään.

Valiokunnan esittämät ponnet ovat arvokas kiteytys selonteolle. Haluamme parantaa tuottajan asemaa, turvata ruokamarkkinoiden toimivuuden, helpottaa lähiruuan pienimuotoista jalostusta ja vähentää ruokahävikkiä. Ruokahävikistä kuulumme laajasti eri tahoja, ja kuten ponnessa todetaan, on syytä asettaa elintarvikeketjun eri osien ruokahävikin vähentämiselle numeeriset tavoitteet sekä selvittää elintarvikkeiden päiväysmerkintöjä koskevat uusimistarpeet ruokahävikin vähentämiseksi.

Kuulumme valiokunnassa hyvistä malleista, kuten Vantaan Yhteisestä pöydästä. Siinä kaupunki, kirkko ja kolmas sektori ovat yhdessä luoneet kuljetus- ja säilytysjärjestelmän kauppojen hävikkiruualle ja järjestäneet ruokatarjoilun vähävaraisille. Se on hyvällä tavalla edistänyt yhteisöllisyyttä ja auttanut vähäosaisia. Tällaisen mallin soisin leviävän kaikkiin kuntiin.

Viennin edistämiseksi ja maatalouden kannattavuuden parantamiseksi selonteossa korostetaan tutkimusta ja innovaatioita, mutta samalla hallituksen rajut koulutus- ja tutkimusleikkaukset heikentävät uusien hittituotteiden kehittämistä ja leikkaukset Luonnonvarakeskukselta haittaavat maaseudulle tärkeän bioenergian edistämistä. Esimerkiksi Nyhtökauran suosio on osoittanut, että uusille tuotteille on tilausta. Valiokunnan mietinnössä onkin tärkeästi korostettu tutkimuksen merkitystä.

Kotimaisen ruuantuotannon turvaamiseksi on alkutuotannon kannattavuutta parannettava. Suuret kauppaketjut vievät liian ison siivun ruokaketjun tuotosta, ja siksi tarvitaan uusia suoramyynnin väyliä. Kaupunkilaisten suosiotaan kasvattavat ruokaosuuskunnat ovat hyvää kehitystä. On myös keskeistä edistää ruokamarkkinoiden aitoa toimivuutta, ja kilpailulainsäädäntöä on muutettava tähän suuntaan.

Kuluttajat kaipaavat lisää luomuruokaa, ja toivonkin luomun edistämiseen hallitukselta vahvempaa panosta. Luomu vähentää riippuvuutta tuontilannoitteista ja niiden valmistukseen käytetyistä fossiilisista polttoaineista. Vihreiden tavoitteena on, että julkisten keittiöiden ruuasta 20 prosenttia on luomua vuoteen 2020 mennessä.

Suomen ympäristökeskuksen mittaukset tutkimusalue Arandalla povaavat ennätysuurta leväkesää Itämerelle. Maataloustuet onkin uudistettava siten, että tuet kohdistuvat enemmän eettiseen ja ympäristöystävälliseen tuotantoon ja ekosysteemipalveluihin.

Aluetalous hyötyy paikallisista maatalousyrityksistä. Ravinteiden järkevä kierrätys ja maatilojen oma lähienergiantuotanto ovat kannatettavia tavoitteita. Biokaasulaitokset tarjoavat hyvän ratkaisun. Tämän uusiutuvan energian edistämiseksi tarvitaan valtiolta räätälöity tukiratkaisu.

Ruuassa on kyse myös eläinten oikeuksista. Tuotantoeläinten oloja on parannettava taakamalla enemmän liikkumatilaa ja virikkeitä ja mahdollisuus lajityypilliseen käyttäytymiseen. Hallituksen ehdotus eläinsuojelulain kokonaisuudistukseksi ei vastaa kuin pieneltä osin eläinsuojelun tarpeisiin. Eläinsuojelulakimme on saatava pohjoismaiselle tasolle.

Arvoisa puhemies! Yhdessä syöminen on yhteisöllinen ja tärkeä hetki. Ruoka on arvokasta, ja sen eteen on tehty työtä. Suomi ja Ruotsi ovat ainoat maat maailmassa, joissa lapsille tarjotaan kouluissa maksuton lämmin ateria. Olisiko valtakunnallisesti kouluissa järjestettävä viikoittainen kasvisruokapäivä seuraava menestystarina 100 vuotta täyttävässä Suomessa? Meille kaikille on merkityksellistä, mitä lapset syövät päivähoidossa ja kou-

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

luissa, mitä vanhukset syövät vanhainkodeissa. Lapset ja vanhukset ansaitsevat turvallista, maukasta ja terveellistä ruokaa. Kuntien hankinnoissa onkin syytä painottaa tuoreutta, terveellisyyttä ja toimitusaikaa ja ostaa ruokaa lähiseudun tuottajilta.

16.56 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Katsoin tyytyväisenä, että maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo ruokahävikkilinjausten olevan ruokapoliittisen selonteon keskeisiä kohtia. Kiitänkin tästä ja keskitynkkin puheenvuorossani tähän osa-alueeseen.

Suomessa on viime vuosina herätty ruokahävikkikeskusteluun monella yhteiskuntamme eri tasolla aina täältä eduskunnan istuntosalista kuluttajien keittiöihin, ja tämä on hyvä. Kuten maa- ja metsätalousvaliokunta mietinnössään tilanteen tiivistää, on ruokahävikin syntyminen nykyisellä volyyymilla kestäväntä niin taloudellisesti, sosiaalisesti kuin ympäristövaikutuksiltaan. Jotta ruokahävikin määrää voidaan vähentää, on ongelmaan puututtava useilla toimenpiteillä. Kun ruokahävikkiä syntyy, hukkaan menee ravinnon lisäksi työtunteja. Myös ruuan tuotantoketjussa syntyneet päästöt ovat syntyneet silloin turhaan. Tämän lisäksi haaskaamme ruokaa samalla, kun Suomessa vuosittain yli kymmenentuhant ihmiset seisovat leipäjonoissa. Vaikkakaan tätä köyhyyttä ja leipäjonoja ei ratkaista tällä hävikkikeskustelulla, se ratkaistaan nimenomaan paremmalla sosiaalipolitiikalla. On kuitenkin tyhmää heittää syömäkelpoista ruokaa roskeen pohtimatta sen jatkokäsittelyä.

Kuten valiokunta toteaa, on selvää, että ruokahävikin torjumiseksi tarvitaan muutoksia asenteisiin ja toimintatapoihin sekä ruuan arvostuksen lisäämistä. Se tuo myös oikeansuuntaisesti esille, että ruokahävikin syntyminen on moniulotteinen ongelma, jonka ratkaisemiseksi tulee ottaa entistä aktiivisempi ote. Kiitänkin valiokuntaa etenkin toisesta lausumasta, jossa se edellyttää, että valtioneuvosto "asettaa elintarvikeketjun eri osien ruokahävikin vähentämiseksi numeeriset tavoitteet sekä selvittää elintarvikkeiden päiväysmerkintöjä koskevat uusimistarpeet ruokahävikin vähentämiseksi". Muistuttaisinkin, että YK:n kestävä kehityksen Agenda 2030 -kiertotalouspaketin mukaiset tavoitteet ruokahävikin puolittamiseksi ovatkin kunnianhimoiset. Näiden tavoitteiden mukaan ruokahävikki tulisi puolittaa niin jälleenmyyjä- kuin kuluttajatasolla vuoteen 2030 mennessä. Kysyisinkin nyt, kun ministeri Leppä on paikalla: ovatko nämä tavoitteet, jotka Suomessakin tälle tulisi asettaa, vähintään niin kunnianhimoiset?

Valiokunnan esittämien toimenpiteiden toimivuutta on myös seurattava tehokkaasti ja muihin toimiin on ryhdyttävä välittömästi, jos ruokahävikin määrää ei saada vähennettyä näillä esitetyillä vapaaehtoisilla toimilla. On muistettava, että tällä hetkellä Suomessa hävikkiruuan jakelu perustuu vapaaehtoisuuteen ja erilaisiin kokeiluprojekteihin, joista edustaja Karimäkikin tässä edellä lausui, mutta vakiintunutta käytäntöä ei ole meillä vielä muodostunut. Siksi mielestäni myös kokonaisuutta tulisi tarkastella lainsäädännön tasolla. Muistuttaisin, että meillä on yli sadan kansanedustajan allekirjoittama lakialoite sen puolesta, että tähän ruokahävikkiin puututaan ja pohditaan, miten myynnistä tai käytöstä poistuvat syömäkelpoiset elintarvikkeet voitaisiin asettaa jaettaviksi tai muuten käytettäväksi hyödyksi. Nykyinen maa- ja metsätalousministeri Leppä on luvannut, että aloite saa asianmukaisen käsittelyn. Kysyisinkin häneltä ja myös uudelta valiokunnan puheenjohtajalta vielä tässä aloitteen käsittelyn aikataulua.

On selvää, mikä täälläkin keskustelussa on tullut esille, että tahtotilaa ongelman ratkaisemiseksi löytyy. Siitä kertoo niin tämä yhteinen lausunto kuin sitten kansalaisten vahva tahto. Muistuttaisin, että hävikkiä syntyy varovaisestikin arvioiden noin 400 miljoonaa ki-

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

loa vuodessa, ja tämä on merkittävä ilmasto-ongelma, joka vastaa noin 100 000 henkilöäuton päästöjä. Toivoisin, että mikäli nämä vapaaehtoiset toimet eivät riitä, tätä asiaa tarkasteltaisiin myös lainsäädännön kautta tämän lakialoitteen hengen johdosta. Ruokahävikin ratkaiseminen on meidän yhteinen asiamme niin Suomessa kuin koko maailmassa — ja se on ekologisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävä kehityksen politiikan näkökulmasta myös välttämätöntä. [Antti Rantakangas pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Maria Lohela: Hyvät edustajat, olin juurikin sanomassa, että debatin käymisenkin on toki mahdollista, kun vain sitä indikoitte. Mutta otetaan tästä vielä pari puheenvuoroa ja sitten siirrytään debattiin.

17.02 Peter Östman kd: Arvoisa rouva puhemies! Ruokapoliittinen selonteko toteaa Suomen ruokajärjestelmän keskeisten tavoitteiden olevan muun muassa alkutuotannon kannattavuuden ja tuottavuuden turvaaminen ja monipuolistaminen, ympäristökestävyys sekä kiertotalouden kehittyminen — nämä ovat kaikki, niin kuin tässä todetaan, keskeisiä ja äärimmäisen tärkeitä tavoitteita.

Arvoisa puhemies! Suomalaiset ovat viimeisten vuosikymmenten aikana tottuneet pitämään ruuan riittävyttä itsestäänselvyytenä, ruokaa kun on ollut melkein tuhlattavaksi asti. Kotimaisen maatalouden ja huoltovarmuuden merkitys on hämärtynyt globaaliin talouteen tottuneille. Alaa on vallannut ajatus siitä, että ruokaa kannattaa tuottaa vain siellä, missä tuotanto on edullisinta. Kristillisdemokraatit varoittavat tuodittautumasta sen varaan, että saamme hankkia kohtuuhintaisia elintarvikkeita ja energiaa ulkomailta kaikissa tilanteissa. Globaali väestönkasvu, ilmastonmuutos, talouskriisit, aseelliset ja poliittiset konfliktit voivat hyvinkin nopeasti vähentää ruuan tuotantoa ja ruuan tarjontaa maailmanlaajuisesti. Huoltovarmuuden turvaamiseksi tarvitsemme toimivaa maataloutta, hajautettua kotimaista energiantuotantoa ja elinvoimaista maaseutua — nyt enemmän kuin pitkään aikaan, lakkautettuja aloja ja alasajettua elintarviketuotantoa ei nimittäin hetkessä nosteta jaloilleen. Keskeisten elintarvikkeiden huoltovarmuus, kansallista kulutusta vastaava tuotanto ja elintarvikehuolto ovat turvallisuuskysymyksiä.

Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit tahtovat, että kotimainen puhdas ruuantuotanto nostetaan yhdeksi kärkiprioriteetiksi poliittisessa päätöksenteossa. Näin lausuiimme vuosi sitten, kun jätimme maataloudesta välikysymyksen. Tämä on nyt kuultu myöskin valiokunnassa, ja se on erittäin hyvin nostettu esiin tässä mietintötekstissä. Valiokunta korostaa, että alkutuotannon nykyisen heikon kannattavuuden parantamisen tulee olla ruokapolitiikan perustana. Olen erityisesti iloinen, että valiokunta totesi yksimielisesti, että alkutuottajan heikko neuvotteluasema elintarvikeketjussa on merkittävä uhka kannattavalle tuotannolle. Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota siihen, että maataloustuotteiden markkinat eivät toimi kotimaassa tällä hetkellä toivotulla tavalla ja kilpailutilanteesta johtuen maatilojen mahdollisuudet parantaa kannattavuutta markkinaehtoisesti ovat tällä hetkellä rajalliset. Tuotantokustannusten alentamisen ohella tulee alkutuotannon asemaa elintarvikeketjussa vahvistaa toimilla, jotka edistävät tuotteiden pääsyä jakeluun ja kauppaan. Lisäksi tuotteiden alkuperämerkintöjä tulee parantaa ja suomalaisen alkutuotannon vahvuuksia hyödyntää nykyistä paremmin. Kuluttajat haluavat — niin kuin näissä aikaisemmissakin puheenvuoroissa on tullut esille — yhä enemmän varmistua ruokansa tuotantovoista ja alkuperästä, joten näihin tarpeisiin tulee vastata.

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

Arvoisa puhemies! Olen erittäin tyytyväinen valiokunnan mietintöön, joka on syntynyt hyvässä yhteishengessä ja yksimielisesti. Tämä tuo toivoa suomalaisille alkutuottajille ja kotimaiselle elintarviketeollisuudelle.

Puhemies Maria Lohela: Otetaan vielä edustajat Anttila, Viljanen, Kulmala ja ministeri Lepän puheenvuoro, ja sen jälkeen debatti. — Edustaja Anttila on poissa. — Edustaja Viljanen.

17.06 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Ruokapoliittinen selonteko on ansioikas, kuten maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintökin. Kattavan mietinnön lopussa on valiokunnan viisi kannanottoehdotusta. Otan tässä puheenvuorossa kantaa niistä ensimmäiseen, joka kuuluu seuraavasti: "Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto edistää nykyistä tehokkaammin ruokamarkkinoiden aitoa toimivuutta ja kilpailullisuutta ja tarvittavin lainsäädäntötoimin huolehtii markkinoiden tasapuolisesta kilpailuasetelmasta."

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä maamme elintarvikeketju työllistää suoraan ja välillisesti noin 340 000 suomalaista. On selvää, ettei valtaosaa maatalouden työpaikoista ole tulevaisuudessa olemassa, ellemmme saa tasapainoa markkinoille, elintarvikeketjun tulonjakoa tasapuolisemmaksi ja sitä kautta myös maataloustuotantoa kannattavaksi. Yhtä lailla on selvää, ettei elintarvikeketjussa jalostuksen työpaikkoja ole suomalaisella kustannusrakenteella ilman kotimaista raaka-ainetta. Siksi pidänkin tätä valiokunnan kannanottoa erittäin tärkeänä.

Meidän on tarvittaessa lainsäädäntötoimin saatava elintarvikeketju toimimaan nykyistä reilummin. Nyt kun käsittelemme ruokapoliittista selontekoa, tämän viestin voi tiivistää: suomalaista ruokaa ei ole ilman toimivaa suomalaista yhteiskuntaa, tutkimusta, tuotekehitystä, elintarvikkeiden jalostusta ja kannattavaa maataloustuotantoa. Maa- ja metsätalousvaliokunnan yksimielisessä mietinnössä otetaan kantaa kaikkien edellä mainittujen edellytysten puolesta, ja meidän kaikkien pitääkin sitoutua suomalaisen ruuan tulevaisuuden turvaamiseen, mihin tämä yksimielinen valiokunnan mietintö antaa hyvät edellytykset.

17.08 Kari Kulmala uv: Arvoisa rouva puhemies! Ruokapoliittinen selonteko toteaa Suomen ruokajärjestelmän keskeisten tavoitteiden olevan muun muassa alkutuotannon kannattavuuden ja tuottavuuden turvaaminen ja monipuolistaminen, ympäristökestävyys sekä kiertotalouden kehittyminen. Suomalaisen ruokajärjestelmän selkeitä vahvuuksia ovat olleet jo pitkään ruuan puhtaus, jäljitettävyyden ja turvallisuuden, joita tulee kyetä hyödyntämään tulevaisuudessa kilpailutekijöinä nykyistä paremmin. Näistä asioista monessa muussa maassa vain haaveillaan.

Kotimaisen ruuantuotannon tärkeydestä vallitsee laaja yhteisymmärrys eduskunnassakin muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Näiden mielestä muun muassa maataloustuotantaa tulisi Suomessa luopua, koska tuista huolimatta maatalous tuottaa tappiota. Mutta mikäli maataloustuet lopetettaisiin maailmalta, joutuisimme maksamaan ruuasta todella paljon enemmän kuin tällä hetkellä. Nykyisillä maailmanmarkkinahinnoilla ruuan tuottaminen ei ole kannattavaa missään. Pitää myös ymmärtää, että maataloustuilla turvataan kotimaisen ruuan saatavuus ja riittävyys sekä hyvä laatu. Laadun merkitys korostuu, kun tiedetään, kuinka lähiruuan ja luomutuotannon arvostus kasvaa jatkuvasti. Maataloustuki on tarpeellista myös maaseudun asuttuna pysymisen ja vähien palvelujen säilyttämisen auttamiseksi. Tätäkään asiaa ei pidä aliarvioida. Tiesitkö muuten, että maataloustuki ei ole viljelijätu-

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

loa vaan suuri osa tästä tuesta menee tuotannon kuluihin, esimerkiksi koneisiin, laitteisiin ja lannoitteisiin?

Nämä ruuantuotannon arvostelijat eivät anna arvoa maaseudulle, viljelijöiden työlle eivätkä kotimaiselle puhtaalle ruualla, vaikka joka päivä ruokaa syövätkin. Heidän on helppo arvostella ruuantuottajia, kun itsellä on varaa maksaa ruuasta vaikka vähän enemmänkin. He unohtavat helposti, että ruuantuotannon heikko kannattavuus ei ole tuottajien oma vika. Maatilojemme rakennemuutos ja parantunut tehokkuuskaan eivät auta, koska Suomessa on maksettu jo vuosia Euroopan alhaisinta tuottajahintaa. Tuottajien talous on ollut kovilla, koska alhaiset tuottajahinnat eivät ole vuosiin kattaneet enää kustannuksia. Esimerkiksi viljanviljely tuotti viime vuonna viljalajista riippuen tappiota 110—220 euroa hehtaarilta, ja se oli jo neljäs tappiollinen vuosi peräkkäin. Myös Venäjään kohdistuneet pakotteet haittaavat montaa viljelijää ja erityisesti maidontuottajia.

Tässä selonteossa todetaan, että kotimaisen ruokajärjestelmän kilpailukyvyyn perustana on kestävä, laadukas, eettinen ja kilpailukykyinen alkutuotanto. Alkutuotannon säilyminen Suomessa on ensiarvoisen tärkeää myös jalostavalle elintarviketeollisuudelle ja huoltovarmuudelle. Valiokuntakin korosti, että alkutuotannon nykyisen heikon kannattavuuden parantamisen tulee olla ruokapolitiikan perustana. Se pitäisi myös päättävissä elimissä ymmärtää. Ei voi mitenkään ylikorostaa, että suomalaisen elintarviketuotannon turvallisuus ja puhtaus ovat maailman huippuluokkaa ja suomalaisen maataloustuotannon ehdottomia vahvuuksia. Samalla kun syö suomalaista lähiruokaa, auttaa parhaiten oman kuntansa ja maakuntansa ruuantuottajia. Se on lisäksi kaikin puolin isänmaallista toimintaa.

Suomessa luomun osuuden kasvattaminen julkisella sektorilla tuntuu olevan kaikkein haastavinta. Esimerkiksi Ruotsissa luomun osuus on lähes 70 prosenttia julkisella sektorilla ja Tanskassa vastaavasti päiväkotij- ja vanhusruokailussa lähes 70 prosenttia. Samaan aikaan meillä Suomessa luomun osuus on julkisella sektorilla noin 5 prosenttia. Luomun lisääminen ruokalistoilta onnistuisi ilman lisäkustannuksia meilläkin ruokalistaa ja reseptiikkaa muuttamalla. Avaintekijänä tässä ruokalistasuunnittelussa olisi lisätä edullisimpien raaka-aineiden, kuten kasvien ja viljatuotteiden, osuutta.

Myös ruokahävikkiin tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota. Voikin kysyä hyvällä omallatunnolla, että jos meillä ruokahävikkiin menee jopa kolmasosa tuotetusta ruuasta, onko ruoka silloin liian halpaa.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Leppä, 5 minuuttia, olkaa hyvä.

17.13 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Rouva puhemies! Parhaat kiitokset maa- ja metsätalousvaliokunnalle ja sen puheenjohtajalle, edustaja Kalmarille erinomaisen hyvästä mietinnöstä ruokapoliittisesta selonteosta. Se on erittäin hyvä asiakirja ja johdattaa eteenpäin meidän yksituumaista ajatteluumme siitä, mikä merkitys ruualla meille suomalaisille on. Sehän on oikeastaan kaiken perusta. Se on merkittävä osa, ehdoton osa meidän kokonaisturvallisuuttamme, meidän huoltovarmuuttamme, meidän kaikkinaista hyvinvointiamme. Voidaan ihan hyvällä syyllä sanoa, että ruoka on ihmisoikeuksien ihmisoikeus. Jos sitä ei ole, niin aika lailla muut ovat tarpeettomia. Siinä mielessä on erittäin hyvä asia, että tämä on yksimielinen, ja tässä on isoja suuntaviivoja siihen suuntaan, mihin meidän pitää omassa ruuantuotannossamme, koko meidän ruokapolitiikassamme ja myöskin Euroopan ruokapolitiikassa mennä globaaleja trendejä unohtamatta. Kiitoksia tästä työstä.

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

Nuo viisi nostoa, jotka tässä valiokunta on ottanut esille ja joista se on lausumat tehnyt, ovat keskeisiä:

Ensimmäisenä ovat toimivat ruokamarkkinat. On selvää, että ruokamarkkinoiden toiminta ja toimivuus tällä hetkellä ei ole sitä, mitä me sen haluaisimme olevan. Siksi siihen on välttämätöntä huomiota kiinnittää. Selvitysmies Ilkka Mäkelä luovuttaa tästä raporttinsa tämän kuun lopussa, ja sen jälkeen meillä on johtopäätösten aika, mitä kaikkea ryhdymme sitten tekemään, jotta nuo ruokamarkkinat toimivat paremmin ja oikeudenmukaisemmin kuin tällä hetkellä. Suurin ongelmahan tässä on ilman muuta se, että alkutuottajien, viljelijöiden, osuus ruokaketjusta on liian pieni, ja se ongelma tulee kannattavuuden heikkona tilana. Kysymys on ennen kaikkea työstä, suomalaisesta työstä — onko se täällä Suomessa, vai onko se muualla? Se on meille äärimmäisen tärkeä asia. Siihen liittyvät alkuperämerkinnät ja myöskin se, että alkuperämerkintävaatimus ulotetaan nyt sitten myöskin ravintoloihin, jotta myös kuluttajalla on oikeus siellä tietää aidosti, mitä syö.

Toiseksi ruokahävikkiä: On hyvä, että asia on otettu vahvasti esille. Töitä on tehty ja tehdään edelleenkin ruokahävikin pienentämiseksi, ennen kaikkea vapaaehtoisin voimin. Jo nykyisellään on lainsäädäntöä joustavoitettu ja ohjeistuksia tarkennettu siten, että ruokahävikkiä voidaan välttää. Erilaisia hyviä esimerkkejä on tästä vaikka kuinka paljon. Ruokaketju on tiivistänyt vahvasti toimintaansa ja ottanut tämän ruokahävikin vähentämisen asiakseen. Mutta se suurin osa taitaa tällä hetkellä kuitenkin muodostua siellä kotitalouksissa, ja siinä mielessä valistuksen ja tiedottamisen käytänteiden esilletuomisen osuus tässä on erittäin hyvä. Katsotaan, kun tästä selvitykset tehdään — ne on aloitettu — ja kun ne valmistuvat, että mikä on sitten se tilanne, joudutaanko vielä järeämpiin toimenpiteisiin. Mutta nyt tällä hetkellä me etenemme vahvasti tiedotuksen ja vapaaehtoisin voimin.

Kolmas asia: Tuon EU-lainsäädännön osalta ja sen ennakkovaikuttamisen tiivistämisen osalta olen täsmälleen samaa mieltä. Nyt on erityisesti huomiota kiinnitettävä EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistamiseen ja vuoden 2020 jälkeiseen aikaan ja siihen vaikuttamiseen. Otan esille vain neljä keskeistä asiaa, jotka tässä mielestäni ovat ruoka-keskiöön, järjestelmien yksinkertaistaminen, tuottajan aseman parantaminen ruokaketjussa ja se, miten ilmasto- ja ympäristötoimia toteutetaan järkevällä tavalla, kestäväällä tavalla.

Neljäs asia, elintarvikevienti: Hyvät kirjaukset myöskin siitä. Tätä työtä on jatkettava. Meillä on erittäin hyviä esimerkkejä jo siitä, että vienti on lähtenyt liikkeelle, ja tätä työtä tehdään yhdessä muiden ministeriöiden kanssa. Food from Finland -ohjelmalla ja Business Finland -ohjelmalla lisäresursointia on tehty Eviraan, ja niitä tarvitaan vielä lisää, jotta yrityksillä on mahdollisuus sitten omaa vientiään saada aikaan. Tähän on kärkihankerahoitusta osoitettu, ja tähän on saatava myöskin vielä lisää voimavaroja, jotta tämä asia menee eteenpäin hyvällä tavalla. Se on selvä asia. Myöskin yritysten omaa panosta tässä tarvitaan entistä enemmän ja sitä, että yritykset tekevät tätä vientiponnistelua yhdessä. Elintarvikeviennin koulutus — äärimmäisen tärkeä asia: tässä on ministeriö aloittanut muiden ministeriöiden kanssa ponnistelut siihen, että me saamme vientikoulutusta tähän maahan ja tätä työtä viedään eteenpäin. Vandestä puheenjohtaja Kalmari erinomaisesti käytti oman puheenvuoronsa. Se asia myöskin etenee, sen täytyy edetä.

Viimeinen asia on kotimaisen lähiruuan pientuottajien jalostuksen helpottaminen. Tässä myöskin on lukuisia joukko säädöksiä jo purettu, normeja purettu, ja sitä purkutyötä tehdään lisää. Myöskin tuo Mavin ja Eviran yhdistäminen, joka nyt sitten on hyvässä vauhdissa, ja sen eteenpäinvieminen tässä hengessä, että me saamme valvojasta valmentajaksi -ajattelun koko hallintoon kaikilta osin, on äärimmäisen tärkeää. Norminpurkuhan on meil-

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

lä yksi keskeisiä hallituksen toimenpiteitä ja kärkihankkeita, ja se vaikuttaa erityisesti koko meidän ruokaketjuumme.

Kiitoksia hyvästä työstä.

Puhemies Maria Lohela: Nyt voimme käydä debattia tästä aiheesta, ja sen aloittaa edustaja Sarkkinen.

17.19 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia hyvästä ja tarpeellisesta selonteosta ja mietinnöstä, ja kiitoksia erityisesti ruokahävikin voimakkaasta huomioimisesta.

Ruoka on merkittävä ilmastopäästöjen aiheuttaja, ja jäinkin kaipaamaan vielä hieman voimakkaampaa näkökulmaa ilmastonmuutoksen torjunnan vaatimuksista tulevaisuuden ruuantuotannolle ja -kulutukselle. Me tarvitsisimme voimakkaan ilmastonäkökulmaisen tulevaisuusotteen, jossa huomioitaisiin esimerkiksi tarve vähentää lihankulutusta, hyönteisravinnon yleistyminen sekä kasvisproteiinien tuotekehitys, niiden kulutuksen lisääntyminen ja sen tukeminen.

Arvoisa puhemies! Tämä alkutuottajan rooli ja sen menestys ja asema ruokaketjussa on meidän yhteinen ponnistus, ja sitä meidän kaikkien pitää pystyä parantamaan ja löytämään siihen konkreettiset keinot. Yksi asia on alkuperämerkinnät eineksiin ja ravintolatuotteisiin, mutta olisiko ministerillä antaa ja ehdottaa muita konkreettisia toimenpiteitä alkutuottajan aseman parantamiseksi?

17.20 Pertti Hakanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ruokapoliittinen selonteko kuten myöskin tämä valiokunnan mietintö ovat äärimmäisen hyviä, ja on oikeastaan historiallinen hetki sillä tavalla, että käydään laajaa keskustelua kotimaisen ruuan tuotannosta ja elintarvikeketjun yksityiskohdista ja sillä tavalla. On myöskin nämä viisi kannanottoehdotusta, jotka maa- ja metsätalousvaliokunta on tänne kirjannut ja jotka ministeri ansiokkaasti äsken kävi myöskin omassa puheenvuorossaan läpi. Ymmärsin niin, että olivat myöskin hyvin vastaanotettavia nämä asiat, mitkä mietinnössä ovat.

Yhden asian tässä kohtaa otan esille näistä viidestä kohdasta, tämän kotimaisen ruuan ja lähiruuan pienimuotoisen jalostuksen helpottamisen. Tässä herää yksi kysymys: millä tavalla me voimme turvata sen hyvän, alkuperäisen ruuan sieltä läheltä elintarvikeketjuun niin, että ei menisi ylimääräistä hyvää raaka-ainetta tuonne Honkajoen jalostamoon? Tämä on se ajatus, että meidän pitää löytää sellaisia toimijoita, sellaisia yrityksiä, jotka myös pystyvät tätä asiaa palvelemaan siellä [Puhemies koputtaa] alkutuotantokentässä. Mutta tässä pitää muistaa se kannattavuustekijä, että ei houkutella yrittäjiä sellaiseen yritysmuotoon, [Puhemies koputtaa] mikä ei ole kannattava.

17.22 Antti Rantakangas kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia valiokunnalle erittäin hyvästä mietinnöstä, ja kiitoksia ministerille erittäin vakuuttavasta ministerintehtävän hoitamisen aloittamisesta. On syytä mainita myöskin hallituksen toimet kannattavuuden parantamiseksi ja viennin edistämiseksi. Ne ovat aivan oikeita toimia.

Mutta sitten ihan ystävällinen kysymys SDP:n, vihreitten ja vasemmistoliiton suuntaan: Kun täällä puhutaan hyvin kannattavuudesta, niin miten tämän kannattavuusnäkökohdan kanssa yhteen sopivat esitykset kiinteistöveron ulottamisesta maatalousmaahan, kansallisen tuen leikkausesitykset ja lomitusjärjestelmän alasajoesitykset? On hyvä, että meillä on

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

yksimielinen mietintö ja näkökulma, mutta puheitten ja tekojen pitäisi ainakin noin läheltä mennä yksiin puolueitten välillä. Toivon, että näitä tämäntyyppisiä puheenvuoroja ja esityksiä ei enää tehtäisi, jolloin voitaisiin käytännön tasolla osoittaa, että me kaikki olemme huolehtimassa maatalouden kannattavuudesta ja tuotantoedellytyksistä, koska se hän on tämän koko kokonaisuuden aivan tärkein asia, että viljelijöitten toimeentulo turvataan ja maataloustuotanto on kannattavaa. Silloin koko ruokaketjun peruslähtökohta on kunnossa.

17.23 Harry Wallin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hieman hämmästytti edustaja Rantakankaan puheenvuoro, kun tätä ruokapoliittista selontekoa on tehty niin hyvässä yhteistyössä ja yksimielisesti. Ei voi oikeastaan siihen muuta sanoa kuin sen, että tässä ruokapoliittisessa selonteossa ei mainita mitään näitä kohtia, mitä te nostitte esille, ja tämä oli yksimielinen ja siihen ei jätetty mitään vastalauseita. Muistaakseni myöskin valtiovarainvaliokunnan maatalousjaosto on ollut kaikissa näissä kriisitukipaketeissa ynnä muissa yksimielinen, sielläkin on ollut yksimielisyyttä.

Ministeri Leppä, kun valiokunta sai tämän ruokapoliittisen selonteon valmiiksi, sen jälkeen me olemme vierailleet viime viikolla Farmari 100 -näyttelyssä, joka onnistui erinomaisesti. 95 000 suomalaista tutustui Farmari-näyttelyyn neljän päivän aikana. Itse olin siellä kahtena päivänä. Kansalaiset suhtautuivat erittäin positiivisesti kotimaisen ruuan tuotantoon. Runsaasti lapsiperheitä, jotka erityisesti siellä kotieläinalueella vierailivat, kone-esittely ja kotimainen ruoka aivan keskiössä. Ei juurikaan poikkeavia mielipiteitä tullut, ja se on hieno asia. [Puhemies koputtaa] Sitten vierailimme myöskin tilalla, jossa oli tuotantotehokkuus nostettu huippuunsa. Miten voitaisiin näitä hyviä käytäntöjä siirtää myöskin muille tiloille? 10 000 kiloa hehtaarille oli tulos [Puhemies: Aika!] ja keskimäärin... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

17.24 Lasse Hautala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Silloin kun laaditaan selontekoja, ja niin kuin tässäkin on nimenä Ruoka2030-selonteko, niin se nojaa vahvasti tulevaisuuteen. Meidän on kiinnitettävä huomiota siihen, millä saralla me voimme kehittyä.

Tässä valiokunnan mietinnössä on nostettu erityisesti kehityskohteena tämä ruuan markkinointi ja vienti, johon ministerikin täällä äsken viittasi. Uusien tuotteiden ja markkinoiden syntyessä ja ruokayritysten käytössä on oltava riittävästi osaavaa työvoimaa ja osaamista niin, että mahdollisuuksiin pystytään vastaamaan parhaalla mahdollisella tavalla. Erityisesti asiantuntijakuulemisissa tuli tarve näistä ammattikorkeakoulutasoisista koulutustarpeista. Kysyisinkin nyt ministeriltä, kun tuossa sanoitte, että tässä on jo lähdetty etenemään: millaisia ovat nyt olleet ne konkreettiset toimenpiteet, millä on voitu tätä viennin koulutusta erityisesti elintarvikealalla viedä eteenpäin?

17.25 Mats Nylund r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maa- ja metsätalousministeriö ja valtioneuvosto ovat tehneet hyvän selonteon, ja valiokunta on käsitellyt sen erittäin hyvässä yhteistyössä. Haluan alleviivata, että oppositiota on kuultu samalla tavalla kuin hallituspuolueita.

Nostan esille nimenomaan tämän minusta suurimman uhan Suomen ruokapolitiikalle eli nimenomaan alkutuottajan heikon kannattavuuden. Se tulee esille erittäin hyvin valiokunnan mietinnössä, ja siellä sanotaan myös, että merkittävin keino, ehkä, vaikuttaa maatalo-

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

uteen on nimenomaan markkinahinnat. Me emme voi vaikuttaa markkinahintoihin globaalissa taloudessa, mutta voimme vaikuttaa niihin Suomessa. Ei voi jatkaa näin, että meillä on koko maailman puhtain, turvallisin ja paras jäljitettävyyttä — ja se menee halpuuttamisen kautta markkinoille. Siksi tämä ensimmäinen ponsi on laitettu tänne, ja me odotamme kaikki mielenkiinnolla, millä tavalla ministeri ja hallitus vastaavat tähän. — Kiitos.

17.27 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maatalouspolitiikassa ei ole edessä suuria päätöksiä seuraavan kahden vuoden aikana. Tämä näkyy myös hallituksen puoliväliriihen linjauksissa, joissa vahvistetaan vain se, mitä aikaisemmin on sovittu ja tiedetty. Ministeri Leppä ei kuitenkaan tule pääsemään helpolla, sillä vaikka yhteisessä maatalouspolitiikassa eletään tiettyä suvantovaihetta, valmistautumisen uuteen vuonna 2021 alkavaan rahastokautteen on pakko olla tiivistä. Meillä on jo asetettu uudistuksen strategia- ja ohjausryhmä. EU:n komission rahoituskehys ja lainsäädäntöesitykset saataneen loppuvuodesta 2018. Lopulliset ratkaisut tulisi tehdä vuoden 2019 jälkipuoliskolla Suomen puheenjohtajakaudella, mutta vielä ei tiedetä, onko siihen valmiutta muun muassa EU:n komission vaihtumisen takia. Ison-Britannian ero EU:sta aiheuttaa dramaattisen rahoitusaukon ja vaikeuttaa muutoinkin hankalaa tilannetta. Kysyisin ministeri Leppältä: onko teille jo muodostunut näkemys siitä, miten seuraavalla rahastokaudella selvittäään niin, ettei viljelijöiden tulotaso dramaattisesti laske täällä Suomessa?

17.28 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos hyvästä mietinnöstä ja erinomaisesti kohdennetuista lausumista. Suomalainen ruoka on puhdasta ja laadultaan hyvää, ja tämä on tärkeää muistaa myös matkailun edistämisessä. Mielenkiinto esimerkiksi luonto- ja green care -matkailua kohtaan on koko ajan lisääntynyt, ja lähellä tuotettu suomalainen ruoka sopii hyvin green care -matkailuun myyntivaliksi. Uskon siihen, että suomalaisella puhtaalla ruualla on kysyntää myös maailmanmarkkinoilla. Eli nyt todellakin tarvitaan markkinointi- ja myyntiosaamista ja uskoa siihen, että suomalainen ruoka ja vesi on kasvava vientiala. Meillä on siis erinomainen tuote, mutta markkinointi ja myyntiosaaminen kyllä jonkun verran ontuu.

17.29 Juha Pylväs kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielenkiinnolla painin tuossa korvan taakse, kun kuuntelin ministerin kommentit tästä normien purusta: Elin-tarvikeketjuun kohdistuu voimakas sääntely, josta suurin osa tulee EU:sta. Itse näkisin kuitenkin tulevaisuudessa, että uudenlainen ruuan jakeluketju tulee muuttamaan markkinoita suoramyynnin tai suoraoston lisääntyessä. Toisaalta uudenlainen osallistuminen vaikkapa siten, että kuluttajat voivat hankkia tai ostaa osuuden tilasta oman tuotantoeläimen muodossa tai vastaavasti ja tällä lailla välittää toiveet tuotantotavasta ja tuotantomuodosta sekä tuotteesta tuottajalle, mahdollistaa sen, että kuluttaja saa haluamallaan tavalla sen ruokansa sitten tuotettavan. Ministeriltä kysyisinkin tähän liittyen: onko edelleen tavoitteena purkaa turhan tiukkaa sääntelyä, jotta uudenlainen omistajuus voisi kehittyä ja olisi mahdollista?

17.30 Katja Hänninen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minäkin yhdyin niihin kiitoksiin, joita tässä salissa on sadellut, elikkä tämä selonteko on kyllä tosi hyvä ja hyvä työkalu meille kaikille ruokapoliittiseen keskusteluun ja lainsäädäntötyöhön.

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

"Ihminen on sitä mitä syö" ja "hyvä ruoka, parempi mieli" ovat tuttuja sanontoja ja ker-
tovat hyvin sen, mikä merkitys ruualla ja ravinnolla on meille ihmisille. Kotimainen ruoka
on todellakin laadukasta ja puhdasta ja eettistä, ja kotimainen ruokaketju työllistää noin
340 000 ihmistä, ja se on tosi tärkeä asia.

Meillä on myös ruokapoliittisia haasteita, joita täällä on jo nostettu esiin, eli elintar-
vikeomavaraisuus ja huoltovarmuus on aina pystyttävä turvaamaan kaikissa olosuhteissa,
ruokahävikkiä on pienennettävä ja alkuperämerkinnät on saatava myös ravintolaruokiin ja
kaikkiin muihinkin vähän selvemmiksi, ja tietysti me kaikki jaamme huolen tuottajien toi-
meentulosta ja heidän jaksamisestaan emmekä todellakaan halua mitään lomitusjärjestel-
mää romuttaa.

Kysyisin teiltä, arvoisa ministeri: Miten me saisimme kaikkien meidän lautasillemme
kotimaisia kasviksia ja juureksia ja hedelmiä? Voisiko esimerkiksi verotusta joiltakin osin
keventää, jottei lompakon paksuudesta ainakaan [Puhemies koputtaa] jäisi kiinni terveel-
linen ravinto?

17.31 Kauko Juhantalo kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Erittäin
hyvä selonteko, ja ministerin täydentävät vastaukset olivat vallan mainioita. Kiinnitän huo-
miota näihin keskeisiin asioihin: kannattavuuteen, paikalliseen lähiruokaan ja viennin kan-
nattavuuteen, sen lisäksi tähän hävikkikeskusteluun. Päiväys ja hävikki kulkevat käsi kä-
dessä. Yhdyn puheenjohtaja Kalmarin kannanottoon, että päiväyksen pitäisi olla vain niis-
sä, joissa on terveys vaarassa.

Mitä tulee vientiin ja viennissä veden ja ruuan puhtauden korostamiseen: Se on vain osa
suomalaista vientiä. Viennin täytyy kohdistua massoille. Mikään maa ei tuota kansalaisille
muuta kuin puhdasta ruokaa. Meidän tuotteella täytyy olla tarina, ja tarinasta on muodos-
tettava brändi. Puhtaus on osa sitä brändiä, mutta me korostamme liikaa tätä puhtautta ja
hyvää vettä, koska ei sillä vienti mene muuta kuin pienelle osalle.

17.33 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vastaa en-
siksi edustaja Nurmisen kysymykseen siitä, milloin ruokahävikkikeskustelu käydään tai
tämä aloite käsitellään. Itse asiassa kuulimme erittäin laajalti myös tästä asiasta asiantun-
tijoita ja otimme sen jo tässä selonteossa huomioon. Yhteinen toteamuksemme oli se, että
etenemme vapaaehtoiselta pohjalta, aivan kuten ministerikin tuossa totesi, ja sen sijaan
nostamme näitä hyviä käytäntöjä ja puramme normeja niin, että saamme ruokahävikkiä vä-
henemään. Ruoka voidaan hävittää syömällä niin julkisista keittiöistä kuin muutoinkin, ja
esimerkiksi hävikkipuntareita on monissa julkisissa keittiöissä. Logistiikkaan ja ruoka-
avun jakamisongelmiin tulee löytää ratkaisuja paikallisesti.

Sarkkiselle toteaisin, että toki hyönteisravinto, öljyhamppu, kaikki uusi, vaikka kaura-
maito, kannattaa ottaa vakavasti, mutta sen sijaan lihantuotannon tulevaisuus on Suomessa
oikeastaan paremmassa moodissa kuin nykypäivänä ilmastonmuutoksen seurauksena, sil-
lä meillä vettä riittää ja voi olla niin, että kannattavuus suhteellisesti [Puhemies koputtaa]
paranee.

17.34 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin pitää kiittää
vielä valiokuntaa tästä hyvästä työstä tämän keskustelun laajentamisessa ja kattavasta
asiantuntijakuulemisesta. Ehkä itse pohdin, että se on hyvä, että hävikki on sisällytetty tä-
hän selontekoon ja mietintöön, mutta näkisin, että ehkä tämän lakialoitteenkin kautta voisi

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

harkita jotain erillistä lakipakettia, joka voisi tähdätä vielä enemmän näihin hyviin käytäntöihin ja nimenomaan normien purkuun, ei niinkään ehkä lainsäädännön lisäämiseen, mutta jollain tavalla sitä voisi erillisenäkin kokonaisuutena edistää ja laajentaa.

Näin ollen kysyn vielä ministeriltä, kun täällä on määritelty tavoitteita hävikin pienentämiseksi: Miten näette, kuinka kunnianhimoisia tavoitteita nyt pitää edistää ja mikä on se tavoitetaso, että jos sitä ei saavuteta, niin ryhdytään eri toimenpiteisiin kuin näihin vapaaehtoiisiin? Miten näette tämän keskustelun ja sen tason Suomessa?

17.35 Eerikki Viljanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on tänään pidetty erittäin hyviä puheenvuoroja. Tosin edustaja Karimäen puheenvuoro nosti mieleeni kysymyksen, millaisia oikein ovat ne nykyistä eettisemmät maatalouden tukimuodot, joita edustaja Karimäki omassa puheenvuorossaan peräänkuulutti. On todennäköistä, että toive eettisemmistä tukimuodoista on helppo täällä tänään lausua ääneen, mutta sen oikeudenmukainen toteuttaminen elävässä elämässä saattaa olla sitten kokonaan toinen juttu. Harmi, että edustaja Karimäki ehti jo lähteä täältä istunnosta, mutta ehkä hän selvittää tätä yksityiskohtaa puheestaan myöhemmin. Toki voin kysyä: tunteeko ministeri Leppä eettisempää tukijärjestelmää kuin tämä nykyinen, mikä meillä on käytössä?

17.36 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viljelijöitä askaruttaa tämän rahastokauden viimeisen vuoden rahoitus, sillä ympäristökorvauksen määrärahat eivät riitä. Tämä johtuu siitä, että rahaa on kulumassa ennakoitua enemmän suojavaivahyökkäyksiin, peltojen talviaikaiseen kasvipeitteisyyteen, kerääjäkasveihin ynnä muihin. Rahaa löytyy vain Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman sisältä varojen käyttötarkoitusta muuttamalla. Ympäristökorvauksen vuotuinen varojen tarve on 240 miljoonan euron luokkaa, josta Suomen maksuosuus on 58 prosenttia ja EU:n 42 prosenttia. Jos ympäristökorvausta ei pystyttäisi maksamaan vuonna 2020, viljelijä menettäisi lohko-kohtaisen toimenpiteiden korvauksen lisäksi myös ympäristökorvauksen perustason korvauksen. Vaikka nykyisten ympäristösitoumusten viimeinen vuosi on 2019, viljelijä tietenkään koki vetäytymisen vuoden 2020 ympäristökorvauksesta lupausten pettämiseksi, ja tähän se olisikin. Onko jo suunnitelmia tämän hankalan asian ratkaisemiseen?

17.38 Mats Nylund r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En voi tietenkään vastata, mitä edustaja Karimäki tarkoitti eettisellä tuella, mutta minä vastaan, mitä minä itse näen siellä. Minusta tuki, joka edesauttaa hyvän ruuan tuottamista, nimenomaan tuki, joka tukee tuotantoa, on kyllä eettinen. [Eerikki Viljanen: Samaa mieltä!] Meillä on muita tukia, jotka jopa johtavat siihen, että on kannattavampaa olla tuottamatta. Minusta ne ovat vähemmän eettisiä. Valitettavasti WTO-säännöt eivät salli enää suoraan tuotantoon sidottua tukea — meillä on Suomessa jonkin verran sellaisia — mutta siihen suuntaan pitäisi mennä. Myös yhteiskunta odottaa sitä meiltä. — Kiitos.

Puhemies Maria Lohela: Edustajat Kalmari, Wallin ja Hautala ja sitten ministerin puheenvuoro, ja sen jälkeen jatketaan puhujalistaa.

17.39 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oli ilo kuulla se, että ministeri tarttui kaikkiin näihin meidän ponsiimme todella edistyksellisesti ja vie näitä eteenpäin. Toisaalta on varmasti hyvä tietää, että kun esimerkiksi se selvitys ruoka-

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

markkinoiden toimista tulee ja tarvittavia toimenpiteitä tarvitaan, sille on nyt sitten eduskunnan selkänöja.

Haluaisin kysyä vielä viintiin tähtäävistä toimenpiteistä. Joskus nämä voivat olla pieniäkin. Puhuimme tässä koko ketjun yhteistyöstä, ja mainitsin itsekin tuossa puheessani esimerkiksi kokkimaajoukkueen. Voisiko uudella tavalla miettiä viennin edistämistä niin, että silloin, kun kohdennettuja vähäisiä tarpeita on, niihin kannattaa panostaa, jos arvelemme, että lopputuloksena voi olla isokin brändin nosto suomalaisille tuotteille?

17.40 Harry Wallin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Asiantuntija-kuulemisen yhteydessä meillä vieraili Euroopan tilintarkastustuomioistuimen jäseniä Ville Itälän johdolla. Siellä me saimme kuulla, mikä ruokahävikin tilanne on Euroopan unionin alueella. Asiantuntija kertoi, että Pohjoismaat hyvin hoitavat tätä asiaa. Nyt tämä EU:n ja YK:n tavoite vuoteen 2030 leikata ruokahävikkiä 50 prosentilla tarkoittaa aika isoa asiaa täällä Suomessa. Mutta mikä käsitys teillä on siitä, minkälainen tilanne on Euroopassa? Nämä asiantuntijat sanoivat, että Pohjoismaissa tämä on kuitenkin aika hyvin hoidettu.

17.40 Lasse Hautala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Harry Wallin tuossa äskeistä edeltäneessä puheenvuorossaan nosti esille pohjalaisen maatilatilan, jossa on päästy noin 10 000 kilon hehtaarisatoon. Tämä tietysti tarkoittaa sitä, että tilalla on satsattava sekä teknologiseen kehitykseen että myöskin tarkkuuteen ja täsmäviljelyyn. Maa- ja metsätalousministeriön talousarviossa on aina nimenomaan neuvontaan satsattuja rahoja, ja nyt viime aikoina niitä on kohdennettu erityisesti talousneuvontaan. Mutta onko ministeriössä mietitty sitä, että suunnattaisiin myöskin sitten yhä enempi voimavaroja tähän tekniseen edistymiseen ja täsmäviljelyyn?

Toinen kysymys, minkä edustaja Nylund täällä näitten tukien kohdentamisesta otti esille: oletteko vielä Eurooppa-käynneillänne ottaneet huomioon sitä, että tulisi eriyttää maataloustuotantoa ja ympäristökysymyksiä enempi, mikä mahdollistaisi sitten nimenomaan tämän tukien kohdentamisen varsinaiseen tuotantoon?

Puhemies Maria Lohela: Ja seuraavaksi ministeri Leppä, enintään 5 minuuttia, olkaa hyvä. Sitten jatketaan puhujalistaa.

17.42 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Rouva puhemies! Kiitoksia erinomaisista kysymyksistä ja kommentteista, yritän vastata niin moneen kuin ehdin.

Täällä edustajat Sarkkinen ja Nylund kysyivät — ja monet monet muutkin — sitä, että mitä tapahtuu ja mitä tehdään, että ruokaketjussa viljelijän asema paranee ja sitä kautta kannattavuus. Olen tuossa aikaisemminkin julkisuuteen sanonut, että sen jälkeen kun Ilkka Mäkelä, selvityshenkilö, on raporttinsa antanut, on johtopäätösten aika. Näihin asioihin palataan ennen syksyä, en mene näiden asioiden edelle, vaan nyt tämän kuun lopussa tuo raportti luovutetaan, ja sitten on aika sitä silmäillä ja tehdä siitä johtopäätöksiä.

Sitten monessa puheenvuorossa — edustaja Sarkkisen ja muutaman muun — nousi esille eettinen, ilmastoystävällinen tuotanto, ja kyllähän se niin on, kun katsotaan tätä eurooppalaista vertailua, että Suomessa maatalousruuantuotanto kestävyydellä mitattuna on aivan huippuluokkaa. Meillä on ympäristökorvausjärjestelmät, joista monet ovat ottaneet oppia ja käyvät täällä ottamassa oppia, ja kyllä se on ehdottomasti niin, että me olemme täällä etulyöntiasemassa osaamisemme myötä. Totta kai meilläkin aina kehitettävää on,

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

mutta pitää muistaa se, että tässä pitää myöskin koko ajan pitää mielessä, että meidän pitää tuottaa myös sitä ruokaa. Ja mitä parempi sato, sen enemmän se ottaa tuolta ylhäältä päin kasvihuonekaasuja kuin alhaalta päin ravinteita ja valuvat ympäristövaikutukset ovat sen pienempiä. Tämä tahtoo unohtua.

Edustaja Hakanen kysyi täällä toimia pienimuotoisen toiminnan edistämiseksi. Niitä tehdään edelleen lisää, ja totta on se, että niiden pitää olla senkaltaisia, että niillä pystyy myöskin toimeen tulemaan, ja kannattavan toiminnan edellytykset pitää olla. Tätä norminpurkaa tehdään kaiken aikaa.

Edustaja Wallin peräsi täällä vastausta siihen, millä tavoin viljelijöiden osaamista kohennetaan. Sitä pitää meidän tehdä kaikilla yrittämisen aloilla, se on selvä asia. Tässä se benchmarkkaus viljelijöiden kesken on yksi äärimmäisen tärkeä asia, jota esimerkiksi ProAgria erittäin vahvasti vie eteenpäin pienryhmätyöskentelyllä ja monin muin keinoin, digitaalisin keinoin ja niin edelleen.

Edustaja Hautala kysyi — ja monet muut myös — koulutuksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö ovat aloittaneet keskustelut tästä asiasta, että miten amk-tasoisista vientikoulutusta saadaan edistettyä. Selkeästi eri puolilla Suomea on mielenkiinto herännyt, että sitä voitaisiin koulutuksen tarjoajien taholta järjestää, ja siinä varmasti, ja toivon mukaan, pystytään edistymään.

Edustaja Kiviranta otti esille uuden yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisen, CAP 2020:n. Tässä tullaan isoon kysymykseen, joka liittyy brexitiin: me emme kukaan voi tietää tarkasti, minkälainen rahoitusvaje sieltä tulee — todennäköisesti tulee. Muutoinkin rahoituskehysten osalta se on vielä auki. Meidän pitää myöskin varautua siihen, että me puolustamme voimakkaasti sitä rahoituskehystä, jota meillä tällä hetkellä ruuantuotantoon, maatalouteen pidetään yllä, jotta sitä aukkoa ei viljelijöille tulisi. Budjettiaukko on olemassa, se tiedetään. Ja sama juttu tässä, jo vuonna 2019—2020 tämän edessä ollaan. Tämän asian osalta valmistelutyöt ovat alkaneet, ja katsotaan, mihin asti tässä päästään. Mutta se on selvää, että tämä meidän täytyy pitää tiukasti mielessä.

Edustaja Mäkisalo-Ropponen otti esille ruuan, matkailun ja green caren yhteistyön, ja tässä on iso mahdollisuus maaseudun yritystoiminnalle, ehdottomasti, tässä on kysyntää eri puolilla maailmaa vaikka kuinka paljon.

Sitten edustaja Juhantalo otti esille myös erittäin tärkeän asian vientiin liittyen, ja se on brändi. Ilman brändiä me emme voi menestyä, se on ihan päivänselvä asia, ja siksi meidän pitää myöskin — niin kuin tuossa omassa aikaisemmassa puheenvuorossani sanoin — löytää lisää resursseja, jotta me pystymme vientiä edistämään ja brändejä vahvistamaan. Lisäpanoksia näihin meillä pitää tulla, tätä asiaa erittäin moni edustajista täällä myöskin peräänkuulutti.

Puhemies! Lopuksi ruokahävikistä: Ruokahävikin osalta vuosina 2011—2012 on tehty selvityksiä ruokaketjun eri osien kohdalla, mutta silloin tulkinnat siitä, mikä katsotaan ruokahävikiksi, vaihtelivat, ja siksi tämä asia täytyy ottaa uudelleen tarkasteluun. Tämä tarkastelu, uudelleentarkastelu, käynnistyy lähiaikoina, ja sen myötä sitten tehdään uusia johdopäätöksiä, että mitä toimia tarvitaan.

Ja ihan lopuksi, puhemies, totean, että ruualla on hinta mutta ruualla on myös arvo. Meidän ruokamme — joka täällä tuotetaan eettisesti ja ympäristönormeilla mitattuna erinomaisen kestäväällä tavalla, salmonellavapaasti, antibioottivapaasti, hormonivapaasti ja niin edelleen — täytyy menestyä maailmalla. Mutta vientiosaamista tarvitaan, vientipon-

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

nisteluja tarvitaan ja sitä, että meidän markkinat toimivat oikeudenmukaisemmin kuin nyt.
— Kiitos.

Puhemies Maria Lohela: Siirrytään puhujalistalle. Puhujalistaa käydään eteenpäin siis kello 18.10 saakka eli ehditään joitakin puheenvuoroja ottaa ennen keskustelun keskeyttämistä.

17.47 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Poimin tässä puheenvuorossani mietinnöstä vain yhden mielenkiintoisen ja omasta mielestäni tärkeän näkökulman, vaikka tästä mietinnöstä riittäisi kyllä paljon muutakin tärkeää puhetta.

Olen erittäin tyytyväinen siihen, että ruuan, ravitsemuksen ja kansanterveyden yhteyteen on mietinnössä kiinnitetty paljon huomiota. Terveellisellä ravitsemuksella voidaan nimittäin ennaltaehkäistä mutta myös hoitaa monia kansanterveysongelmiamme. Kysymys on ihmisten hyvinvoinnista ja elämänlaadusta, mutta myös kansantaloudesta, sillä monet kansanterveysongelmamme liittyvät ravitsemukseen. Oikealla ruokavaliolla voidaan ennaltaehkäistä esimerkiksi sydän- ja verisuonisairauksia sekä muistisairauksia.

Ihmiset toki itse tekevät valintansa, mutta myös monilla politiikan keinoilla voidaan valintoja ohjata terveellisempään suuntaan. Esimerkiksi verotus on hyvä tapa ohjata kuluttotottumuksia ja tuotekehitystä ravitsemuksellisesti parempaan suuntaan. Keskeistä on se, että teemme terveellisten valintojen tekemisen kansalaisille mahdollisimman helpoksi. Tämä edellyttää tiedon lisäämistä eri tuoteryhmien terveellisyydestä ja myös epäterveellisyydestä ja toisaalta terveellisten vaihtoehtojen houkuttelevaksi tekemistä. Vaikka suomalaiset tietävät paljon ravitsemukseen liittyvistä asioista, niin edelleen tiedottamista on lisättävä. Lisäksi tuotepakkauksissa tulisi olla selkeät merkinnät, mitä tuote sisältää, ja niin isolla kirjoitettuna, että sen pystyy lukemaan ilman suurennuslasia.

Myös lähiruuan ja luomuruuan pitäisi olla kuluttajien helposti löydettävissä ja valittavissa. Jos luomu- ja lähiruokaa olisi helposti saatavissa, uskon monen suomalaisen haluvan valita juuri näitä vaihtoehtoja.

Suomalaiset ruokailevat nykyisin paljon kouluissa, työpaikkaravintoloissa sekä muissa yhteisöllisissä ruokailupaikoissa, ja sen takia näiden yhteisruokailujen terveellisyyteen vaikuttamalla voidaan tehokkaasti parantaa kansanterveyttä. Tutkimuksissa on osoitettu jo esimerkiksi sellainen, että jo vähäinen suolan määrän vähentäminen joukkoruokailussa on tärkeä ja merkittävä kansanterveyttä parantava teko. Joukkoruokailuissa lähiruuan käyttäminen olisi monella tavalla myös kestävä kehityksen edistämistä, ja sen takia tämä olisi ajankohtainen aihe.

17.50 Lasse Hautala kesk: Arvoisa rouva puhemies! Selonteossa todetaan, että kotimaisen ruokajärjestelmän kilpailukyvyyn perusta on kestävä, laadukas, eettinen ja kilpailukykyinen alkutuotanto. Se on koko kotimaisen ruokaketjun ja ketjun luomien kaiken kaikkiaan 340 000 työpaikan perusta. Jos alkutuotanto ei ole kannattavaa ja menettää kehitysedellytyksensä, tulee koko suomalainen ruokaketju ennemmin tai myöhemmin kärsimään siitä kouriintuntuvalla tavalla. Tämä on tunnustettu valiokunnan mietinnössä selvin sanoin. Siinä vaaditaan, että alkutuotannon heikon kannattavuuden parantamisen tulee olla ruokapolitiikan perustana.

Tällä hallituskaudella on kohdistettu määrätietoisesti panostuksia uusien vientikohteiden löytämiseen suomalaiselle ruualle. Tähän mennessä on onnistuttu avaamaan esimer-

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

kiksi Kiinan-markkinoita suomalaiselle sianlihalle ja kaurahiutaleille. Suuri kiitos hallitukselle näiden asioiden edistämisestä. Tätä työtä on tärkeä jatkaa, sillä ainoa tapa kohentaa kotimaisen ruuantuotannon kannattavuutta ja kehitysedellytyksiä on löytää uusia markkinoita ulkomailta.

Toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia on otettu selonteossa laajasti huomioon. Globaali väestönkasvu, ilmastonmuutos, voimistuvat sään ääri-ilmiöt, muuttuvat viljelyolosuhteet sekä esimerkiksi kasvitaudeista tai -tuholaisista johtuva satovahingon uhka aiheuttavat kasvavia riskejä kansainvälisillä ruokamarkkinoilla. Tässä tilanteessa myös Suomen on tärkeä huolehtia omasta ruokaturvastaan.

Ruuantuotannon jokaisessa vaiheessa tehdään monipuolista tuotekehitys- ja -tutkimustyötä. Alkutuotannon koneellistuminen ja tuotantomenetelmien kehittyminen jatkuvat vaikeasta kannattavuustilanteesta huolimatta. Jalostusportaan tekemä tuotekehitys vie alaa jatkuvasti eteenpäin, kun uudet tuotteet mahdollistavat korkeamman jalostusasteen saavuttamisen. Esimerkiksi laktoosittomien maitotuotteiden alueella Suomi on maailman kärkeä. Uusien ruokainnovaatioiden tuotteistaminen on ruokateollisuuden kehityksen kannalta korvaamattoman tärkeää. Kehitystyötä tehdään myös ruuan kestävyuden, jäljitettävyyden ja puhtauden parantamiseksi.

Arvoisa puhemies! Ruuan arvostus on otettu tässä selonteossa yhdeksi kantavaksi teemmaksi. Siihen todellakin on syynsä, sillä suomalaisessa ruuassa yhdistyy useita ansiokkaita ja globaalisti ainutlaatuisia tekijöitä. Suomalainen ruoka on todistetusti Euroopan puhtainta. Tästä Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen on antanut meille vahvistuksen nimeämällä meidän ruokamme Euroopan puhtaimmaksi. Meillä käytetään erittäin vähän antibiootteja, eläimille ei syötetä kestävästi soijaa, geenimuuntelua ei harjoiteta ja eläinten hyvinvoinnista huolehditaan yksilökohtaisesti. Missään muualla tähän ei pystytä.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä selonteko antaa hyvät osviitat tulevaisuuden koko elintarvikeketjun kehittämiseksi.

17.54 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käytetty hyviä puheenvuoroja ja selontekoa arvostetaan, ja täällä on tullut hyviä argumentteja siitä, millä tavalla myöskin — niin kuin edustaja Hautala viimeksi kertoi — arvostus on lisääntynyt. Kyllä tämä keskustelu ja tämä selonteko tuovat koko tuottajaketjuun, koko elintarviketeollisuuden kuluttajan arvostusta.

Mutta tämä kannattavuus, minkä edustaja Nylund täällä toi esille, on juuri se lähtökohta — että koko elintarvikeketjun työpaikat turvataan sillä kannattavalla alkutuotannolla ja sillä, että me saamme jatkossa myöskin tukipolitiikan siihen suuntaan, jolla turvataan myöskin tulevien sukupolvien työt siellä maataloilla. Millä tavalla sitten voidaan vaikuttaa tähän tukipakettiin, niin totta kai valmistelu on nyt täysillä käynnissä uudelle maatalouspolitiikalle. Siihen pitää vaikuttaa kaikella tavalla, mitä voidaan, ja siihen kannustan myöskin ministeri Leppää aina käyttämään aikaa, jotta saadaan siitä entistä parempi ja rakentavampi. Kuten tässä myöskin tuotiin esille, meidän pitää vielä katsoa se tuotantoon sidottujen tukien mahdollisuuden lisääminen, koska se on ainoa sitä, mikä tuo sitä eettisyyden arvoa ja kuluttajan silmissä myöskin lisäarvostusta.

Kokonaisuudessaan tähän ruokaketjun parantamiseen ja siihen, mitä nyt selvitysmies Mäkelä tekee parasta aikaa — minkä ministeri toi esille myöskin, että tämän kuun loppuun mennessä tämä selvitystyö valmistuu — ja niihin johtopäätöksiin, jotka sen jälkeen odo-

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

tamme ministerin tekevän, ovat kyllä, arvoisa ministeri, odotukset aika kovat, sillä me tarvitsemme nopeaa toimintaa myös siihen, että tämä ketju tulee entistä kannattavammaksi ja entistä paremmin tulonjako toteutettua.

Sitten otan yhden kysymyksen vielä ministerille: Tuolla mainitaan yhdessä lauseessa nykyinen eläinsuojelutilanne, eläinten hyvinvointi, ja täällä salissa myöskin vihreitten edustaja Karimäki otti esille sen, että nyt valmistelussa oleva eläinsuojelulainsäädäntö ei tule vielä hänen mielestään pohjoismaiselle tasolle. Minä olen ihan eri mieltä ja kysynkin ministerin kantaa siihen, että sillä valmistelussa olevalla lainsäädännöllä ollaan pääsemässä kyllä aivan huipputilanteeseen.

17.57 Harry Wallin sd: Arvoisa puhemies! Maaliskuussa eduskunnalle annettua ruokapoliittista selontekoa on käsitelty eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnassa pitkään ja perusteellisesti. Valiokunta kuuli yli 40:tä asiantuntijaa. Yhteisymmärrys ja näkemys suomalaisesta maataloudesta, kotimaisen ruoka- ja elintarviketuotannon merkityksestä sekä suomalaisen ruuan tulevaisuudesta oli selkeä. Selonteko sai valiokunnassa arvoisensa käsitteilyn, sillä suomalainen ruoka on kaikille valiokunnan jäsenille yhteinen asia, jota halutaan edistää. Valiokunta ymmärsi, että 340 000 työpaikkaa elintarvikeketjussa ja 15 miljardin arvonlisäys kansantaloudelle, minkä ruoka-ala tuottaa, eivät ole pieniä tai yhdentekeviä asioita. On tärkeää ymmärtää, että maatalous ei ole jotakin, jonka voi siirtää Suomesta ulkomaille, sillä kotimaisen tuotannon kannattavuus, kehittäminen, säilyttäminen Suomessa on turvallisuus- ja huoltovarmuuskysymys, josta ei voi tinkiä.

Arvoisa puhemies! Ruokaan ja ruokapolitiikkaan liittyy valtava määrä asioita viennistä terveyskysymyksiin, koulutuksesta tuotantoeläinten hyvinvointiin, tutkimusta ja tuotekehitystä unohtamatta. Ruoka on bisnestä, se on politiikkaa, ja se on nykyihmiselle myös keino erottautua ja kertoa itsestään. Ruoka on ihmiskeholle polttoainetta, minkä valitettavasti liian suuri määrä suomalaisista joutuu hakemaan ruokajonoista. Ruokaturva on niin ikään globaali kysymys. Ilmastonmuutos tulee lisäämään satovaihteluita ja nälänhätää sekä puutetta puhtaasta vedestä ja tämän myötä antaa kasvualustaa myös ääriajattelulle.

Länsimainen yltyköllisyys, ihmisten piittaamattomuus sekä kauppojen valtaiset, jatkuvasti saatavilla olevat valikoimat aiheuttavat ruokahävikkiä, josta on tullut ruokakeskustelun kuuma aihe ja vastuullisuuskysymys. Valiokunta käsitteleekin hävikin vähentämiskeinoja ja tarpeita perusteellisesti ja ansiokkaasti. Mietinnössä asetetaan tarkat askelmerkit sille, miten hävikin torjumista aiotaan tehostaa. Aivan ensiksi tarvitaan mittarit ja selkeät numeraaliset tavoitteet, jotta tiedämme hävikin tarkan määrän ja voimme nähdä, kuinka eri toimenpiteet purevat. Elintarvikkeiden päiväysmerkintöjen merkitsemisvaatimuksia on kevennettävä, niin kuin puheenjohtaja Kalmarikin totesi. Ruoka-avun jakelun toimintatapoja on tehostettava muun muassa Vantaan mallin mukaisesti. YK:n ja EU:n komission tavoite on puolittaa hävikki vuoteen 2030 mennessä. Tavoite on kunnianhimoinen mutta saavutettavissa. Myös lainsäädännön kehittäminen täytyy pitää mukana hävikkikeskustelussa, mikäli vapaaehtoiset keinot eivät pure.

Arvoisa puhemies! Ruuan arvostamisesta: Sukupolvet, jotka eivät ole kokeneet puutetta tai niukkuutta sillä tavoin kuin 1900-luvun alkupuoliskolla syntyneet ovat sen kokeneet, suhtautuvat luonnollisesti ruokaan eri tavalla. Heille ruokaa on aina ollut saatavilla runsaasti tai ainakin riittävästi, ja hyvä niin. Ruuan arvostaminen lähtee kotikasvatuksesta nuoresta iästä lähtien. Kouluilla ja päiväkodeilla on niin ikään suuri rooli. Maksuton ja terveellinen ruokailu kouluissa ja päiväkodeissa on suomalainen erikoisuus, jolla on sekä ra-

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

vitsemuksellinen, kasvatuksellinen että tasa-arvoa lasten välillä luova tärkeä merkitys. Maksuttomasta laadukkaasta ruokailusta tulee pitää kiinni tiukoissakin taloudellisissa tilanteissa, joita kunnat kohtaavat.

Tässä lopuksi haluaisin erityisesti kiittää valiokunnan jäseniä ja erityisesti puheenjohtaja Kalmaria hyvästä yhteistyöstä. Tästä on hyvä jatkaa eteenpäin.

18.01 Juha Pylväs kesk: Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston selonteko ruokapolitiikasta tähtää rohkeasti tulevaan. Valiokunnan mietinnön mukaisesti ruokapoliittisessa selonteossa asetettuja tavoitteita voidaan pitää pääasiassa oikeansuuntaisina. Ruoka on jokaiselle päivittäinen ja tärkeä asia. Ruuasta ja ruuantuotannosta pitäisi meillä jokaisella olla mielihetki. Jokainen meistä voisi hetken käyttää sen pohtimiseen, minkälaista ja miten tuotettua ruokaa tulevaisuudessa haluaa ja voi syödä.

Kotimaisen puhtaan, eläinten hyvinvointia arvostavan tuotantotavan pitäisi olla kaikille entistä vahvemmin päivän selvää. Näin valitettavasti ei ole. Tutkimusten mukaan edelleen ruuan pääasiallinen hankintakriteeri on hinta. Tuotantotavasta tai tuotannon läpinäkyvyydestä ei ollakaan niin kiinnostuneita. Kotimaisen puhtaan ruuantuotannon kannalta tämä bulkkituotanto ei ole kannustavaa nykyiselle vastuulliselle tuotantotavalle. Meille kaikille tämän pitäisi ollakin herättävää. Onko kotimainen ruuantuotanto liian kallista koko ketjun osalta, koska tuottajat painiskelevat jatkuvasti liian alhaisten tuottajahintojen kanssa ja kuluttajat silti pitävät kotimaista ruokaa liian kalliina ostaa? Kotimainen ruoka on tunnetusti puhdasta ja ensiluokkaisesti jäljitettävää. Suomalaisilla sioilla on edelleen saporot ja suomalaisilla kanoilla edelleen nokat. Niilläkin tulisi olla ruuan hinnanmuodostuksessa jokin arvo ja jokin hinta.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuuden ruuantuotannon säilymiseksi on koulutukseen ja tutkimustoimintaan panostaminen entistä tärkeämpää. Maatalous vaatii entistä enemmän yrittäjämäisiä ominaisuuksia, tiukkaa kustannuseurantaa ja markkinointitaitoja. Niihin voidaan riittävällä koulutuksella vastata. Puhdas, eläimet huomioiva tuotantotapa on saatava myös vientimarkkinoilla entistä parempaan nosteeseen jo saavutettujen hyvien ponnistelu- ja lisänsäilytysmahdollisuuksien lisäksi. Markkinointiosaamista voi lisätä koulutuksella. Tutkimukseen panostamalla uudenlaiset tuotantotavat, omistamisen muodot ja automatisaatio mahdollistavat hyvinvointia tuottavat tavat tuottaa ruokaa nykyiseen verrattuna.

Valiokunta korostaa mietinnössään uusien automaatioteknologisten ratkaisujen merkitystä. Tulevaisuuden pellolla kulkevat jos eivät nyt itsekseen kulkevat traktorit niin ainakin alisteiset koneet ihmisen hallinnoiman pääkoneen alaisuudessa. Varsinkin karjataloudessa automaatio ja teknologinen kehitys mullistavat edelleen tuotannon toimintatapoja ja työkuivia. Tämäkin vaatii entistä enemmän koulutuksen sisältöjen uudistamista, jotta uudenlaiseen teknologiseen toimintaympäristöön ja toimintatapoihin löytyy osajia jatkossakin. Rohkea teknologian hyödyntäminen pitää myös mahdollistaa ilman tarpeettoman tiukkaa ja yliennakoivaa sääntelyä. Monet hyvät toiminnan tehostamisen tavat tahtovat kilpistyä tehokkaasti ennakoivaan lainsäädäntöön ja pikkutarkkaan, jopa holhoavaan ohjeistukseen.

Arvoisa puhemies! Valiokunta on mietinnössään yksimielisesti lisännyt viisi lausumaa. Ensimmäisen lausuman mukaisesti pidän itse tärkeänä ruokamarkkinoiden aitoa toimivuutta ja markkinoiden tasapuolisempaa kilpailuasetelmaa. Se on keskeistä koko tuotannonalan tulevaisuudelle.

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

Puhemies Maria Lohela: Ehditään ottaa vielä yksi puheenvuoro. Edustaja Laukkanen on poissa ja edustaja Juhantalo on poissa, joten sen käyttää edustaja Nylund.

18.05 **Mats Nylund r:** Arvoisa rouva puhemies! Ruuan arvostus on noussut. Me näemme sen monella eri tavalla, ja ruokapoliittinen selonteko on yksi niistä. Meillä on vahvat trendit suomalaisessa yhteiskunnassa: alkuperämerkintä tulee näkyviin, puhtaus, arvostetaan "ei antibiootteja", lähiruokaa arvostetaan, luomuruoka kasvaa vuodesta toiseen, suoramyynti kasvaa. Ne ovat kaikki hyviä trendejä, ja ne ovat todellisia, niitä voi mitata.

Mutta vielä vahvempi trendi, paljon vahvempi trendi, on niin kutsuttu halpa ruoka -trendi, ja se vaikuttaa alkutuottajan kannattavuuteen paljon paljon enemmän. On oikein hyvä, jos elintarvikeketjut ja kauppa onnistuvat pienentämään omaa katettaan, mutta valitettavasti se ei aina ole näin. Jos me katsomme esimerkiksi kauppaketjujen kannattavuutta, se on jopa noussut viime vuosina, vaikka ruuan hinta on laskenut. Miksi näin? Siksi, että kilpailu ei toimi niin kuin sen pitää. Se on tullut esille keskustelussa, ja se on tullut esille myös tieteellisessä tutkimuksessa. Sekä kilpailu- ja kuluttajaviranomaisten tutkimuksissa että PTT:n tutkimuksissa on noussut esille, että kauppa käyttää ylivaltaa ketjussa ja joskus jopa vähän ei niin hyväksyttäviä toimintatapoja. Siksi tarvitsemme, aivan kuten maa- ja metsätalousvaliokunta nyt sanoo lausumassa, lainsäädäntötoimenpiteitä. Mitkä ne ovat, sen me näemme. Me odotamme ensin, aivan kuten ministeri sanoo, selvitysmies Ilkka Mäkelän selvitystä. Mutta jotain on pakko tehdä, koska muuten koko pohja putoaa Suomen elintarvikeketjulta. Jos alkutuottaja ei pärjää, jos alkutuottajan kannattavuus ei nouse, meillä ei ole elintarviketyöläisiä ja ruuan tuonti lisääntyy. Meillä ei ole varaa siihen. Nyt on tekojen paikka, ja siksi olen todella tyytyväinen, että maa- ja metsätalousvaliokunta nosti esille myös mietinnössään nimenomaan tämän toimenpideohjelman, joka seuraa tämän eduskuntakäsittelyn jälkeen. — Kiitos.

Puhemies Maria Lohela: Tässä kohtaa keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 18.08.

Keskustelua jatkettiin kello 18.26.

Puhemies Maria Lohela: Seuraavaksi jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytettyä asiakohdan 5 käsittelyä. Jatketaan keskustelua.

18.27 **Kari Kulmala uv:** Arvoisa rouva puhemies! Hieman haluan vielä puhua tästä luomusta. Eli luomualan kehittämisohjelman tavoitteena on lisätä luomutuotantoa, monipuolistaa kotimaisten luomutuotteiden valikoimaa sekä parantaa luomuruuan saatavuutta vähittäiskaupoissa ja ammattikeittiöissä. Koko valtioneuvosto on luomuhjelman takana.

Evira asetti tämän vuoden huhtikuussa luomubroilereita teurastaneelle Keltasiiven teurastamolle kiellon markkinoida teurastamia broilereita luomuna. Kielto on voimassa tämän vuoden loppuun saakka. Suomessa korostetaan, ettei ruokaa saisi haaskata. Mielestä-

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

ni viranomaisen harkintakyky on tässä asiassa pettänyt, jos lintuja päätyy tuhottavaksi. Luomulle on myös kysyntää kotimaisilla markkinoilla, vaikkakin se on kalliimpi ja siksi hankalampi saada kaupaksi. Jo vuonna 2013 luomubroilerin tuotanto ja kulutus ylittivät 100 miljoonaa kiloa, eli kyse on merkittävästä tuotantoryhmästä.

Luomubroileria viedään myös ulkomaille. Vuoden 2017 tammikuussa Luomu Invest -yritys sai asiakkaakseen merkittävän kauppaketjun Hongkongista. Yritys vie luomubroileria myös Saksaan, Tanskaan sekä Espanjaan. Luomubroilerin teurastamisen väheneminen Suomessa heikentää oleellisesti myös vientiä ulkomaille.

Vaikka luomutuotanto on nousussa, näen tuotannossa erittäin paljon tuottajiin kohdistuneita uhkia, joihin valtiovallan tulee ottaa tiukempi ote ja parantaa heidän asemaansa kaikin laillisin keinoin. Kysyisin ministeriltä, millä tavalla luomubroilerin tuotanto aiotaan jatkuvasti turvata, mutta kun hän ei ole paikalla, kysyn toisella kertaa.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi valtioneuvoston selonteon VNS 2/2017 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi postilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 272/2016 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 9/2017 vp

Toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

18.08 **Satu Taavitsainen sd:** Arvoisa puhemies! Esitän tätä lakiehdotusta hylättäväksi.

Perustelen sitä sillä, että a) meidän kansanedustajien tehtävä on toimia ihmisten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvoisuuden edistämiseksi sekä työllisyyden edistämiseksi ja tämä laki ei kohtelee ihmisiä tasavertaisesti ja yhdenvertaisesti eri puolilla Suomea vaan jakaa kansalaiset sen mukaan, asuvatko he varhaisjakeluyrityksen toimialueella vai eivät ja sen mukaisesti sitten toiset saavat kolmena päivänä ja toiset viitenä päivänä jakelun. Ja b) tämä ei edistä työllisyyttä, vaan tämä lakiehdotus tekee Suomessa tuhansia työttömiä lisää, sekä Postin nykyisillä kokoaikaisilla työntekijöillä on uhkana joutua osa-aikaisiksi työntekijöiksi, eli ihmisten toimeentulo heikkenee. Ja c) tämä laki ei ole EU:n postidirektiivin mukainen: EU:ssa nimittäin vielä toistaiseksi on nähty, että postinkulku on ihmisille kuuluva peruspalvelu, ja direktiivi säätää, että vähimmäisvaatimuksena on viisipäiväinen jakelu.

Vielä yksi asia, arvoisa puhemies: Tähän lakiehdotukseen liittyvä osoiterekisterin luovuttaminen on myös erittäin kyseenalaista. Tällä tavalla kuka tahansa postiyrittäjäksi ryhtyvä saa käsiinsä meidän kaikkien suomalaisten osoitetiedot, ja meidän mielestämme ihmisten osoitteet eivät ole kauppatavaraa.

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

18.10 **Katja Taimela sd:** Arvoisa rouva puhemies! Valitettavasti tämä hallituksen postilain uudistukseksi kutsuttu esitys tulee vauhdittamaan entisestään postipalveluiden alamäkeä. Uudistus tulee hidastamaan jakelua ja hävittämään työpaikkoja. Kansalaiset asetetaan kaiken lisäksi eriarvoiseen asemaan oman asuinpaikkansa perusteella.

Mitä tulee hallituksen työllisyystavoitteisiin, niin kuin edustaja Taavitsainen tässä jo kertoi, tämä uudistus tekee sen, että tuhannet Postin työntekijät jäävät tulevaisuudessa työttömiksi. Kun jakelupäiviä harvennetaan osassa Suomea, näin myös direktiivistä tullaan tämän lakiehdotuksen myötä poikkeamaan — kaikissa ei olla tultu poikkeamaan tämän vaalikauden aikana, mutta tässä sitten poiketaan.

Itse ajattelen niin kuin edustaja Taavitsainenkin, että posti pitää kerätä ja jakaa viitenä päivänä viikossa joka puolella Suomea ihan jo kansalaisten yhdenvertaisuudenkin nimissä. Kansalaisten yhdenvertaiset palvelut postipalveluiden osalta eivät voi riippua yksityisten toimijoiden liiketoiminnallisista päätöksistä.

Huomenna tässä salissa meillä jokaisella edustajalla on äänestyspäätöstä tehdessämme syytä miettiä, miten tämä laki käytännössä kentällä tulee realisoitumaan.

Kannatan edustaja Taavitsaisen tekemään hylkäysesitystä.

18.12 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Kiitän tästä esityksestä, mikä on tehty. Olemme tiettyjä muutoksia, pieniä hiomisia saaneet myöskin valiokunnassa tähän aikaiseksi, ja uskon, että tämä on laki, joka on paras mahdollinen tässä nykyisessä tilanteessa vietäväksi eteenpäin.

Edustaja Taavitsainen sanoi, että tämä eriarvoistaa ihmisiä. Itse olen syrjäisimmän maaseudun henkilö ja olen sitä mieltä, että tämä ei tule eriarvoistamaan ihmisiä, ei todellakaan. Hyvin harva suomalainen tulee huomaamaan mitään eroa nykyiseen tilanteeseen. Ainoa ero on se, että ykkösluokan postin jakelu tulee hidastumaan nykytilasta, mutta hyvin harva enää saakaan ykkösluokan postimerkillistä postia, koska sen määrä on vähentynyt todella paljon. 10 prosenttia vuodessa vähenee sellaisten kirjeitten määrä, joissa on postimerkit, eli yleispalveluvelvoitteen mukaisen postin.

Digitalisaatio on muuttanut meidän postikäyttäytymistä todella paljon. Tämän vuoksi meidän on tehtävä tiettyjä muutoksia näihin postiasioihin. Kaikki suomalaiset tulevat olemaan jatkossa siinä tilanteessa, että he voivat saada lehdet, monenlaista postia viitenä päivänä viikossa. Tämä laki mahdollistaa sen, että myös syrjäisellä maaseudulla ihmiset voivat saada tätä postia kaikkina arkipäivinä viikossa. Ilman tällaista muutosta ja ilman näitä asioita olisi syrjäisempi maaseutu voinut tulla hankalampaan tilanteeseen.

Tämä laki myöskin antaa yhdessä liikennekaaren kanssa mahdollisuuden siihen, että maaseudulla, erityisesti siellä syrjäiseuduilla, voidaan monipuolisempaa yritystoimintaa harjoittaa.

Eli kiitos esityksestä. Tämän mukaan on hyvä mennä nyt tästä sitten eteenpäin.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kilpailulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 76/2017 vp

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan on annettava lausunto.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle poliittisesta vuoropuhelusta ja yhteistyöstä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Kuuban tasavallan välillä tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 75/2017 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puolustusvoimista annetun lain 47 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 30/2017 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 3/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 30/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 36/2017 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 6/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 36/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion virkamatkoilla sattuneiden vahinkojen korvaamisesta

Hallituksen esitys HE 38/2017 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 11/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 38/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ampuma-aselain, rikoslain 41 luvun 1 §:n ja poliisilain 2 luvun 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 266/2016 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 12/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 266/2016 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain ja rajavartiolaiton sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 40/2017 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 13/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 40/2017 vp sisältyvien 1.-5. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Uuden-Seelannin välillä tehdyn suhteita ja yhteistyötä koskevan kumppanuussopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 55/2017 vp
Valiokunnan mietintö UaVM 6/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 55/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin ja Latinalaisen Amerikan sekä Karibian alueen kansainvälisen säätön perustamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 62/2017 vp
Valiokunnan mietintö UaVM 7/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 62/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Euroopan unionin aluskierrätyksestä annetun asetuksen täytäntöönpanoon liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 69/2017 vp

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 10/2017 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 69/2017 vp sisältyvät 1.-5. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsästyslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 28/2017 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 8/2017 vp

Toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

18.18 **Kari Kulmala uv:** Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsästyslakia, ja tässä on paljon hyvää. Muutoksen keskeinen tavoite on saada metsästystä koskevat säännökset ajan tasalle. Valitettavasti joudun tässä vaiheessa toteamaan, että tavoite ei ihan onnistunut niin kuin olisi pitänyt — ei varmaan kukaan uskonutkaan, että pääsisimme ihan tavoitteeseen asti.

Metsästyslain 33 § uudistettiin edellisellä vaalikaudella. Lain perusteluissa on ravintohoukuttimen — eli viljapelot, riistapelot, riistalaitumet — kohdalla kirjaus, joka tekee lain noudattamisen metsästyksessä erittäin hankalaksi. Viljapelloilta saa käynnistää karhunmetsästyksen, mutta karhua ei saa ampua viljapeltoon, josta sato on vielä korjaamatta. Riistalaitumelta, riistapelloilta tai niiden läheisyydestä karhujahntia ei saa aloittaa. Se tulkietaan lain mukaan ravintohoukuttimen käytöksi. Minusta tällainen tulkinta on liian tiukka.

Mielestäni nämä ravintohoukuttimet tulisi sallia karhun kohdalla. Se helpottaisi viranomaisten työtä, koska ei tulisi tulkintavaikeuksia, ja tämä helpottaisi karhujen metsästystä asutusten lähellä. Koirahan ei esimerkiksi tiedä, mikä on ravintohoukutin. Koira kulkee omia polkujaan ja voi ihan yhtä hyvin sen karhun jäljen löytää pellon läheltä. Tämän jälkeen karhu tulee ammutuksi kauempana pellostä, jolloin metsästäjä helposti syyllistyykin metsästysrikokseen. Karhunmetsästyksessä on usein metsästysalueita, joilla lyhyiden välimatkojen sisällä on viljapeltoja, riistalaitumia sekä riistapeltoja. Tällaisella alueella karhunmetsästyksen on tarpeettoman vaikeaa nykyinsäädännön mukaan.

Yksi tärkeimmistä ongelmista karhunmetsästyksessä on, että tätä riistalaitumen tai riistapellon läheisyyttä ei ole metsästyslaissa tai -asetuksessa erikseen rajattu. Onko läheisyys siis 50 vai 500 metriä vai jotain muuta? Joissain maakunnissa tulkintaa pyydetään poliisilta jo ennakoon. Vaikka kyseinen poliisi ei olisi ikinä metsästännyt, hänen pitäisi tehdä päätös, kun häneltä tätä kysytään, vaikka poliisi ei ole virassaan lainlaatija. Poliisi on kuitenkin mahdollisen metsästysrikoksen sattuessa esitutkinnan käynnistäjä sekä toteuttaja. Poliisi saattaa antaa metrimäärää kysyttäessä jokaisessa maakunnassa erilaisen vastauksen

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

metsästäjälle, koska heillä ei ole erillistä ohjeistusta tulkintaan. Tämä ei ole metsästäjien yhdenvertaisuus- ja tasapuolisuusperiaatteiden mukaista. Tämä riistapeltoasia olisi pitänyt ehdottomasti muuttaa tämän lain uudistuksessa. Valitettavasti tässäkin asiassa kuuntelimme liikaa ministeriön virkamiehiä ja uudistus jäi tältä osin tekemättä.

Toinen seikka, joka on varsin tärkeä ja jäi tässä laissa muuttamatta, on valkohäntäpeurojen yhtenäisen metsästysalueen vaatimus. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan valkohäntäpeuran metsästyksen vaaditaan muun muassa vähintään 500 hehtaarin yhtenäinen alue. Erityisesti Etelä- ja Länsi-Suomessa yhtenäiset metsästysalueet ovat pieniä ja metsästys siten mahdotonta, vaikka valkohäntäpeurakannat ovat erittäin runsaita. Lajin runsaus näkyy myös peurakolareina liikenteessä näillä alueilla.

Laajan yhtenäisen metsästysalueen vaatimus asettaa maanomistajat ja metsästysyhdistykset eriarvoiseen asemaan. Metsästysyhdistyksellä voi vuokrasopimusten mukaisesti olla laajat alueet käytettävissään, mutta se ei välttämättä hyväksy uusia jäseniä eikä suostu yhteislupamenettelyyn yhtenäisten maanomistajien kanssa. Maanomistaja, jolla on alle 500 hehtaarin yhtenäinen alue, ei ole oikeutettu pyyntilupiin, vaikka valkohäntäpeurakanta olisi alueella vahva ja pyyntilupien myöntäminen olisi muuten perusteltua. Yhteislupaan kuulumattoman maanomistajan yhtenäinen pinta-ala voi siten jäädä liian pieneksi, jolloin alue on valkohäntäpeurojen metsästyksen kelpaamaton, siinäkin tapauksessa, että erillisistä lohkoista koostuvan tilan kokonaispinta-ala ylittää vaaditun 500 hehtaarin määrän.

Mielestäni yhtenäisen alueen vaatimus on perusteltu hirven mutta ei muiden hirvieläinten kohdalla ja tämä vaatimus olisi pitänyt poistaa valkohäntäpeuran osalta. Valitettavasti tässäkin asiassa kuuntelimme liikaa ministeriön virkamiehiä ja uudistus jäi tältä osin tekemättä. Meiltä kansanedustajilta on unohtunut se tärkeä seikka, että meidän tulee kyllä kuunnella asiantuntijoita mutta ratkaisuvälillä on meillä lainlaattijoilla, meillä kaikilla.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 28/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle tavaroiden maahantuonnin arvonlisäverotuksen siirtämistä Verohallinnolle koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 45/2017 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 3/2017 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 45/2017 vp sisältyvät 1.-7. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskuksesta

Hallituksen esitys HE 59/2017 vp

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 10/2017 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 59/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle lentoliikenteestä Mauritiuksen kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 64/2017 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 13/2017 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 20. asia. Ensin päätetään liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnön LiVM 13/2017 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 64/2017 vp tarkoitetun sopimuksen. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 64/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle lentoliikenteestä Sri Lankan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 65/2017 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 14/2017 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 21. asia. Ensin päätetään liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnön LiVM 14/2017 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 65/2017 vp tarkoitetun sopimuksen. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

HE 65/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle lentoliikenteestä Dominikaanisen tasavallan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 66/2017 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 15/2017 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 22. asia. Ensin päätetään liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnön LiVM 15/2017 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 66/2017 vp tarkoitetun sopimuksen. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 66/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle lentoliikenteestä Seychellien kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 67/2017 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 16/2017 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 23. asia. Ensin päätetään liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnön LiVM 16/2017 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 67/2017 vp tarkoitetun sopimuksen. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 67/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

24. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Suomen osallistumisen jatkamisesta turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä Irakissa

Valtioneuvoston selonteko VNS 5/2017 vp

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 5/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 21.6.2017 pidettävään täysistuntoon.

25. Valtioneuvoston puolustusselonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 3/2017 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 4/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 21.6.2017 pidettävään täysistuntoon.

26. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden alueellista tarjoamista ja työelämäkokeilua koskevasta kokeilusta

Hallituksen esitys HE 51/2017 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 6/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 21.6.2017 pidettävään täysistuntoon.

27. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi aluevalvontalain ja rikoslain 17 luvun 7 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 56/2017 vp

Valiokunnan mietintö PuVM 5/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 21.6.2017 pidettävään täysistuntoon.

28. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 39/2017 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 7/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 21.6.2017 pidettävään täysistuntoon.

29. Hallituksen esitys eduskunnalle maakaasumarkkina- ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 50/2017 vp

Lakialoite LA 1, 3/2016 vp

Toimenpidealoite TPA 3/2016 vp

Pöytäkirja PTK 73/2017 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 11/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 21.6.2017 pidettävään täysistuntoon.

30. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 21.6.2017 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.29.